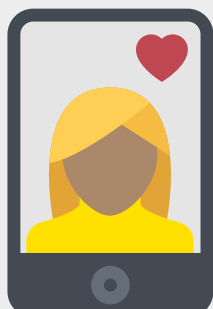

Lupp 2021

Lokal uppföljning av ungdomspolitiken

Marks kommun

ENKÄTFABRIKEN

Mark

***“Att verkligen lyssna på elevernas
förslag och verkligen förändrar
samhället på ett bra sätt”***

– Svar från kille i högstadiet på frågan om vad Mark behöver veta för att göra kommunen bättre för unga

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Bakgrund och syfte	6
A. Bakgrundsfrågor	8
B. Fritid	12
C. Skola	24
D. Politik och samhälle	40
E. Trygghet	57
F. Hälsa	67
G. Arbete	83
H. Framtid	87
Referenslista	99

**Innehållet i rapporten
är färgkodat!**

Sammanfattning

Att ha kunskap om unga och deras livsvillkor är en viktig förutsättning för kommunernas arbete i alla förvaltningar och områden. Både barnkonventionen som nu är lag och Sveriges ungdomspolitik betonar vikten av att alla beslut som tas, som på något sätt rör barn och unga, alltid ska utgå från ett barn- och ungdomsperspektiv. I Sverige beslutade riksdagen år 2014 om en ny ungdomspolitik. De nya målen för ungdomspolitiken är att alla ungdomar (mellan 13 och 25 år) ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Alla beslut som tas och insatser som genomförs rörande unga ska utgå från dessa mål. Tre prioriterade områden har även tagits fram i det ungdomspolitiska handlingsprogrammet och dessa är: ungdomars inflytande, egen försörjning och psykisk hälsa.

Vi rekommenderar att man läser hela rapporten för att få en mer heltäckande bild av ungdomarnas livsvillkor i Mark. Några sammanfattade reflektioner presenteras dock här.

Fler ser positivt på sin fritid

Andelen unga som totalt sett är nöjda med sin fritid är på en hög nivå i Mark, omkring 90 % av både högstadieungdomar och gymnasieungdomar. Detta är en ökning sedan år 2018, framför allt bland tjejerna i Mark. Andelen tjejer som saknar fritidsaktiviteter minskar även över tid. Däremot uppger omkring 30 % av både högstadieungdomar och gymnasieungdomar att de saknar aktiviteter. Gymnasieungdomar svarar i högre grad än högstadieungdomar att det finns ganska lite eller väldigt lite att göra på fritiden, och det är främst gymnasietjejer som svarar detta. Andelen unga som tycker att det finns väldigt eller ganska mycket att göra på fritiden har dock ökat över tid, och är högre jämfört med både år 2015 och 2018. Över tid kan vi även se att framför allt tjejers fritidsaktiviteter har förändrats en del sedan år 2018. Färre tjejer läser, spelar teater, gör musik eller dansar. Däremot är det fler tjejer som spelar online-, tv- eller dataspel. Killars fritidsaktiviteter är liknande tidigare år.

Synen på inflytande

I avsnittet om politik och samhälle framgår det att totalt 41 % av högstadieungdomarna och 47 % av gymnasieungdomarna vill påverka i frågor som rör Marks kommun. Andelen som svarar att de vill påverka i kommunen har dock minskat sedan år 2018.

Vad gäller synen på möjligheterna att påverka är det en relativt låg andel, totalt 19 % av högstadieungdomarna och 14 % av gymnasieungdomarna, som svarar att de har mycket eller ganska stora möjligheter att föra fram sina åsikter. Andelen killar som anser sig ha möjlighet att påverka har ökat sedan år 2018, medan andelen tjejer har minskat över tid sedan år 2015. Utöver detta har andelen gymnasieungdomar som upplever att de får vara med och bestämma om olika saker i skolan minskat något från år 2018. Även högstadieungdomar upplever att de får vara med och bestämma gällande läxor och prov i lägre grad än år 2018.

Unga i Mark fick även besvara en kommunspecifik fråga gällande vilka frågor som engagerar dem mest. Störst andel svarar att de vill engagera sig i frågor om skolmaten och fritidsaktiviteter.

Trygghet och utsatthet

I flera frågor om trygghet i skolan har nöjdheten ökat. Vi kan se att andelen som rapporterar att det förekommer rasism, våld, mobbning och sexuella trakasserier har minskat bland gymnasieungdomar från år 2018. På högstadiet har andelen som rapporterar att rasism förekommer minskat, medan andelen som rapporterar att våld och sexuella trakasserier förekommer ökat något från år 2018. I frågan ser vi även stora skillnader mellan skolorna, och att problemen förekommer i olika grad på samma skola.

Därutöver kan vi även se, i avsnittet om trygghet, att andelen killar som utsatts för stöld har ökat sedan år 2018, medan resterande brott är på liknande nivåer som år 2018. Bland tjejer syns däremot en minskning gällande utsattheten för både hot och stöld.

Vidare framgår det att tryggheten på olika platser i kommunen är på en liknande nivå som år 2018. Bland tjejer har tryggheten i kollektivtrafiken minskat något och bland killar har andelen som känner sig trygga på fritidsgårdar minskat något. Överlag är tryggheten på olika platser i kommunen hög.

Könsskillnaderna gällande hälsan ökar

Liksom år 2018 framgår det i årets resultat att det finns könsskillnader vad gäller hälsa - tjejer mår sämre än vad killar gör. Över tid framkommer det även att tjejer mår sämre, medan killar mår ungefär lika bra som år 2018. Däremot bedömer totalt nästan 70 % av högstadieungdomarna och gymnasieungdomarna sin hälsa som mycket eller ganska bra.

Gällande psykiska och somatiska besvär rapporterar tjejer klart mer besvär än vad killar gör. Killar rapporterar dock i liknande grad som tjejer besvär gällande sömnsvårigheter och svårigheter med att somna på kvällen. Vad gäller stress är det en hög andel tjejer, totalt 68 % av gymnasietjejerna och 50 % av högstadietjejer som uppger att de har besvär flera gånger i veckan. Vad gäller förekomsten av flera av de psykiska och somatiska besvären kan vi se att de ökat bland killar över tid, detta gäller nästan samtliga besvär. Bland tjejerna är andelen som upplever besvären på en liknande nivå som år 2018.

I årets Lupp-enkät fanns även en fråga om hur coronapandemin har påverkat ungdomarna i olika avseenden. Det är en hög andel tjejer, 40-50 %, som anger att deras psykiska hälsa blivit sämre på grund av corona. Motsvarande andel bland killarna är 17-22 %.

Stora skillnader mellan högstadieskolorna

I skolavsnittet ser vi att det finns stora skillnader mellan skolorna i flera olika frågor. Exempelvis instämmer elever på Ängskolan i mycket lägre grad än elever på Leteboskolan att skolan agerar om en lärare kränker en elev. Elever på Fritslaskolan och Sätillaskolan svarar i lägre grad än övriga att skolmaten är mycket eller ganska bra. Även vad gäller möjligheten till att få extra hjälp och stöd av lärarna samt de ungas upplevelser av att vara med och bestämma gällande olika aspekter i skolan skiljer sig resultatet mycket åt mellan skolorna.

Bakgrund och syfte

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors Lupp-undersökning har år 2021 genomförts i Mark på högstadiet i årskurs 8 samt på gymnasiet i årskurs 2. Undersökningen genomfördes under hösten 2021 och insamlingen gjordes genom en webbenkät på skolorna. Insamlingen har skötts av kommunen och analys samt sammanställning har gjorts av Enkätfabriken på uppdrag av Mark.

Lupp står för lokal uppföljning av ungdomspolitiken och startades av MUCF år 2001. Lupp är en enkät som ska ge kommuner, stadsdelar eller regioner kunskap om ungas situation. MUCF erbjuder enkäten för att stötta kommuner i utvecklingen av ungdomspolitiken. Meningen är att beslut som berör unga i kommuner ska bygga på aktuell kunskap om ungas situation, erfarenheter och åsikter. Lupp-enkäten erbjuds inom tre åldersgrupper: högstadiet 13-16 år, gymnasiet 16-19 år och unga vuxna 19-25 år.

Svarsfrekvens

Totalt har 363 elever av 458 på högstadiet svarat på undersökningen. Svarsfrekvensen på högstadiet är således 79 %. På gymnasiet har 208 elever svarat på enkäten, utav totalt 318 elever. Detta ger en svarsfrekvens om 65 %.

I den här typen av skolundersökningar beror bortfallet ofta på att hela klasser inte har haft möjlighet att delta i enkäten eller att elever varit sjuka.

De högstadieskolor som deltagit är; Ängskolan, Leteboskolan, Fritslaskolan, Sätilaskolan och Lyckeskolan. Den gymnasieskola som deltagit är Marks gymnasieskola.

Bortfallsanalys

För vissa frågor finns det internt bortfall, det vill säga att ungdomar på grund av olika anledningar valt att inte besvara en viss fråga i enkäten. Det rör sig oftast om några få procent, men varierar något mellan frågorna. Det kan exempelvis bero på att elever bedömt en fråga som irrelevant eller att det har rört sig om känsliga frågor. Detta är dock vanligt förekommande i undersökningar likt denna.

Analys

Enkätfabriken har analyserat och sammanställt resultaten för att i denna rapport ge en bild av ungdomarnas upplevelser. Rapporten innefattar först och främst statistik uppdelat på ålder samt kön. Jämförelser, inte bara för kön utan även med avseende på andra faktorer, möjliggör en större förståelse för huruvida alla ungdomar har lika villkor och möjligheter i samhället. Denna kunskap är viktig för att kunna arbeta vidare med förändring och för att anpassa insatserna. Observera att nedbrytningar endast redovisas om minst 10 personer har svarat i den aktuella gruppen.

Rapporten innehåller även fördjupad analys i form av sambandsanalyser. Vad som är viktigt att tänka på är att en sambandsanalys inte säger något om orsaksförhållandet, det vill säga att vi kan inte se vad som orsakar vad. Denna form av analys visar endast hur variabler eller frågor samvarierar.

I enkäten finns en fråga om respondenternas könsidentitet. Utöver alternativen kille och tjej fanns även alternativet "annan könsidentitet". Att vi endast redovisar skillnader mellan de som identifierar sig som killar eller tjejer beror på att de som svarat "annan könsidentitet" är få till antalet.

Jämförelser med rikssnitt för Lupp 2021

I den löpande texten samt i tabeller berörs även jämförelser med rikssnittet för Lupp (de kommuner som genomfört Lupp år 2021). Rikssnittet är dock inget nationellt snitt för alla kommuner, utan innefattar endast de kommuner som deltog i Lupp år 2021. Trots att en sådan jämförelse har vissa brister kan det vara fördelaktigt att kunna se kommunens resultat i förhållande till en större kontext.

I rapporten tas rikssnittet upp i de utvalda frågor där det anses vara relevant att jämföra resultatet.

Läsanvisningar

Rapporten är indelad tematiskt i de områden som finns i Lupp-enkäten: A. Bakgrundsfrågor, B. Fritid, C. Skola, D. Politik och samhälle E. Trygghet, F. Hälsa, G. Arbete och H. Framtid.

För att göra materialet mer överskådligt tas de mest relevanta jämförelserna och nedbrytningarna fram. Vad som även kan vara viktigt att uppmärksamma är att en del svarsalternativ uteslutits i redovisningen. Detta har gjorts för att göra resultatet mer överskådligt. Observera också att vissa diagram redovisar resultatet totalt eller totalt per kön.

Notera även att maskinella avrundningar kan förekomma i rapporten. Det handlar då om enstaka procent.

*Svarsfrekvensen är
79 % på högstadiet och
65 % på gymnasiet*

A. Bakgrundsfrågor

Frågor om bakgrund och familj

I den första delen ställdes några frågor om ungdomarna och deras familj.

Som det framgår av bilden nedan är könsfördelningen relativt jämn, 53 % tjejer och 45 % killar har svarat på Lupp-enkäten. Totalt sett svarar 10 % att de har en långvarig nedsatt funktion eller sjukdom.

I tabell A5 på nästa sida framgår det att bland ungdomarna som svarat är 89 % själva födda i Sverige.

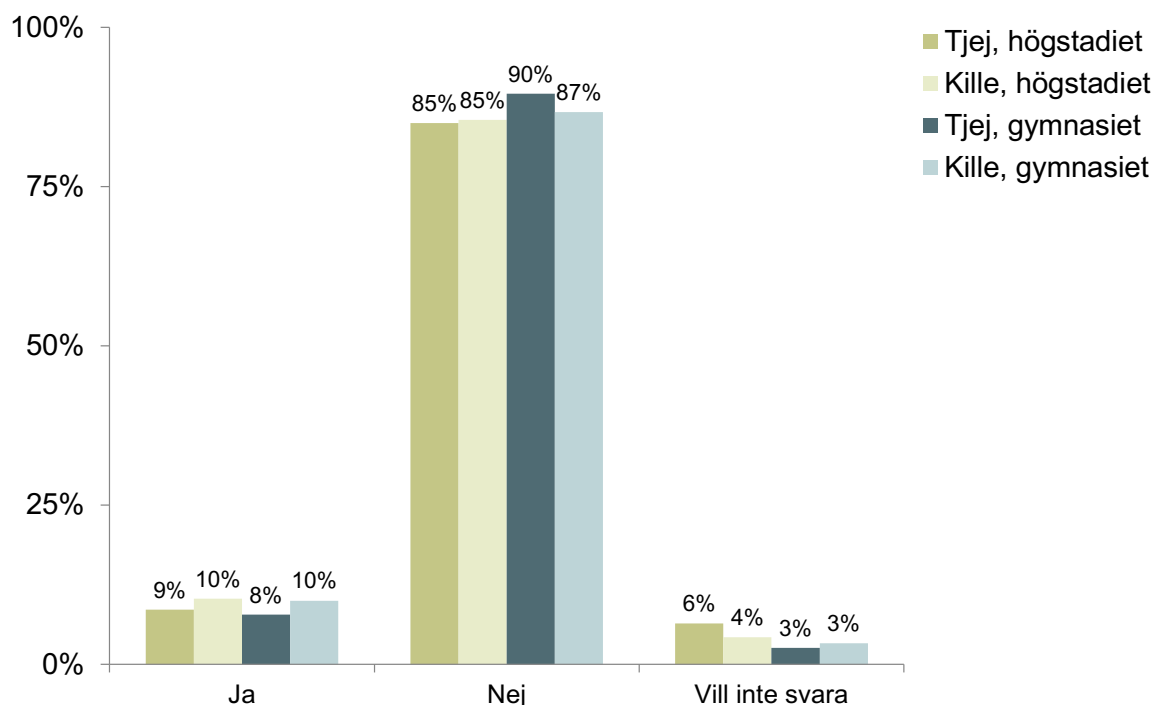
Om de svarande:

*10% totalt har en
långvarig nedsatt
funktion*

*53% tjejer
45% killar
2% annan könstillhörighet*

*81% heterosexuella
2% homosexuella
5% bisexuella
11% övrigt/annat/
vill ej svara*

A4. Har du någon sjukdom eller någon nedsatt funktion, som inte är tillfällig, och som innebär att du har svårigheter att delta i olika aktiviteter, t.ex. i skolan, med vänner eller på din fritid?

A5. Var är du och dina föräldrar födda?

	Sverige	Norden	Europa	Utanför Europa
Du själv	89%	0%	3%	7%
Förälder A	78%	2%	10%	10%
Förälder B	79%	1%	9%	11%

A5a. Du angav att du inte var född i Sverige. Hur länge har du bott här?

	Procent
10 år eller längre	47%
4-9 år	35%
0-3 år	18%

A6. Vad gör din/dina föräldrar huvudsakligen?

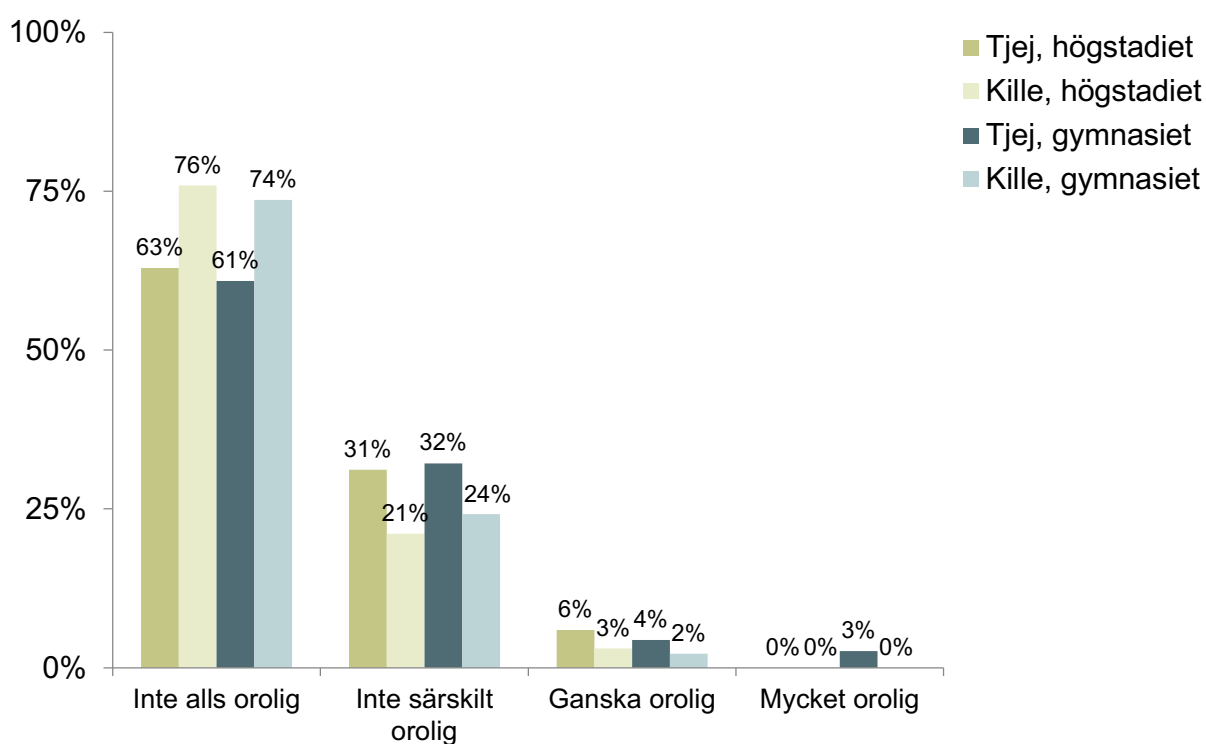
	Förälder a	Förälder b
Arbetar	93%	86%
Studerar	2%	3%
Föräldraledig	0%	1%
Arbetslös	1%	2%
Långtidssjukskriven/sjukpensionär	1%	2%
Ålderspensionär	0%	0%
Annat	1%	2%
Vet inte	2%	4%

Ekonomi

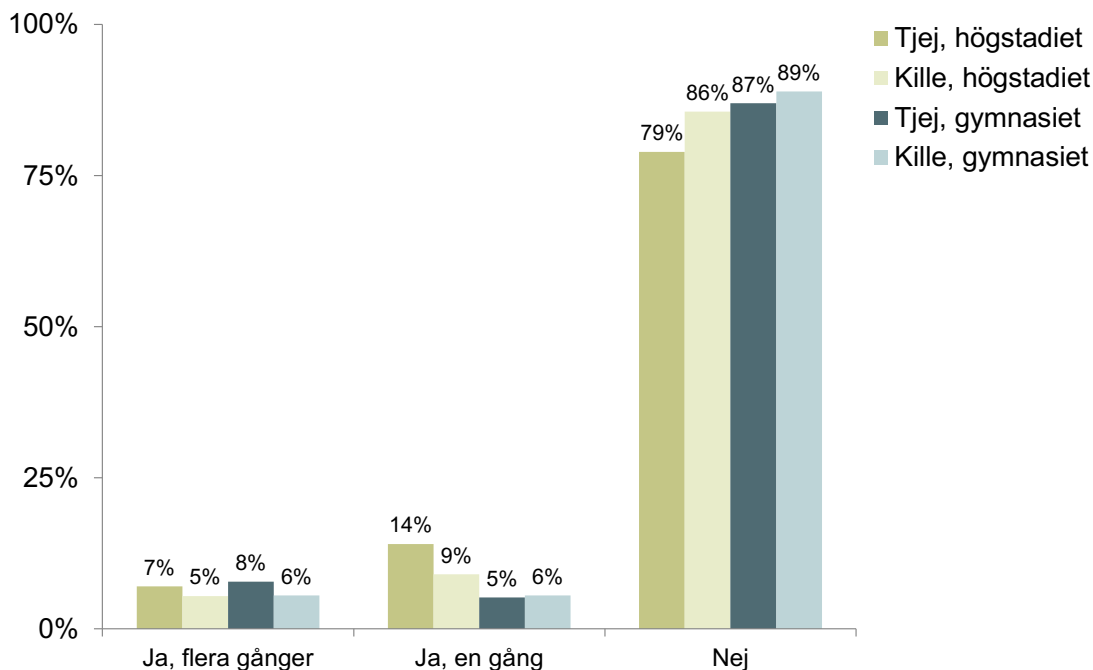
En majoritet av ungdomarna svarar att de inte är oroliga för sina föräldrars ekonomi, se diagram A7. Det är dock mellan 2-7 % som svarar att de är ganska eller mycket oroliga. Killar har i högre grad än tjejer svarat att de inte alls är oroliga.

Vidare framgår det i diagram A8 att mellan 12-21 % av de unga svarar att det en eller flera gånger hänt att de inte kunnat göra eller köpa något som många andra i deras ålder gör eller köper, för att familjen inte haft råd. Högstadietjejer svarar att detta hänt i högst grad.

A7. I vilken grad är du orolig för dina föräldrars ekonomi?

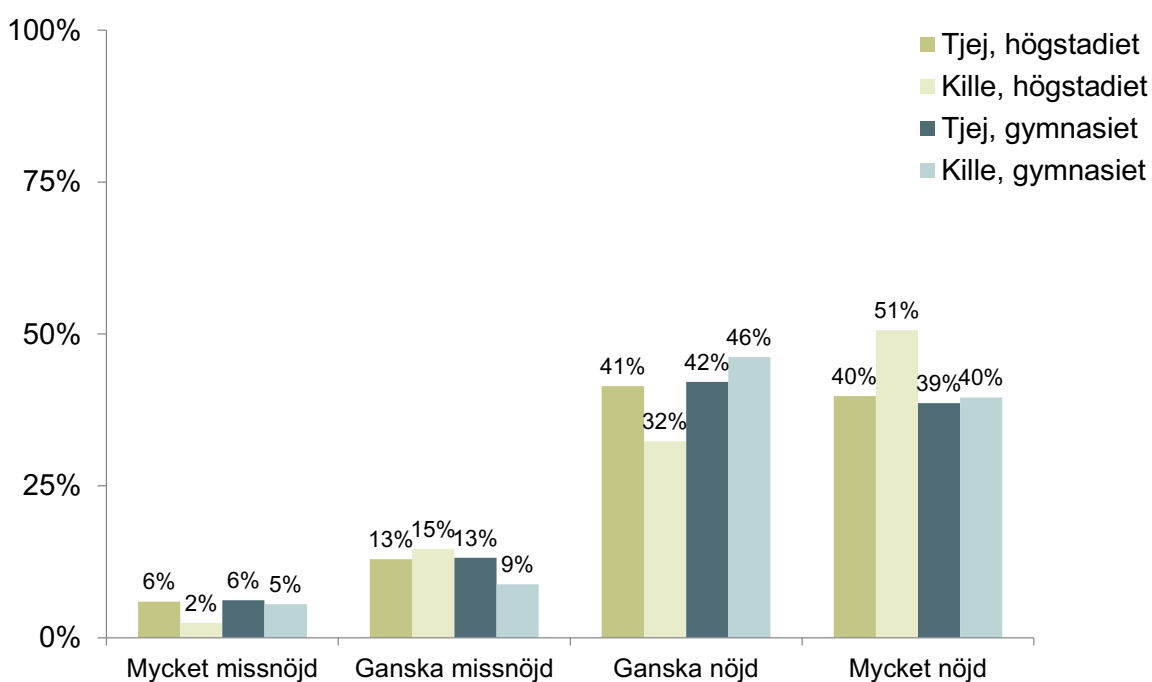

A8. Under de senaste sex månaderna, har det hänt att du inte kunnat göra något eller inte kunnat köpa något som många andra i din ålder gör eller köper för att din familj inte haft råd?

Ungdomarna svarade på en fråga om hur nöjda de är med sin ekonomi. Vad som framgår i diagram A9 är att högstadiekillar i högst grad svarar att de är "mycket nöjda".

A9. Hur nöjd är du med din ekonomi?

”Ungdomsgård typ, eller bara fler bussar så jag kan ta mig in till staden”

– Svar från tjej i högstadiet på frågan om vilka fritidsaktiviteter som saknas i kommunen

B. Fritid

Inom området fritid ställs frågor om hur ungdomarna uppfattar sin fritid, hur mycket det finns att göra på fritiden i kommunen samt hur ofta de deltar i olika typer av kultur- och fritidssysselsättningar.

Kommunens eller samhällets ansvar när det kommer till ungas fritid handlar dels om att erbjuda ett utbud med många olika möjligheter för olika åldrar och intresseinriktningar och dels om att bevaka tillgängligheten samt se till att ingen utestängs från en stimulerande och meningsfull fritid. Forskning och tidigare studier visar dock att vissa grupper av ungdomar i lägre grad deltar i olika typer av fritidsaktiviteter. Bland annat framgår det att utrikesfödda tjejer, unga med funktionsnedsättning, unga hbtq-personer och unga med begränsade ekonomiska resurser i lägre grad är aktiva i fritidsverksamheter och föreningar.¹

En studie från MUCF år 2020 visar också att det är vanligare att unga utrikesfödda, unga hbtq-personer samt unga tjejer upplever olika hinder att delta i fritidsaktiviteter. I samma studie finner man också att var tredje ung med funktionsnedsättning och var fjärde ung hbtq-person avstår från fritidsaktiviteter av rädsla för att bli dåligt bemötta.²

1 MUCF 2014: Fokus 14 - Om ungas fritid och organisering

2 MUCF 2020: Ungas rätt till en meningsfull fritid - tillgång, trygghet och hinder

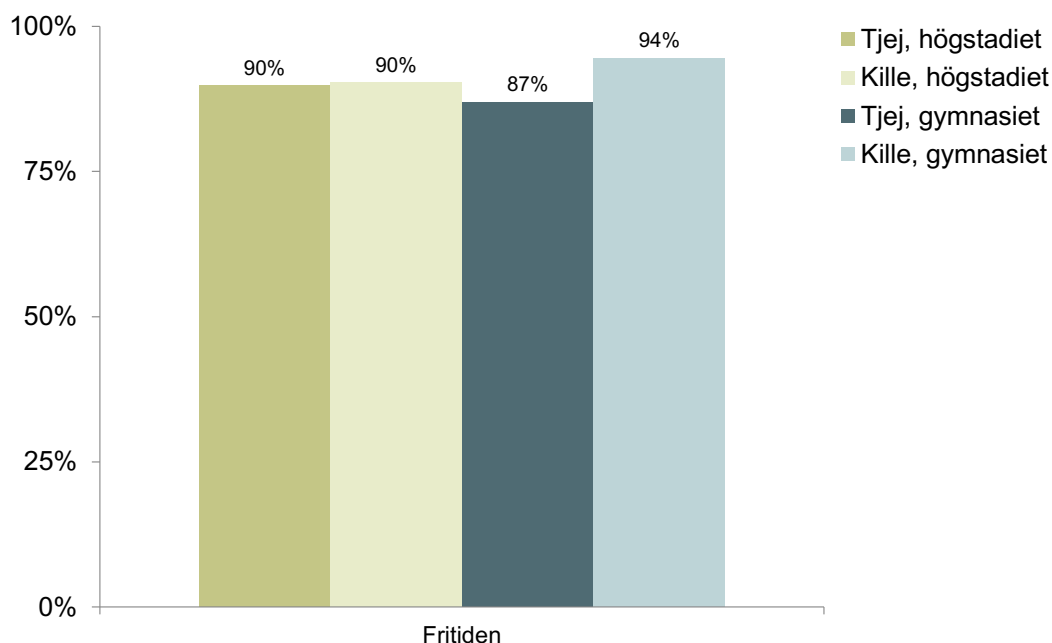
Nöjdhet med fritiden

Inom området fritid ställs frågor om hur ungdomarna uppfattar sin fritid, hur mycket det finns att göra på fritiden i kommunen samt hur ofta de deltar i olika typer av kultur- och fritidssysselsättningar.

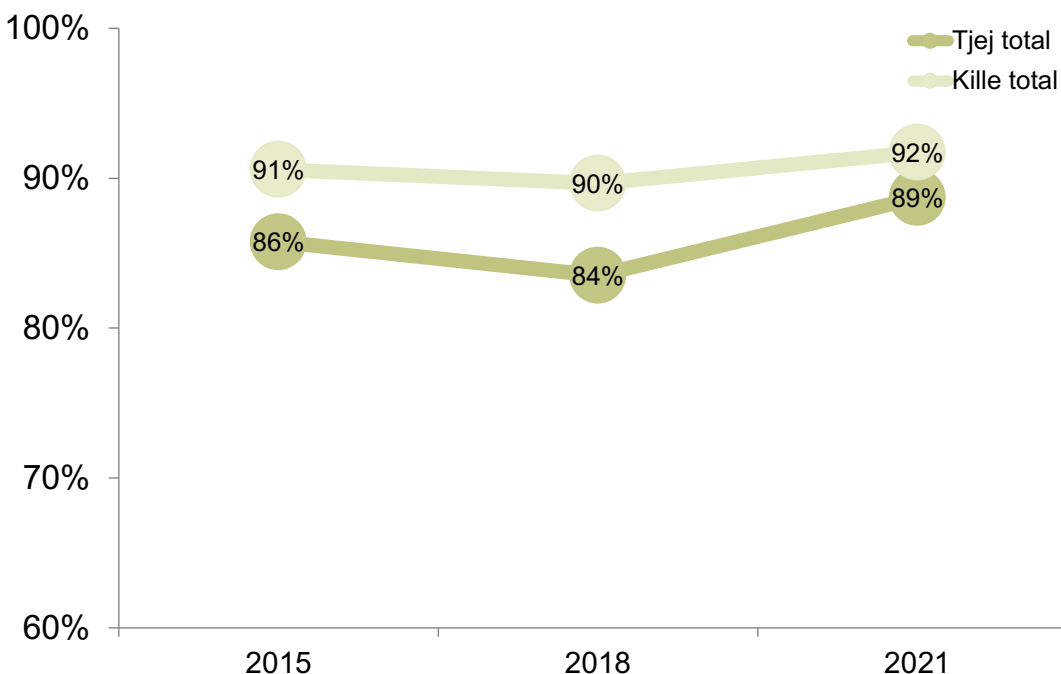
I diagram B0 nedan redovisas andelen nöjda med sin fritid i Mark. Gymnasiekillar är nöjdare än gymnasietjejer, på högstadiet är killar och tjejer däremot lika nöjda.

I diagram B0a kan vi se att andelen nöjda tjejer har ökat från år 2018 medan andelen nöjda killar är ungefär på samma nivå.

B0. Hur nöjd eller missnöjd är du med ditt liv när det kommer till din fritid? Andel som svarat "mycket nöjd" eller "ganska nöjd"

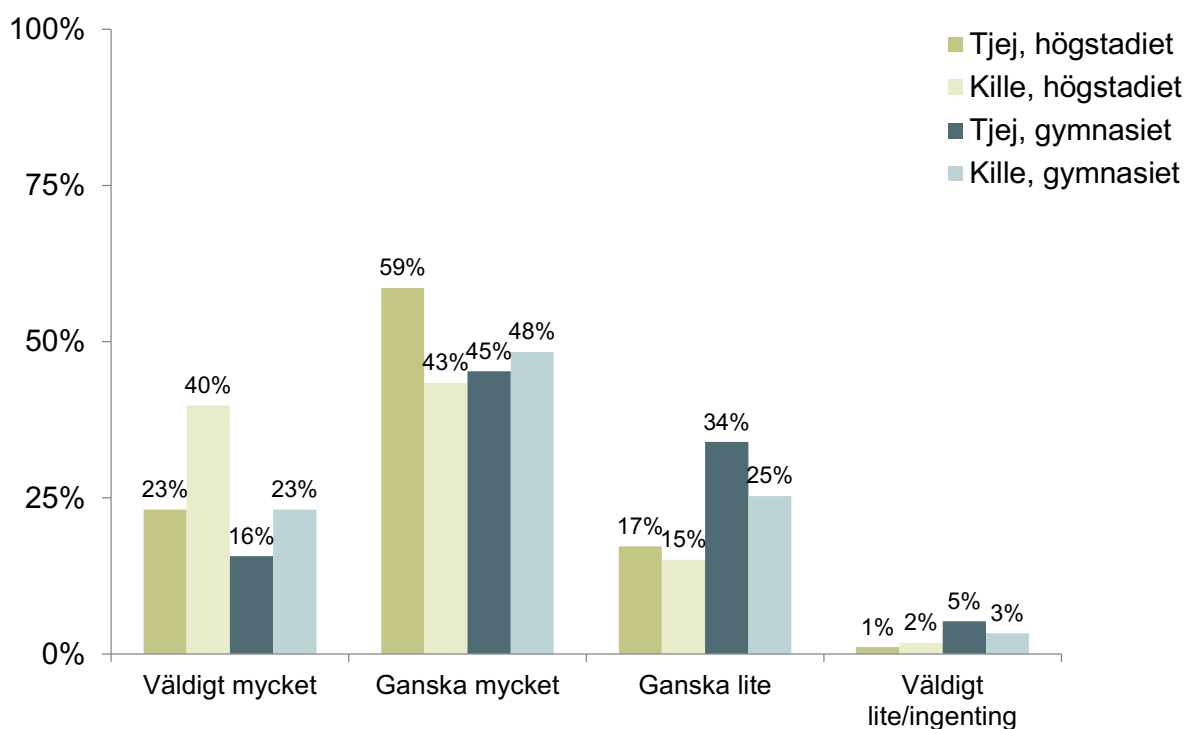
B0a. Andel nöjda med sin fritid: Jämförelse över tid

Utbud av fritidsaktiviteter

När det handlar om utbudet av fritidsaktiviteter i kommunen eller hur mycket det finns att göra så framkommer i diagram B1 att framförallt gymnasietjejerna är mindre nöjda med utbudet än högstadieungdomarna samt att högstadiekillarna i klart högre grad än övriga tycker att det finns väldigt mycket att göra på fritiden. Totalt 39 % av gymnasietjejerna och 28% av gymnasiekillarna svarar att det finns ganska lite eller väldigt lite/ingenting att göra. Motsvarande andel bland högstadieungdomarna är 17-18%.

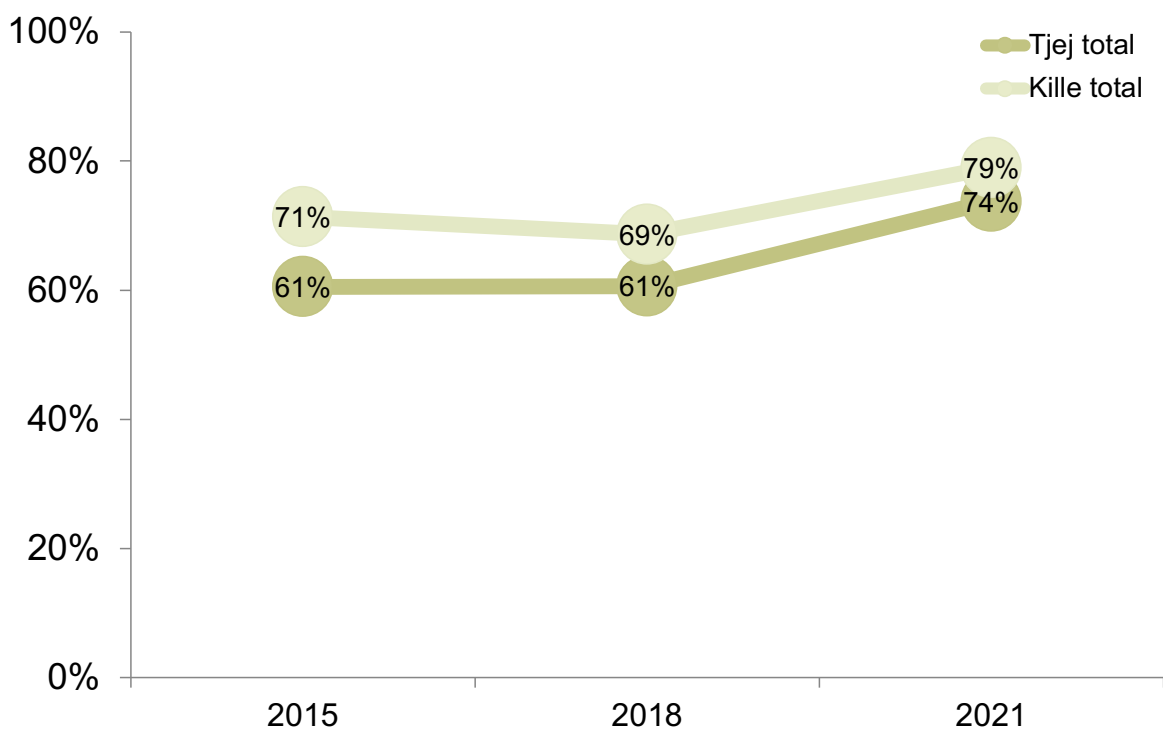
B1. Hur mycket eller lite tycker du att det finns att göra på fritiden?

82 % av högstadieungdomarna anser att det finns väldigt eller ganska mycket att göra på fritiden. Motsvarande andel bland gymnasieungdomar är 66%.

Över tid har andelen unga som är nöjda med hur mycket det finns att göra på fritiden ökat från 2018, se diagram B1a.

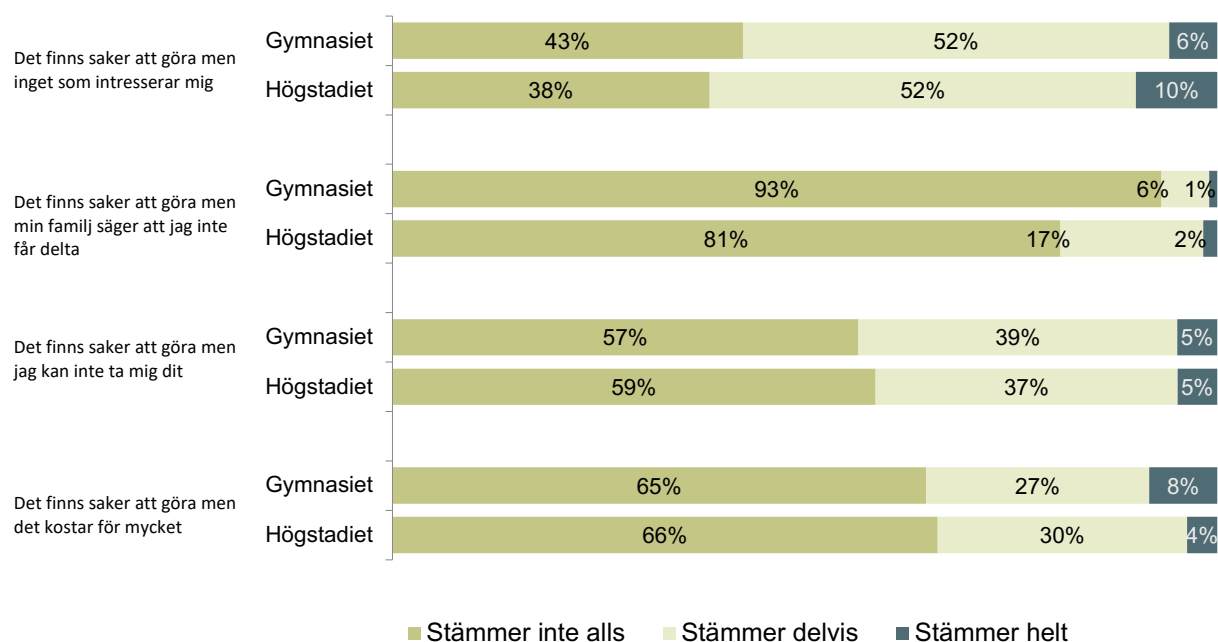
B1a. Andel som svarat att det finns "våldigt mycket" eller "ganska mycket" att göra på fritiden: Jämförelse över tid

Orsaker till att avstå från fritidsaktiviteter

Ungdomarna fick ta ställning till några påståenden om fritidsutbudet, se diagram B2. På högstadiet är det en lägre andel (81 %) än på gymnasiet (93 %) som svarar "stämmer inte alls" med avseende på påståendet "Det finns saker att göra men min familj säger att jag inte får delta". I övrigt är gymnasieungdomarnas och högstadieungdomarnas resultat lika.

B2. Hur stämmer dessa påståenden in på dig?

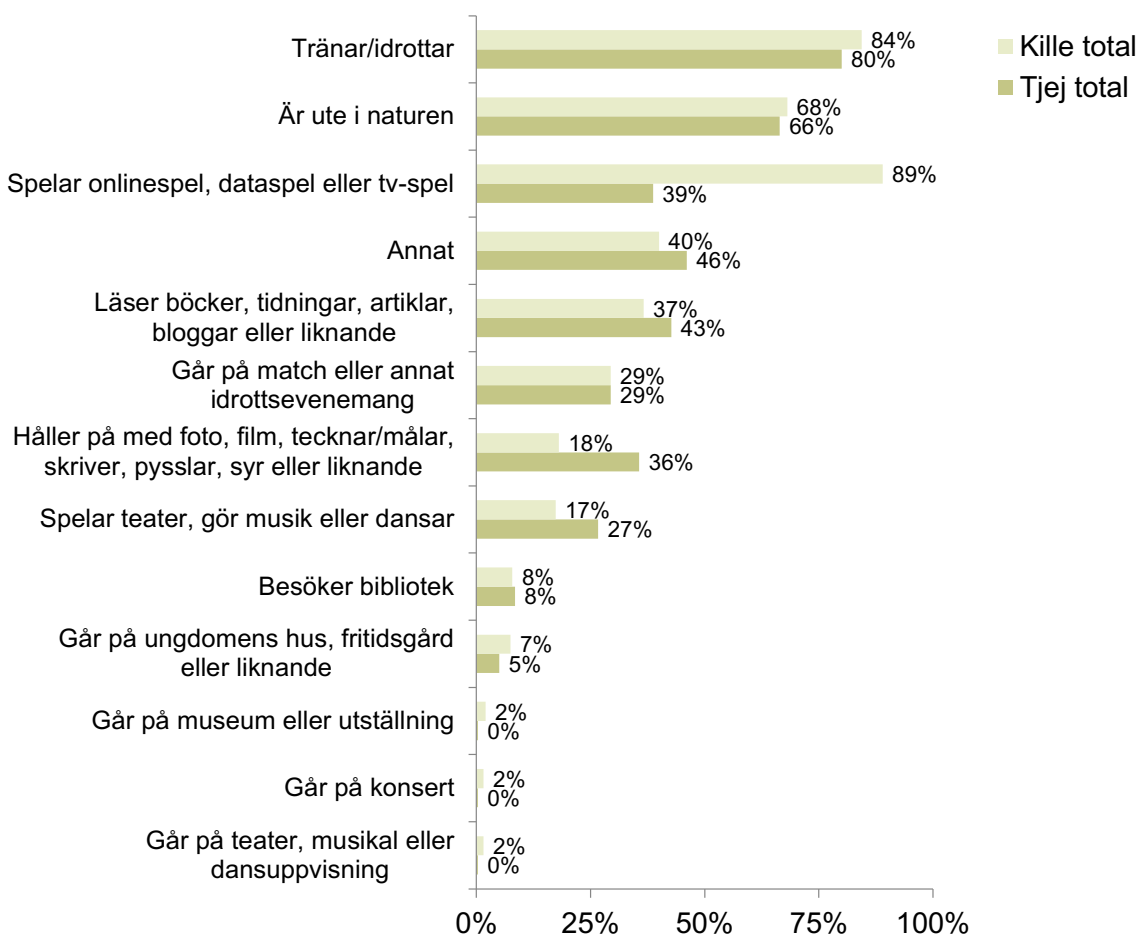
Vad ungdomarna gör och hur ofta

I diagram B3 redovisas vilka aktiviteter ungdomarna regelbundet (minst en gång i veckan) sysselsätter sig med. Vad som framgår är att en hög andel, 84 %, av killar och 80 % av tjejer tränar eller idrottar minst en gång i veckan. Knappt 70 % av både killarna och tjejerna svarar även att de är ute i naturen minst en gång i veckan. Nästan var tredje av både tjejer och killar uppger även att de går på idrottsevenemang.

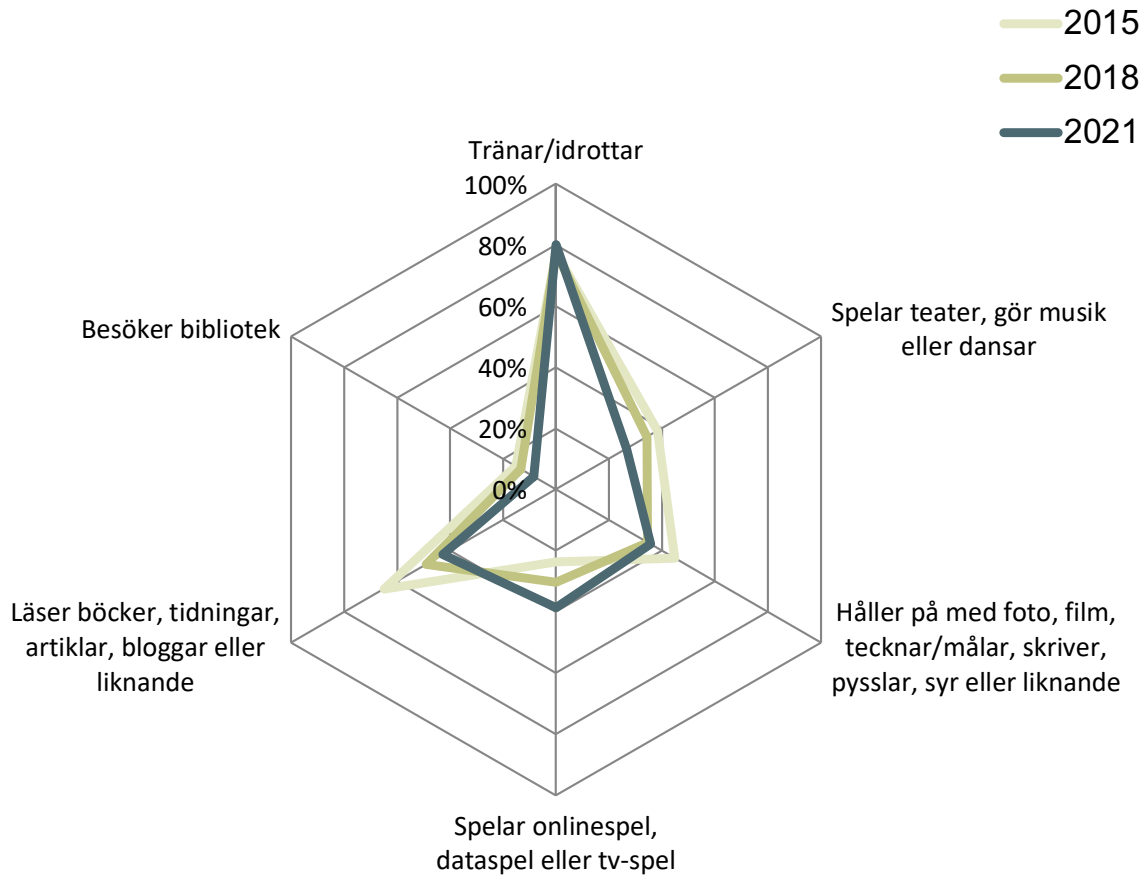
Vad gäller data-, tv- eller onlinespel svarar 89 % av killarna att de spelar minst en gång i veckan. Motsvarande siffra för tjejerna är 39 %. Tjejer svarar däremot i högre grad än killar att de ägnar sig åt teater, musik, dans och foto, film, målar, skriver eller pysslar. Tjejer spelar även teater, gör musik eller dansar i högre utsträckning än vad killar gör. Av de som svarar att de gör något "annat" på sin fritid nämns bland annat att umgås med familj och vänner, röra sig i naturen eller i stan samt idrotta.

Andelen tjejer som läser, ägnar sig åt teater och foto/film har minskat sedan år 2015 och 2018, se diagram B3a. Andelen tjejer som spelar online-, tv- eller dataspel har däremot ökat. Killarnas resultat 2021 är likt tidigare år, med undantag för att färre killar läser jämfört med år 2015.

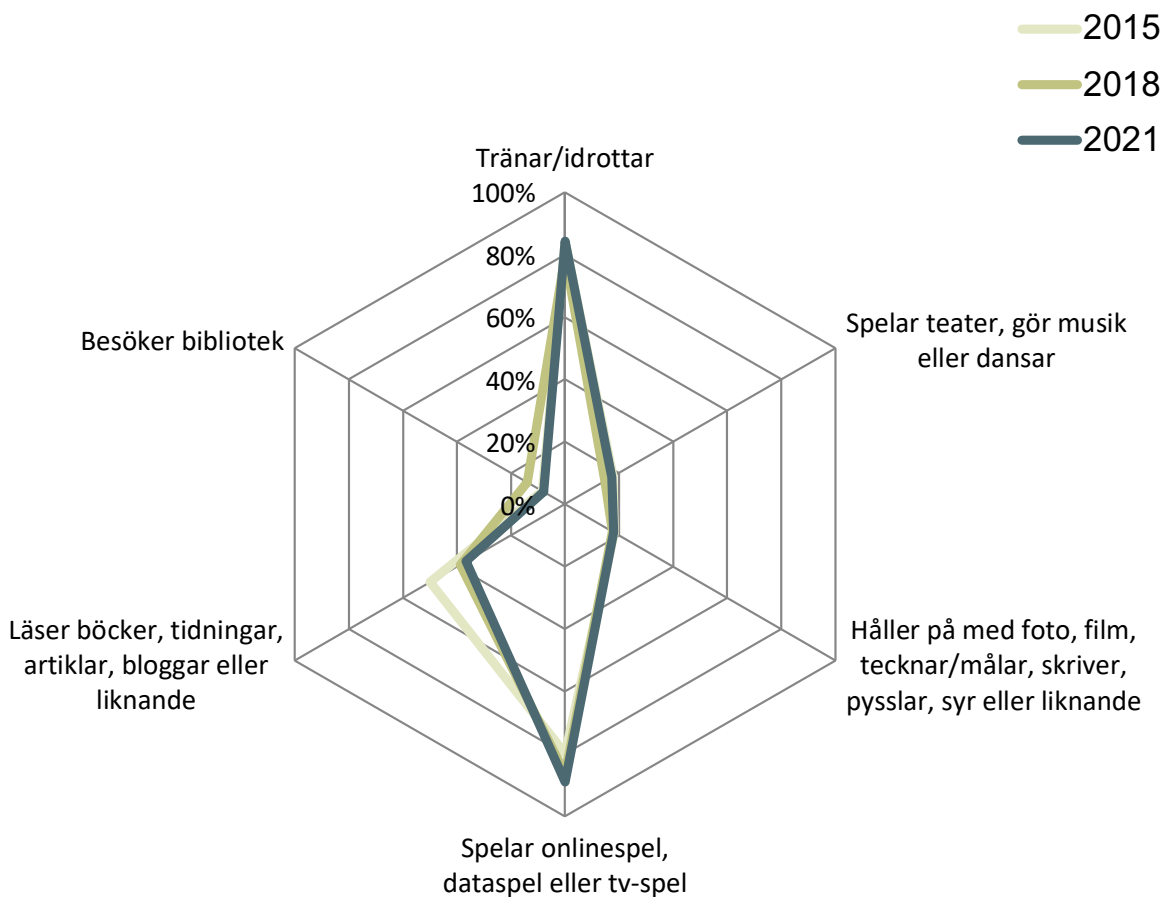
B3. Hur ofta gör du följande saker på din fritid? Andel som svarat "en gång i veckan" eller oftare

B3a. Fritidsaktiviteter minst en gång i veckan, jämförelse över tid, tjej

B3b. Fritidsaktiviteter minst en gång i veckan, jämförelse över tid, kille

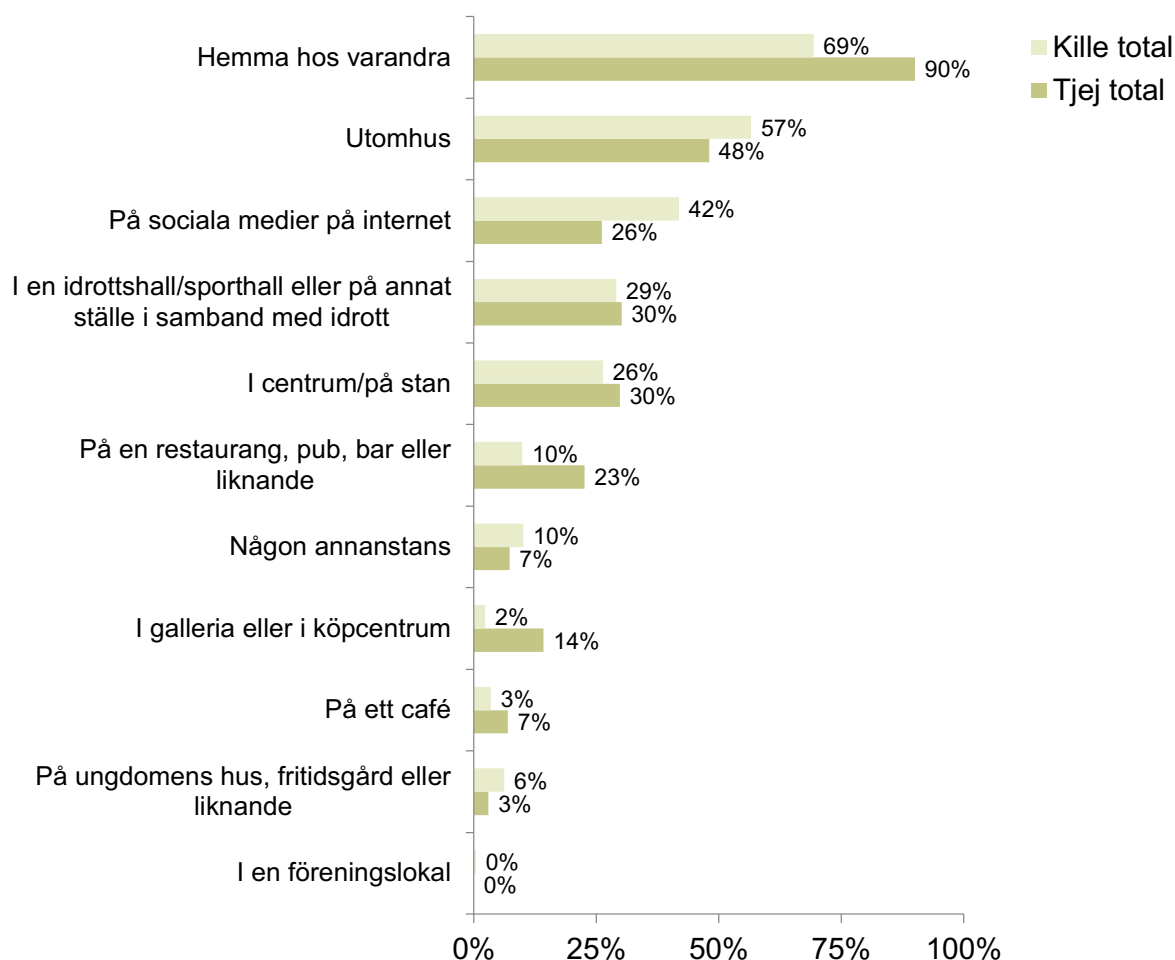

Var unga träffas

Gällande var ungdomarna brukar träffa sina kompisar på fritiden är det vanligast att träffas hemma hos varandra. En väldigt hög andel av tjejerna, 90 %, svarar att de brukar träffa sina kompisar hemma hos varandra. Bland killar är motsvarande andel något lägre, 69 %. Näst vanligast är att träffas utomhus, vilket killar gör i något högre grad än tjejer.

En större andel killar (42 %) än tjejer (26 %) anger att de brukar träffas online. En större andel tjejer (23 %) än killar (10 %) träffas däremot på restaurang/pub/bar samt i gallerior/köpcentrum (14 %). Motsvarande andel killar är 2 %.

B4. När du träffar dina kompisar på fritiden, var brukar ni då vara?

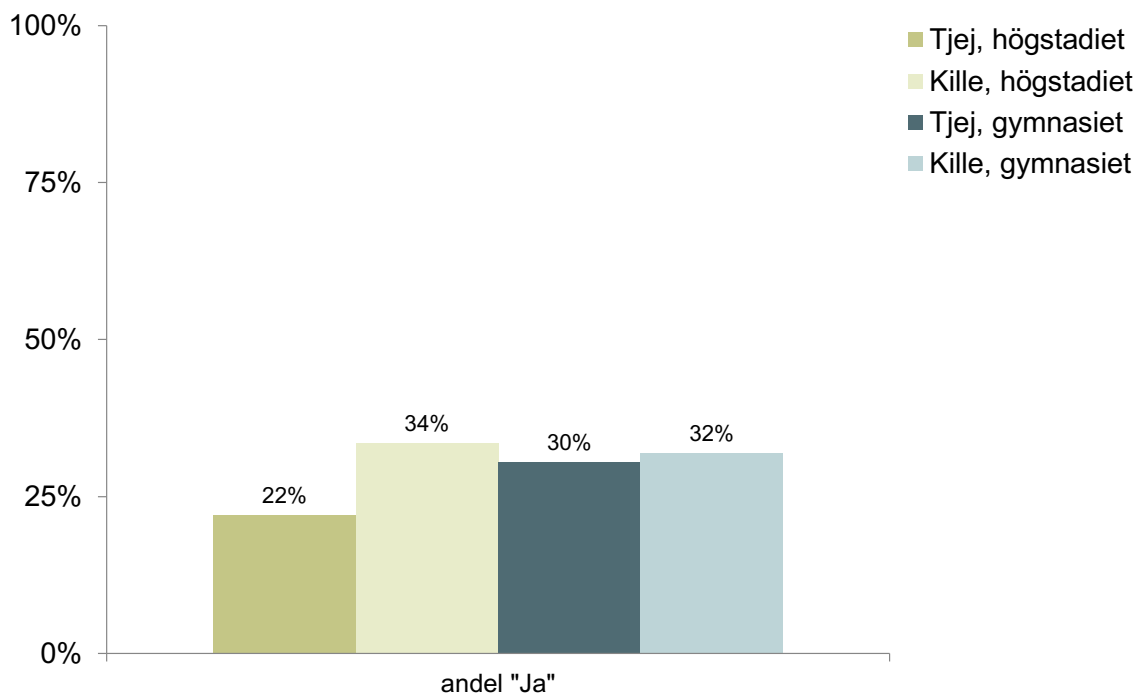

Saknas fritidsaktiviteter?

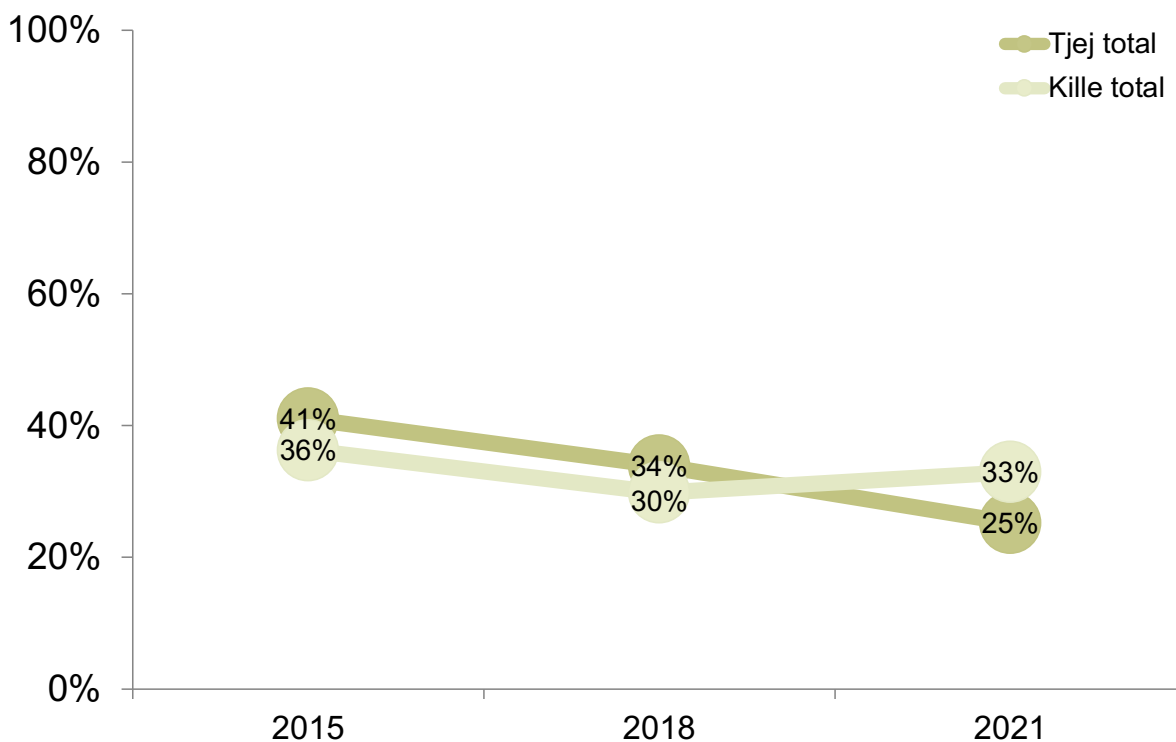
Ungdomarna svarade på en fråga om det saknas fritidsaktiviteter där de bor, se diagram B5 på följande sida. Högstadietjejer tycker i lägre grad (22 %) än övriga (30-34 %) att det saknas fritidsintressen där de bor.

Andelen som saknar fritidsaktiviteter har minskat sedan år 2018 bland tjejer men ökat något bland killar. Ökningen är dock liten.

B5. Tycker du att det saknas fritidsaktiviteter där du bor?

B5a. Andel som saknar fritidsaktiviteter: Jämförelse över tid

Vilka aktiviteter som saknas

B5b. Vad är det för fritidsaktiviteter du saknar?

Ungdomarna kunde även i fritext skriva vad för fritidsaktiviteter de saknar. Flera nämner att de saknar aktiviteter, men många är ospecificerade önskemål som exempelvis "mer av allt" eller "något". Flera saknar dock olika sporter som exempelvis basket, padel, tennis, badminton, volleyboll, gym, skridskor, hinderbana, friidrott, pingis, skatepark samt cykelbanor likt downhill. Många efterfrågar även idrottshallar där de kan idrotta spontant. Ett par ungdomar kommenterar också att det finns mycket sporter, men inte så mycket andra aktiviteter (som exempelvis musik, teater och poesi).

Mötesplatser av olika slag önskas också av flera ungdomar. Det som främst efterfrågas är någonstans där de kan umgås med sina vänner likt på ungdomsgård eller i idrottshallar. Evenemang och roliga aktiviteter som man kan göra med vänner och familj tas också upp bland de fritidsaktiviteter som saknas.

"Gratis inomhushallar"

- Kille, gymnasiet

"Mer olika sport aktiviteter t.ex golf eller padel och vill jag också att det ska finnas mer affärer"

- Kille, högstadiet

"Laserdome, arkad, kanot, galleria och Escape Room."

-Tjej, gymnasiet

"Jag önskar det fans typ nån teater grej och nån kul mötesplats man kan vara med varandra"

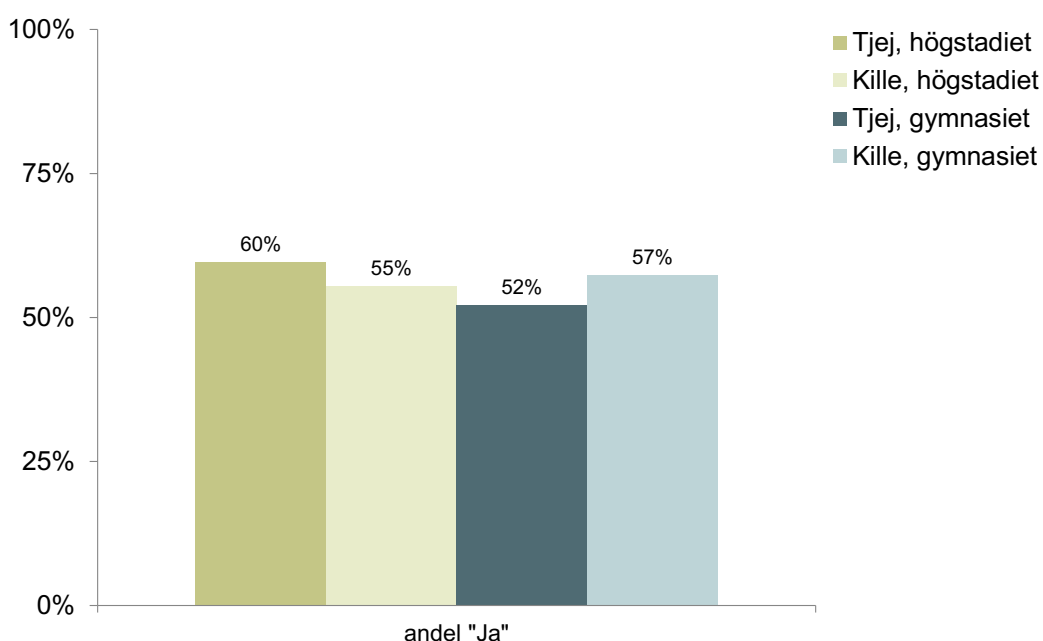
-Tjej, högstadiet

Medlemskap i föreningar

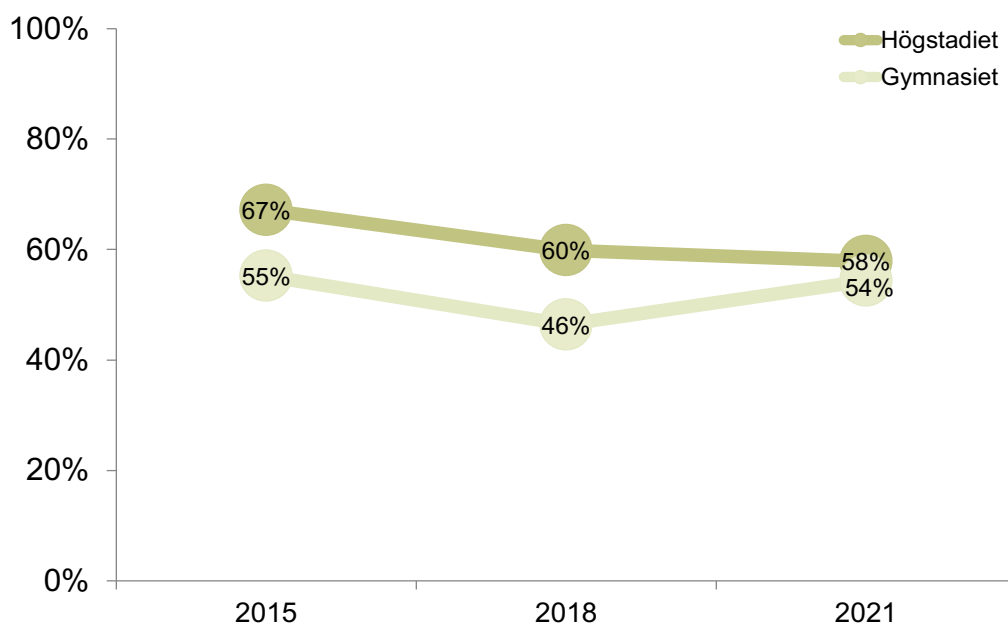
I Sverige har andelen unga som är medlemmar i en förening eller anger att de har ett intresse för ett föreningsmedlemskap minskat de senaste åren. Föreningslivet i Sverige når inte en lika stor andel unga som det tidigare gjort och unga är även i lägre utsträckning med i flera föreningar. Ju äldre undersökningsgruppen är bland 10–19 åringar, i desto högre grad gäller detta.¹

I Mark är totalt 58 % av högstadieungdomarna och 54 % av gymnasieungdomarna föreningsmedlemmar. Sett över tid har andelen föreningsmedlemmar i högstadiet minskat sedan år 2015, se diagram B6b. Andelen föreningsmedlemmar i gymnasiet är på en liknande nivå som år 2015, men har däremot ökat sedan år 2018.

B6. Är du medlem i någon förening? Andel "ja"

B6a. Andel som är medlem i en förening: Jämförelse över tid

¹ MUCF 2020: Ungas rätt till en meningsfull fritid – tillgång, trygghet och hinder

Fördjupat om ungas fritid i Mark

Fritiden är en betydelsefull tid för ungdomarna och forskning visar att fritidsaktiviteter har många positiva effekter, bland annat för den sociala utvecklingen och den psykiska hälsan. Forskning visar att en fysiskt aktiv fritid samvarierar tydligt med en bättre hälsa och en högre livskvalitet. Även nöjdhet med fritidssituationen har ett samband med ungas hälsa och livskvalitet generellt¹.

Även MUCF konstaterar att möjligheten till en meningsfull fritid är en faktor som är betydelsefull för ungas hälsotillstånd. Unga som upplever att de har lagom med fritid har lägre risk att ha symptom på psykisk ohälsa jämfört med de som upplever att de har för lite eller för mycket att göra på fritiden, och det är även vanligare att unga som inte har symptom på psykisk ohälsa är nöjda med sin fritid². Fritidsaktiviteter tillsammans med andra jämnåriga kan också innebära en betydelsefull gemenskap för många barn och unga. Civilsamhället utgör dessutom ett viktigt skyddsnät för många som lever i utsatthet i hemmet eller i skolan³.

I Mark ser vi att majoriteten av ungdomarna är nöjda med sin fritid, och dessutom att nöjdheten ökat jämfört med 2018 års undersökning. Vi ser dock också att det finns vissa skillnader - till exempel att gymnasietjejer i högre grad än övriga grupper svarar att det finns väldigt lite eller ganska lite att göra på fritiden. Genom sambandsanalyser kan man se vilka ytterligare bakgrundsfaktorer och frågor som samvarierar med exempelvis missnöje med fritidssituationen i Mark.

Hinder för fritiden

Det finns ett antal frågor som kan definieras som hinder som samvarierar med ungas upplevelser av sin fritid.

Det första är ekonomi. Unga som oroar sig för sina föräldrars ekonomi svarar i lägre grad att de är nöjda med sin fritid och anser i högre grad än övriga att det finns väldigt lite/ganska lite att göra på fritiden i kommunen. Fler av de som är missnöjda med utbudet av aktiviteter anger även hinder som handlar om ekonomi - dvs. anser att det finns saker att göra men att de kostar för mycket. De som är mindre nöjda med utbudet av aktiviteter svarar även i högre grad att det hänt att de inte kunnat göra något eller inte kunnat köpa något som många andra i samma ålder gör eller köper, för att familjen inte haft råd.

Det andra vi ser är att de som är mindre nöjda med sin fritid och med utbudet av aktiviteter i högre grad har uppgett hinder som har med avstånd/kollektivtrafik att göra. Bland de som är missnöjda med utbudet av aktiviteter uppger alltså fler att det finns saker att göra, men att de inte kan ta sig dit. Det är även fler bland de som är missnöjda som uppger att det finns saker att göra men inget som intresserar dem.

¹ Stockholms stad 2015: Jämlig fritid, bättre framtid: Om unga stockholmares fritidsvillkor

² MUCF 2020: Ungas rätt till en meningsfull fritid

³ Bris 2020: "Hållbara liv: Om barnets rättigheter, barns uppväxtvillkor och samhällets ansvar"

Hälsa och trygghet

Det framkommer även att det finns ett tydligt samband mellan nöjdhet med fritiden och utbudet av aktiviteter samt hälsa. De som är nöjdare med sin fritid svarar även att de har en bättre hälsa och tvärtom. De som är mindre nöjda med fritiden och utbudet av aktiviteter har även mer regelbundna psykiska och somatiska besvär.

Det finns även ett visst samband med trygghet. De som är mindre nöjda med fritidsutbudet i Mark är även något mindre trygga generellt. De svarar till exempel att de är mindre trygga på stan och i skolan. De som är mindre nöjda med sin fritid och med utbudet av aktiviteter svarar även att de utsatts för mobbning i högre grad än övriga. En sämre hälsa och utsatthet för mobbning kan även vara hinder för unga för att de ska kunna ta del av en meningsfull fritid.

Övriga samband

Genom fördjupade analyser kan vi även se att unga med utomeuropeisk bakgrund (som själva eller har föräldrar som är födda utanför Europa) i något lägre grad är nöjda med fritiden och med utbudet av aktiviteter i kommunen. Bland unga med utomeuropeisk bakgrund svarar 39 % av det finns väldigt lite/ganska lite att göra, motsvarande siffra bland övriga ungdomar är 22 %. De med utomeuropeisk bakgrund svarar även att de saknas aktiviteter där de bor i högre grad än övriga.

Vidare framgår det att unga som kan definieras som hbtq (unga som svarat att de har en annan könsidentitet och/eller annan sexuell läggning än heterosexuell) är mindre nöjda med fritiden totalt sett. Däremot är de inte mindre nöjda med utbudet av aktiviteter och de saknar inte heller aktiviteter i högre grad än övriga ungdomar.

Övriga samband som framgår är att de som är mindre nöjda med utbudet av aktiviteter på fritiden svarar att de är mindre nöjda med kompis- och familjerelationerna samt med livet i sin helhet. De som är mindre nöjda med utbudet av fritidsaktiviteter svarar även att de tränar/idrottar mer sällan än övriga. De som är mindre nöjda med utbudet av fritidsaktiviteter i Mark svarar även att de föreningsmedlemmar i lägre grad.

”Bättre skolmat”

– Svar från kille i gymnasiet på frågan om vad Mark behöver veta för att göra kommunen bättre för unga

C. Skola

Enligt en forskningssammanställning av Skolinspektionen bygger framgångar i skolan och undervisningen bland annat på ett tydligt pedagogiskt ledarskap från lärarens sida, goda relationer mellan lärare och elever, samt att själva lärandemiljön i skolan är trygg och stödjande för eleverna.¹

Det tas också upp att det behöver finnas tilltro till varje elevs förmåga samt att skolan måste anpassa undervisningen efter varje elev.

De senaste åren har det kommit en rad publikationer gällande jämställdhet i skolan. Det är nämligen så att killarnas skolresultat är avsevärt sämre än tjejernas, vilket bland annat förklaras med begränsande normer kring maskulinitet.² Därutöver har det kommit studier som visar att tjejer är mindre trygga i skolan, mår sämre och är mer utsatta för bland annat trakasserier och övergrepp. Flera studier pekar på att lösningen på dessa problem är ett aktivt jämställdhetsarbete i skolorna, där man kontinuerligt utmanar destruktiva normer.³

För att alla elever ska tillförsäkras en utbildning av hög kvalitet där skolmiljön är såväl trygg som jämställd är det därför angeläget att skolor bedriver ett aktivt och långsiktigt arbete med jämställdhet kopplat till trygghet.⁴

I Lupp-enkäten ställs en rad frågor om hur ungdomarna ser på sin skola – hur de trivs, hur de ser på undervisningen och skolmiljön samt övriga aspekter. Lupp-resultatet ger således värdefull information om elevernas syn på vissa aspekter, även om frågorna inte är heltäckande avseende skolsituationen.

1 Skolinspektionen 2010: Framgång i undervisningen

2 SKL 2018: Maskulinitet och jämställd skola: Arbete för ökad trygghet och bättre studieresultat.

3 Skolinspektionen 2020: Grundskolors arbete med jämställdhet

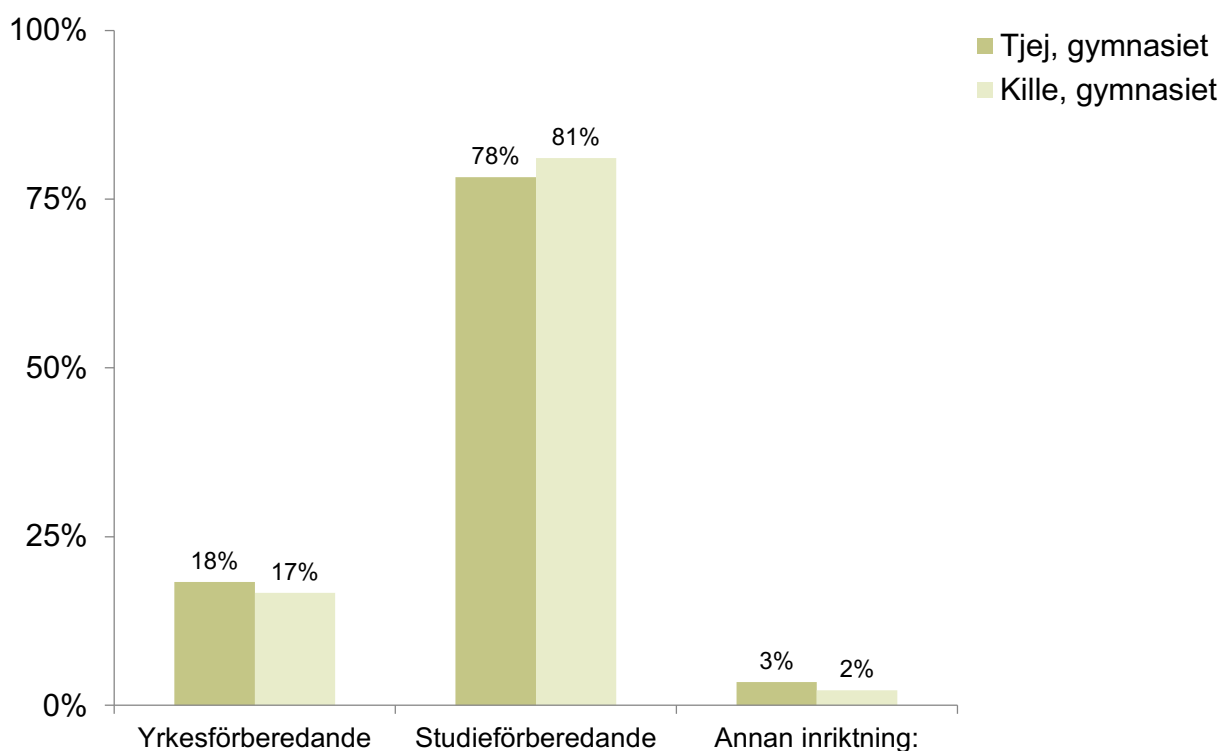
4 Skolinspektionen 2020: Grundskolors arbete med jämställdhet

Programinriktning gymnasiet

I diagrammet nedan redovisas gymnasieelevernas programinriktning. En majoritet av ungdomarna läser ett studieförberedande program.

2-3 % uppger att de har någon annan inriktning än studieförberedande och yrkesförberedande.

C2. Vilken inriktning har ditt gymnasieprogram?

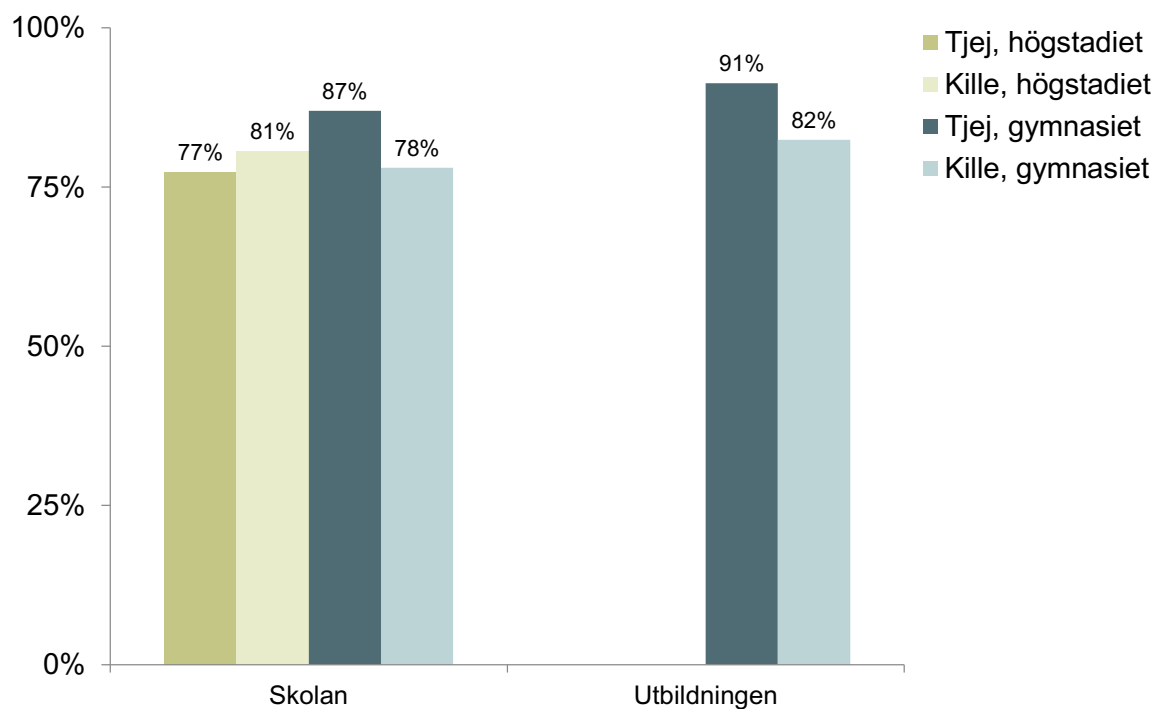
Nöjdhet med skolan och utbildning

Ungdomarna fick även svara på en fråga om hur nöjda de är med skolan, se diagram C2 på följande sida. En andel om totalt 78 % av högstadieungdomarna och 83 % av gymnasieungdomarna svarar att de är nöjda med skolan. Gymnasieungdomarna fick även svara på en fråga om de är nöjda med utbildningen. En hög andel om 87 % svarar att de är nöjda med utbildningen. Gymnasietjejeer är nöjdare än gymnasiekillar med både utbildningen och skolan totalt sett.

I tabell C2a framgår det andelen nöjda per skola för högstadiet. Ungdomar på Sättilskolan och Ängskolan svarar i lägre grad att de är nöjda med skolan.

Över tid kan vi se att gymnasieungdomar och deras nöjdhet med skolan är lik år 2015 och 2018. Bland högstadieungdomar är resultatet likt år 2018 däremot framgår det att nöjdheten har minskat något sedan 2015. Gymnasieungdomarnas nöjdhet med utbildningen är på ungefär samma nivå som år 2018, men högre än år 2015.

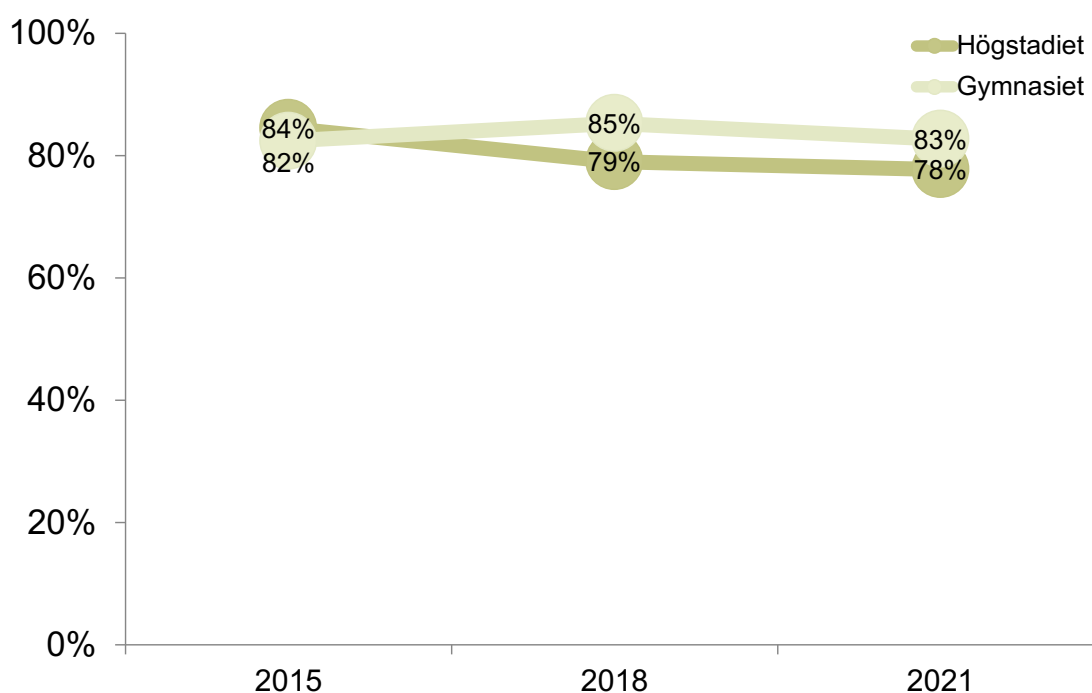
C2. Hur nöjd är du med ditt liv när det handlar om följande? Andel "mycket nöjd" eller "ganska nöjd"

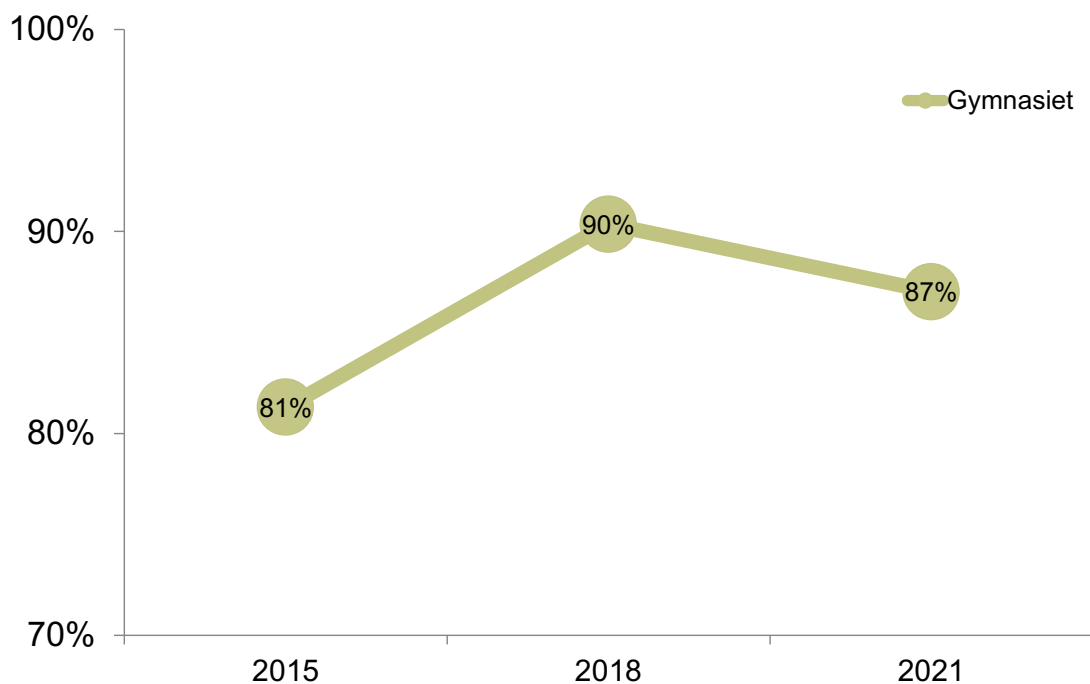
C2a. Andel nöjda med skolan, per högstadieskola

Fritslaskolan	Leteboskolan	Lyckeskolan	Sätilaskolan	Ängskolan
82%	83%	82%	71%	73%

C2b. Andel nöjda med skolan: Jämförelse över tid

C2d. Andel nöjda med utbildningen: Jämförelse över tid Besvarades endast av gymnasiet

Trivsel och stämning

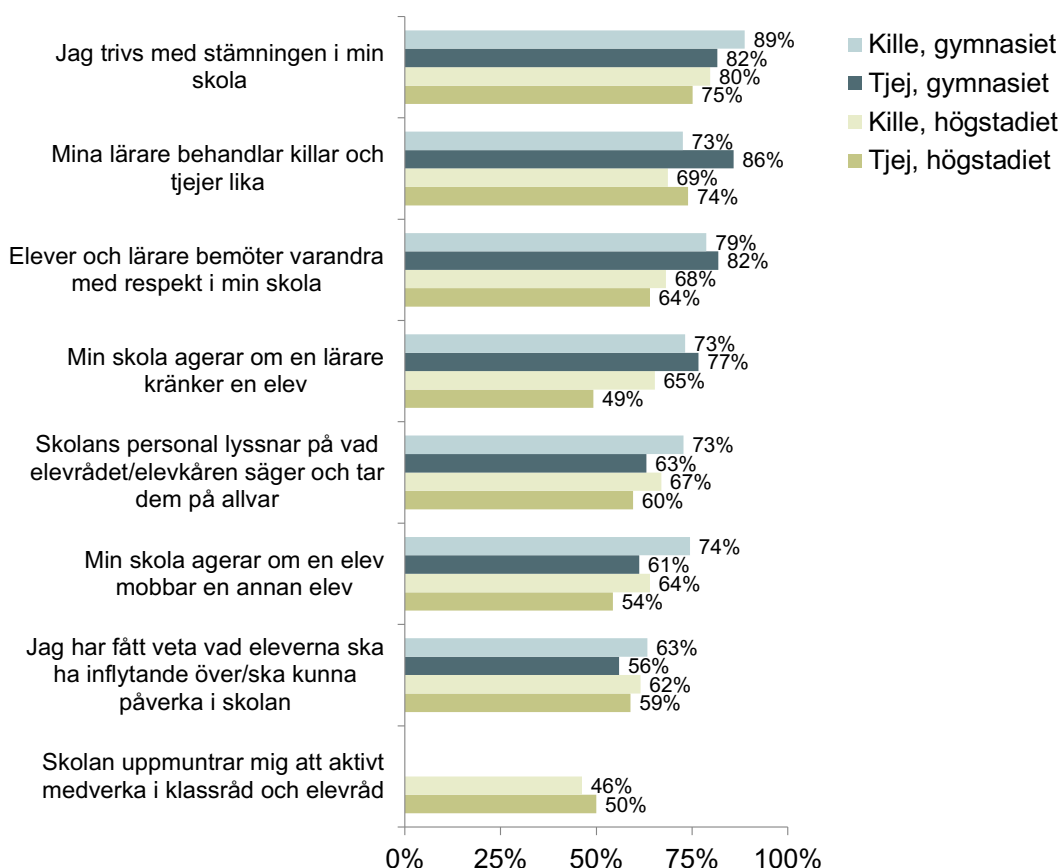
Hur elever trivs i skolan har ett nära samband med hur de upplever skolmiljön, men det har också ett samband med deras allmänna välbefinnande samt psykosomatiska hälsa.¹

I diagram C3 på följande sida redovisas andelen som instämmer helt eller till stor del i respektive påstående. En andel om mellan 75-89 % instämmer i att de trivs med stämningen på sin skola. Elever i gymnasiet trivs bäst, medan högstadieungdomarna, framförallt tjejer, trivs i lägre grad. I de flesta påståenden har gymnasieungdomarna en högre andel instämmande än högstadieungdomarna. Andelen högstadietjejer som instämmer i påståendet "Min skola agerar om en lärare kränker en elev" i mycket lägre grad än övriga.

I tabell C3a kan vi se att det finns skillnader mellan skolorna och att vissa skillnader är stora. Exempelvis upplever elever på Ängskolan i lägre grad att skolan agerar om en lärare kränker en elev jämfört med elever på övriga skolor.

¹ Folkhälsomyndigheten: Skolbarns hälsovanor 2017-2018

C3. Hur tycker du att det stämmer in på hur det är på din skola? * Andel som svarat att de "stämmer helt" eller "stämmer till stor del"

*OBS! Andelen som svarat 'vet ej' är bortplockad ur redovisningen för C3 för att ge en mer rättvis bild av instämmandegraden. Andelen som svarat vet ej varierar stort i frågorna och är mellan 1-56 %.

Notera även att endast högstadieelever fick svara på frågan "Skolan uppmuntrar mig att aktivt medverka i klassråd och elevråd".

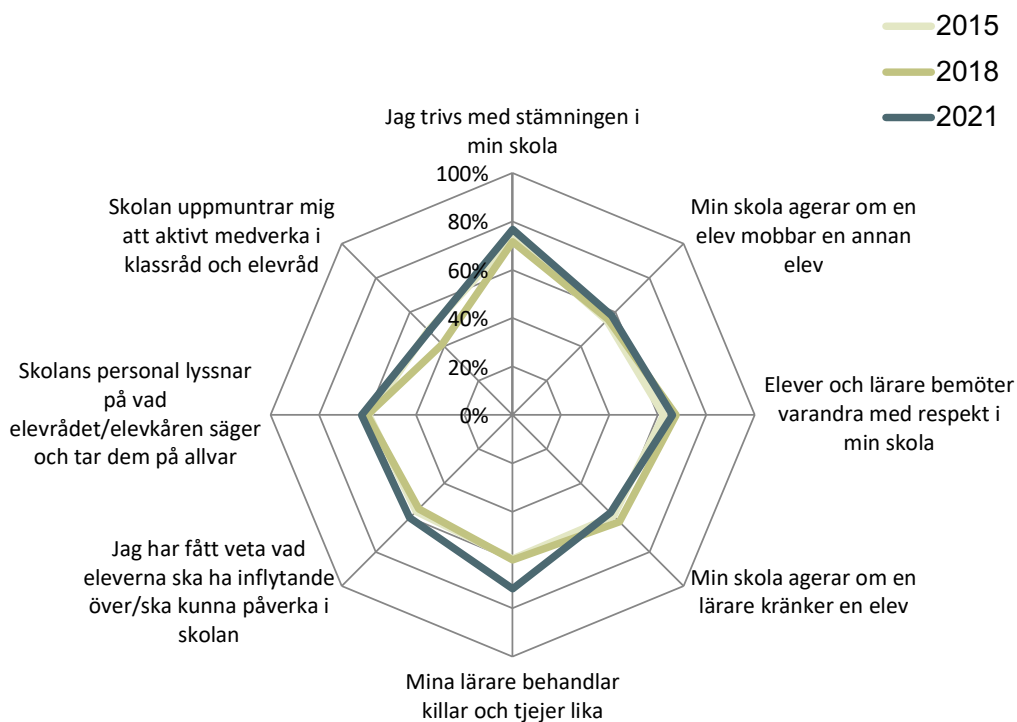
C3a. Andel som instämmer i påståenden om skolan*, per högstadieskola

	Fritslaskolan	Leteboskolan	Lyckeskolan	Sättilaskolan	Ängskolan
Jag trivs med stämningen i min skola	96%	83%	82%	65%	69%
Min skola agerar om en elev mobbar en annan elev	59%	87%	69%	45%	40%
Elever och lärare bemöter varandra med respekt i min skola	70%	89%	79%	56%	43%
Min skola agerar om en lärare kränker en elev	59%	83%	67%	52%	37%
Mina lärare behandlar killar och tjejer lika	71%	89%	79%	66%	60%
Jag har fått veta vad eleverna ska ha inflytande över/ska kunna påverka i skolan	71%	64%	70%	51%	42%
Skolans personal lyssnar på vad elevrådet/elevkåren säger och tar dem på allvar	62%	67%	73%	48%	52%
Skolan uppmuntrar mig att aktivt medverka i klassråd och elevråd	54%	67%	55%	39%	42%

Över tid kan vi se att det skett en tydlig förbättring i frågorna på högstadiet som rör likabehandling av killar och tjejer och att skolan aktivt uppmuntrar medverkan i klass- och elevråd, se diagram C3b_1.

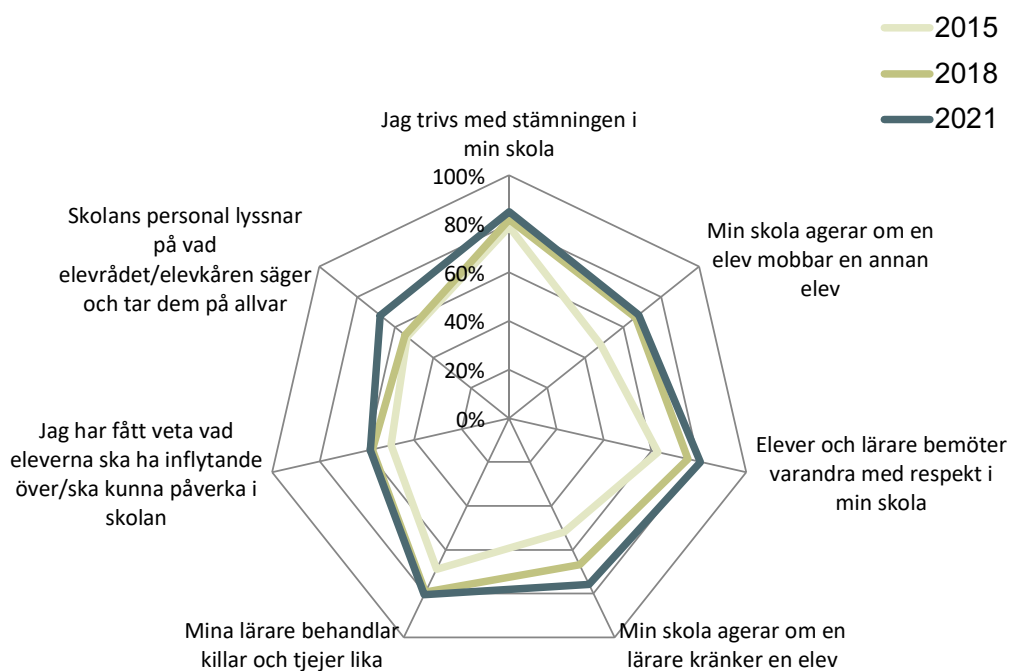
Även på gymnasiet syns en tydlig förbättring från år 2018 gällande att skolans personal lyssnar på elevrådet och att skolan agerar om en lärare kränker en elev, se diagram C3b_2.

C3b_1. Andel som instämmer i påståenden om skolan: högstadiet, Jämförelse över tid*

*OBS! Andelen som svarat "vet ej" är bortplockad ur redovisningen för C3b_1 för att ge en mer rättvis bild av instämmandegraden. Andelen som svarat vet ej varierar stort i frågorna och är mellan 1-56 %.

C3b_2. Andel som instämmer i påståenden om skolan: gymnasiet, Jämförelse över tid*

*OBS! Andelen som svarat "vet ej" är bortplockad ur redovisningen för C3b_2 för att ge en mer rättvis bild av instämmandegraden. Andelen som svarat vet ej varierar stort i frågorna och är mellan 1-56 %.

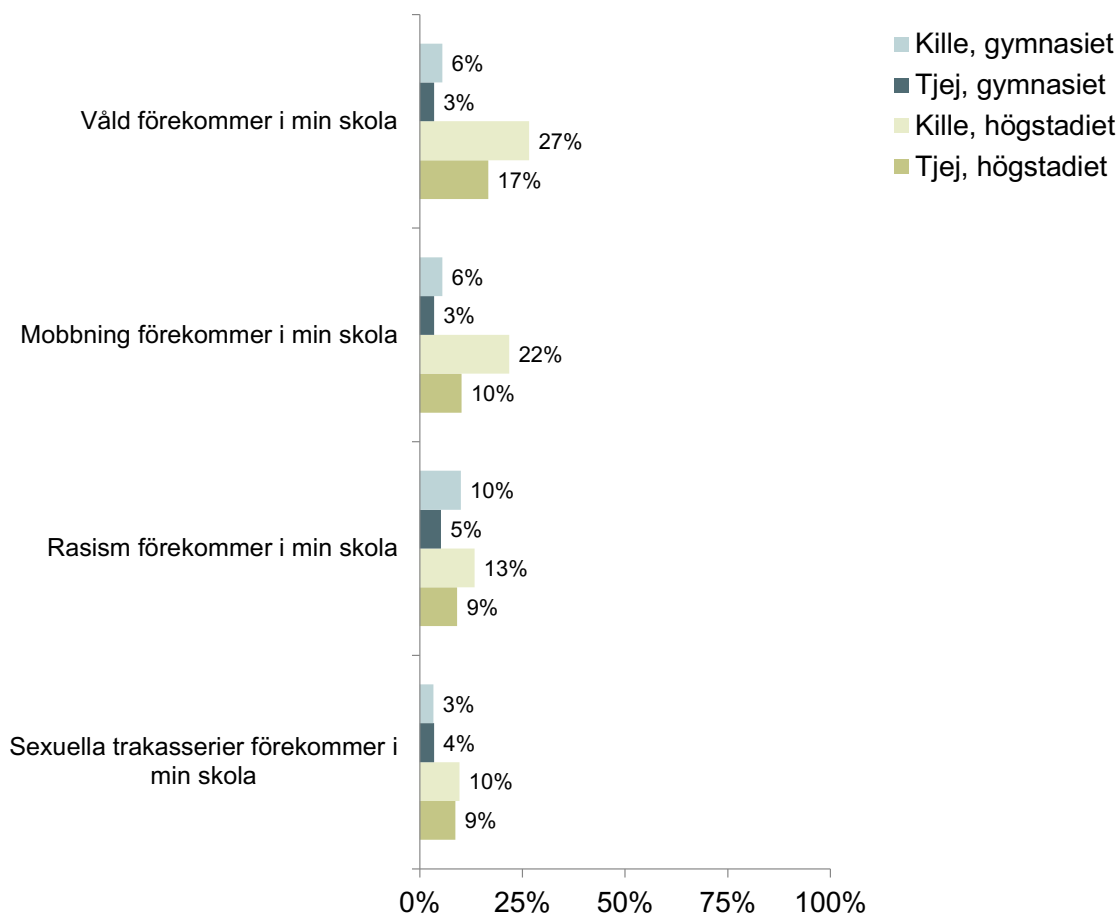
Rasism, våld, trakasserier och mobbning

Ungdomarna fick även ta ställning till huruvida rasism, våld, mobbning eller sexuella trakasserier är problem som förekommer på skolan.

Vad som framgår i diagram C3c är att våld och mobbning är vanligast på högstadiet, men även att rasism och sexuella trakasserier förekommer. Gymnasiekillar anger att rasism förekommer i större utsträckning än vad gymnasietjejer gör. Problemen förekommer i lägre nivå på gymnasiet än på högstadiet, störst skillnad ser vi gällande våld.

I tabell C3d kan vi se att de olika problemen förekommer i olika grad på respektive skola och att skillnaderna är stora. Exempelvis anger totalt 41 % av ungdomarna på Ängskolan att våld förekommer medan totalt 7 % av ungdomar på Sättilaskolan och Fritslaskolan anger detsamma. Vi ser även att vilka problem som förekommer på skolorna kan variera. Exempelvis anger 22% av ungdomarna på Leteboskolan att våld förekommer medan 0 % anger att mobbning förekommer.

**C3c. Hur tycker du att det stämmer in på hur det är på din skola?
Andel som svarat "stämmer helt" eller "stämmer till stor del"**

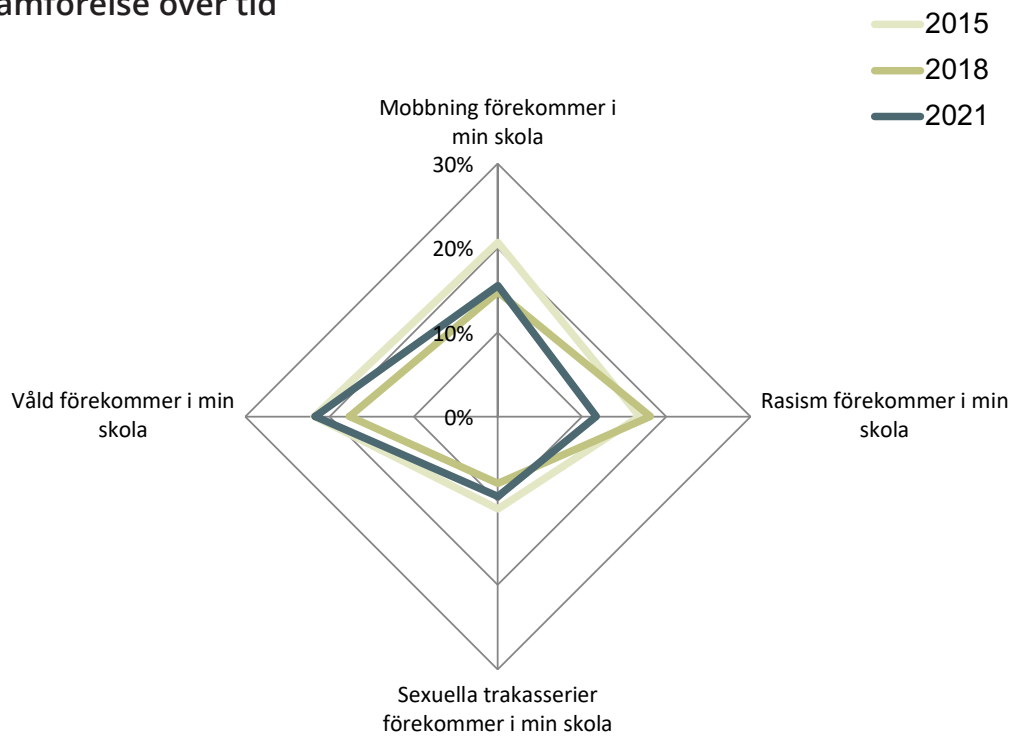

C3d. Andel som instämmer i att problem förekommer på skolan, per högstadieskola

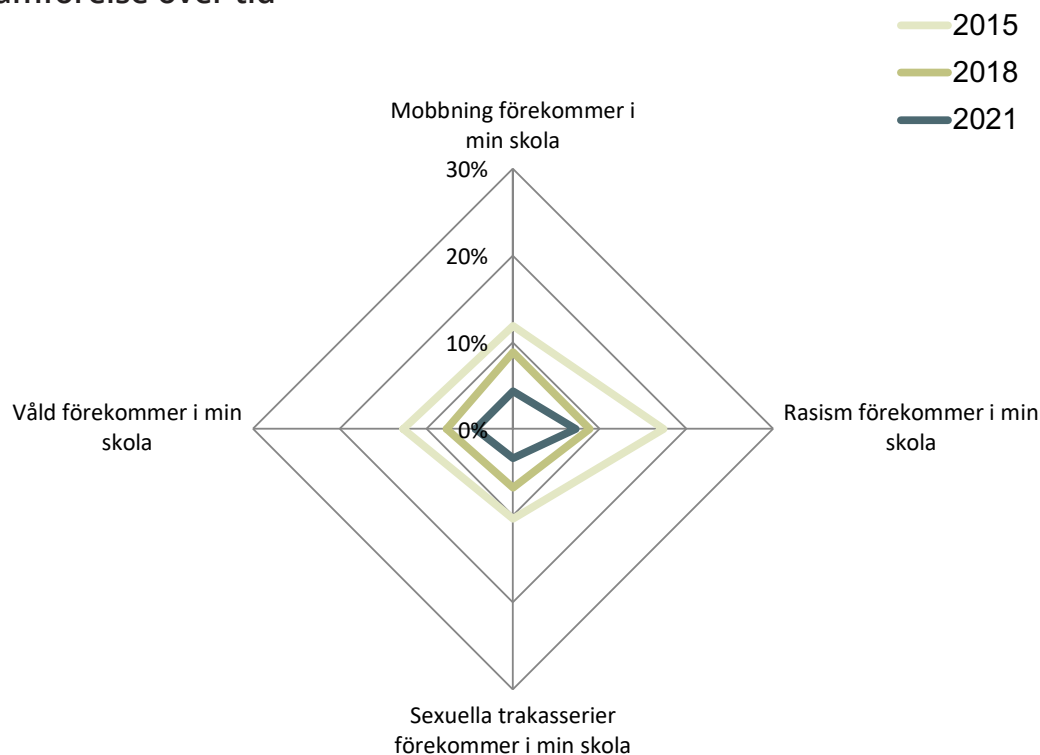
	Fritslaskolan	Leteboskolan	Lyckeskolan	Sättilaskolan	Ängskolan
Mobbning förekommer i min skola	4%	0%	8%	28%	27%
Rasism förekommer i min skola	14%	6%	5%	19%	19%
Sexuella trakasserier förekommer i min skola	0%	11%	6%	9%	20%
Våld förekommer i min skola	7%	22%	20%	7%	41%

Andelen som instämmer i att olika problem förekommer på högstadiet har både ökat och minskat över tid, se diagram C3d_1. Andelen som anger att rasism förekommer på högstadiet har minskat sedan år 2018, medan andelen som uppger att våld och sexuella trakasserier förekommer har ökat något sedan år 2018. På gymnasiet däremot har andelen som instämmer i att alla problem förekommer minskat tydligt över tid, se diagram C3d_2.

C3d_1. Andel som instämmer i att problem förekommer på skolan: högstadiet, jämförelse över tid

C3d_2. Andel som instämmer i att problem förekommer på skolan: gymnasiet, jämförelse över tid

Omdöme skola

Lupp-enkäten innefattar även frågor om en rad centrala aspekter av ungdomarnas skolsituation, såsom skolbiblioteket, skolmiljön, skolmaten, undervisningen, lärarna, elevhälsovården, tillgången till datorer samt möjligheten att få extra hjälp eller stöd.

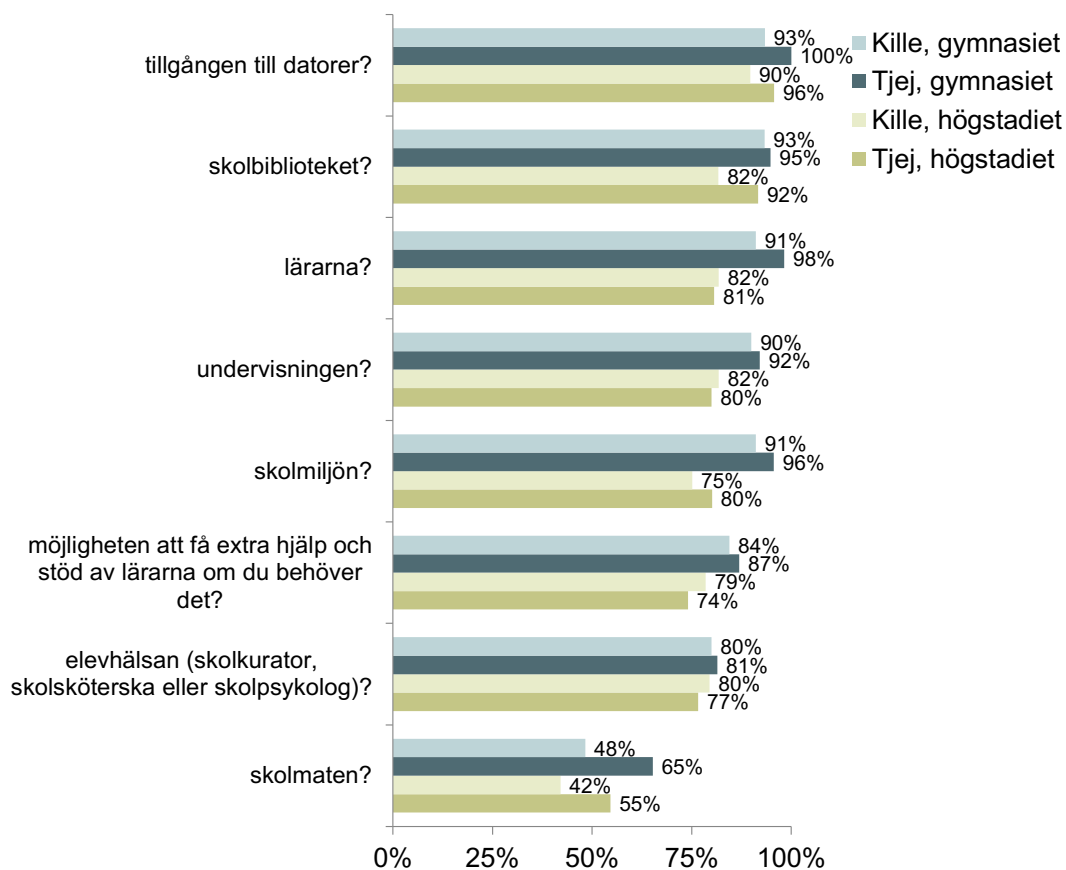
I diagram C4 framgår att en hög andel både i högstadiet och gymnasiet är nöjda med tillgången till datorer, lärare och skolbibliotek. Gymnasieungdomar instämmer i högre grad än högstadieungdomar i majoriteten av påståendena. När det kommer till skolmaten är nöjdheten lägre. Tjejer är dock mycket mer nöjda med skolmaten än vad killarna är.

I tabell C4a framgår att det finns skillnader mellan skolorna i Mark. Några saker som sticker ut är dels att ungdomar på Leteboskolan är mycket mer nöjda med skolmaten än övriga, störst skillnad är det om vi jämför med ungdomar på Fritslaskolan och Sätislaskolan. Däremot är ungdomar på Leteboskolan betydligt mindre nöjda med skolbiblioteket än elever på övriga skolor. Det framgår också att ungdomar på Ängskolan är mycket mindre nöjda än övriga gällande elevhälsan.

Andelen högstadieungdomar som är nöjda med skolbiblioteket och tillgången till datorer har ökat sedan år 2018, se diagram C4b. I jämförelse med 2015 har det skett en stor förändring gällande tillgången till datorer. I övrigt är resultatet likt tidigare Lupp-undersökningar.

Gymnasieungdomarnas nöjdhet med skolmaten och elevhälsan har minskat sedan föregående Lupp-mätning år 2018, se diagram C4c. Däremot har det skett en stor ökning med nöjdheten gällande möjligheten att få extrahjälp, skolmiljön och lärarna sedan år 2015. I övrigt är resultatet väldigt likt år 2018.

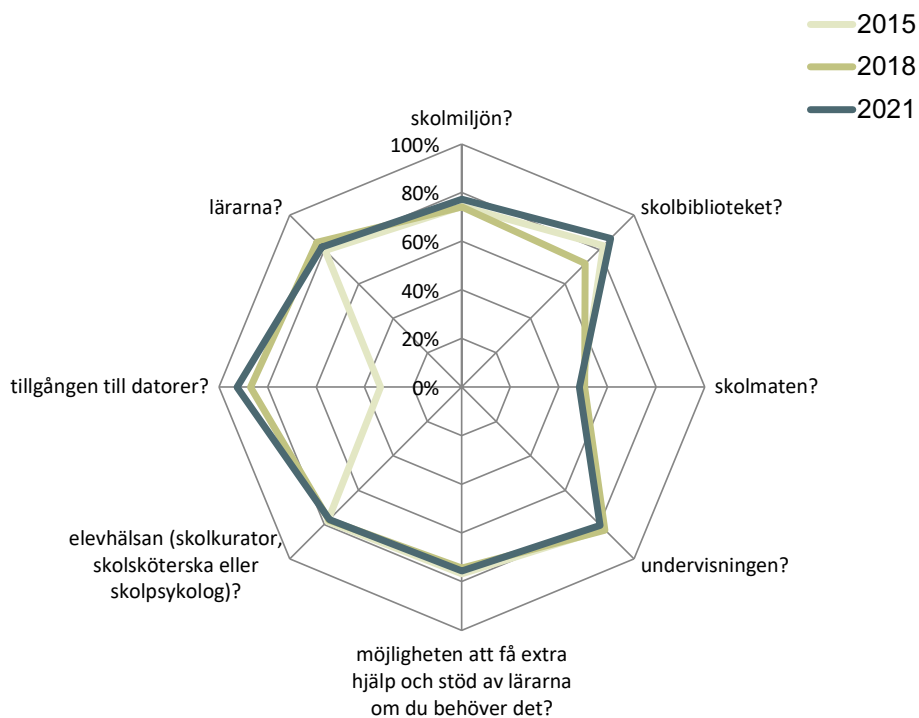
C4. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om... Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra"

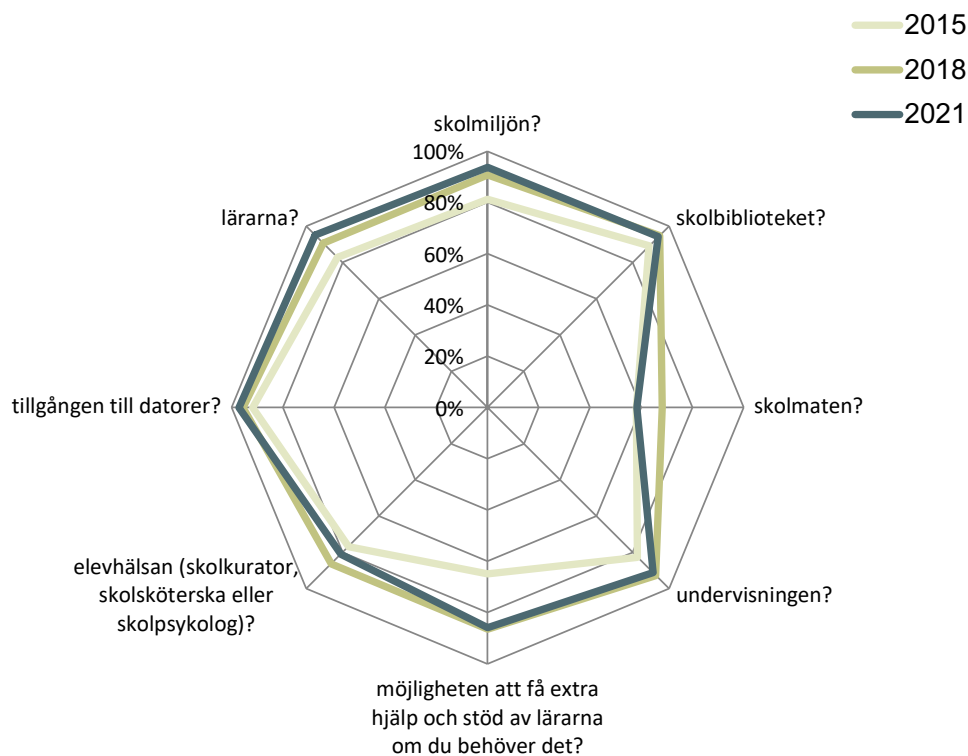
C4a. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om... Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra", per högstadieskola

	Fritslaskolan	Leteboskolan	Lyckeskolan	Sätillaskolan	Ängskolan
skolmiljön?	100%	94%	87%	62%	59%
skolbiblioteket?	96%	44%	88%	88%	87%
skolmaten?	32%	71%	65%	26%	37%
undervisningen?	82%	94%	88%	75%	67%
möjligheten att få extra hjälp och stöd av lärarna om du behöver det?	93%	94%	80%	72%	62%
elevhälsan (skolkurator, skolsköterska eller skolpsykolog)?	82%	71%	85%	82%	58%
tillgången till datorer?	100%	89%	94%	93%	87%
lärarna?	93%	94%	87%	78%	66%

C4b. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om...: högstadiet, Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra" Jämförelse över tid

C4c. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om...: gymnasiet, Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra" Jämförelse över tid

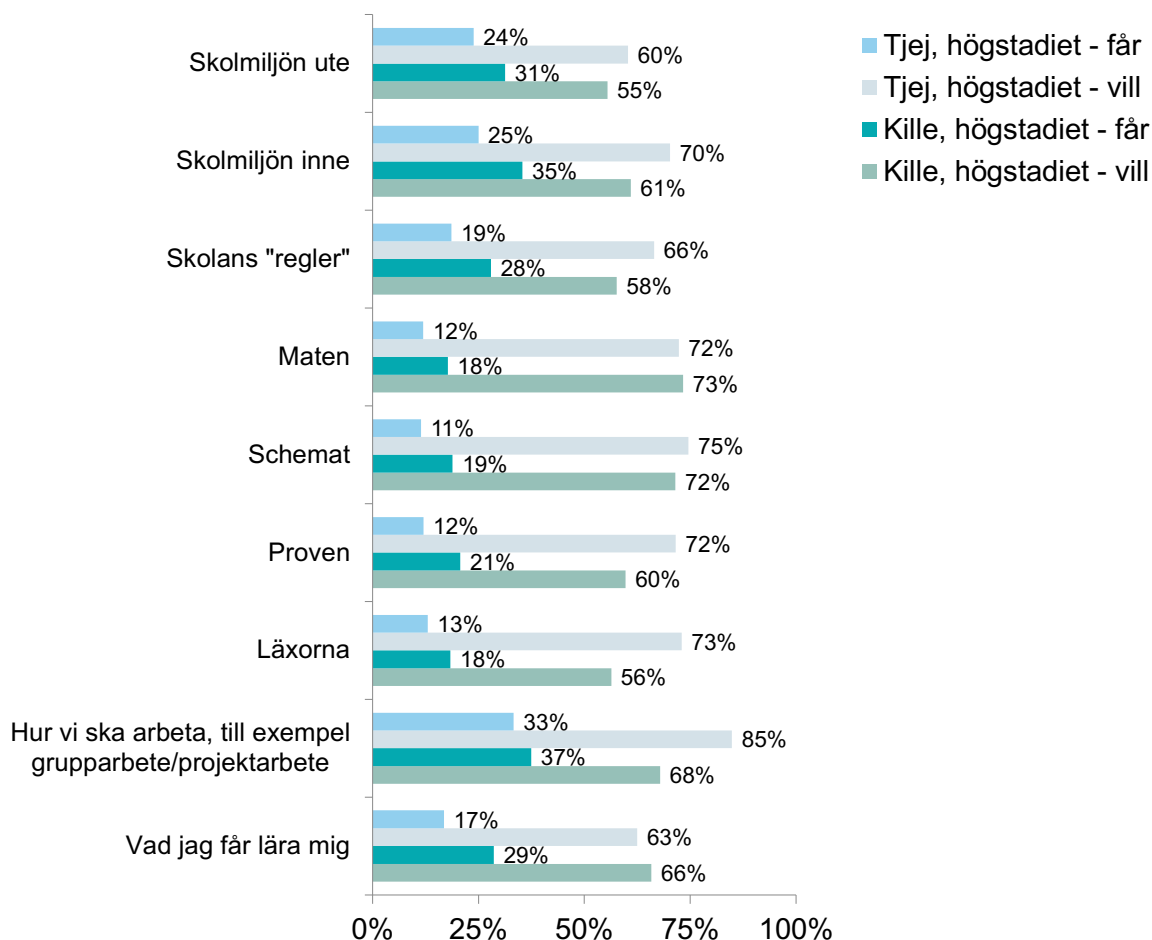
Elevinflytande

Lupp-enkäten innehåller ett antal frågor som rör elevinflytande. Ungdomarna svarade på frågor om hur mycket de skulle vilja vara med och bestämma i skolan och hur mycket de anser att de får bestämma i dagsläget. Skolverket påpekar att det finns ett tydligt samband mellan elevers möjlighet till delaktighet och inflytande samt kunskapsresultat och välmående i skolan. I en utredning från 2009¹ framgår det att ju mer inflytande en elev upplever att den har om en aspekt, desto mer positivt ser eleven på den aspekten i skolan. Med andra ord korrelerar möjligheter till inflytande med nöjdhet. I klassrummet är elevernas möjligheter att påverka beroende av lärarens inställning. Elevrådets möjlighet att påverka beslut som rör hela skolan beror på skolledningens inställning och vilka strukturer som finns för elevinflytande på skolan.²

I Mark ser vi att andelen unga som vill påverka är hög både i högstadiet (se diagram C5a) och gymnasiet (se diagram C5b på följande sida). Tjejer svarar att de vill påverka saker i skolan i högre grad än killar. Killar i högstadiet svarar däremot i något högre grad än tjejer att de får vara med och påverka olika saker. På gymnasiet svarar tjejer i något högre grad än killar att de får påverka.

Hur man ska arbeta (grupparbete/projektarbete) är det som ungdomarna anser att de i högsta grad får vara med och bestämma om idag.

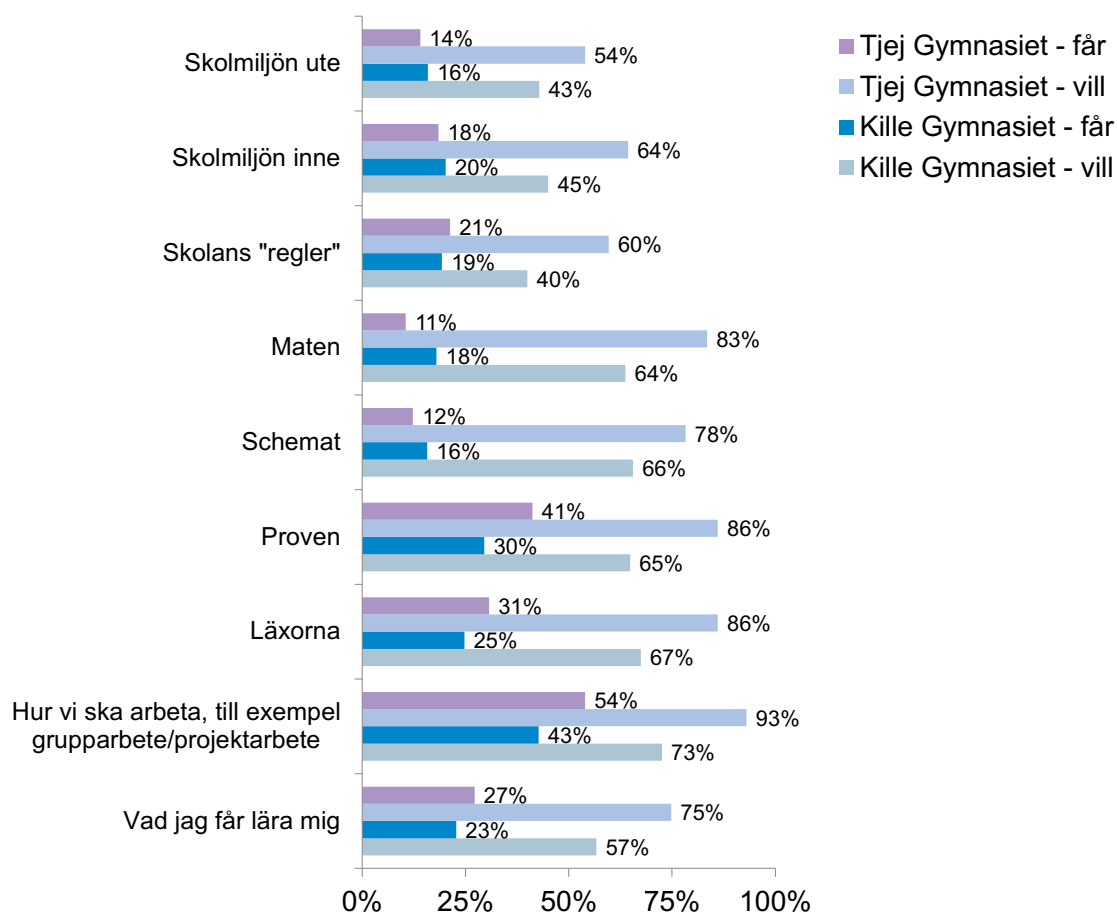
C5a. Högstadiet: Hur mycket eller lite vill/får du som elev vara med och bestämma om följande? Andel som svarat "väldigt mycket" eller "ganska mycket"

1 SOU 2009:64 Flickor och pojkar i skolan - hur jämställt är det?

2 Rädda Barnen 2008: Vems röst väger mest? Barn och vuxna om elevinflytande i skolan

C5b. Gymnasiet: Hur mycket eller lite vill/får du som elev vara med och bestämma om följande? Andel som svarat "väldigt mycket" eller "ganska mycket"

I tabell C5c nedan redovisas andelen som vill vara med och påverka uppdelat per skola. Anmärkningsvärt är att ungdomar på Leteboskolan i lägre grad än övriga svarar att de vill påverka läxorna, schemat, maten, proven och hur de ska arbeta. Elever på Ängskolan svarar i högre grad än övriga att de vill påverka skolans regler och skolmiljön både inne och ute.

C5c: Hur mycket eller lite vill du som elev vara med och bestämma om följande? Andel som svarat "väldigt mycket" eller "ganska mycket", per högstadieskola

	Fritslaskolan	Leteboskolan	Lyckeskolan	Sätillaskolan	Ängskolan
Vad jag får lära mig	57%	67%	67%	57%	65%
Hur vi ska arbeta, till exempel grupparbete/projektarbete	86%	50%	78%	78%	77%
Läxorna	64%	44%	70%	57%	67%
Proven	71%	44%	70%	49%	72%
Schemat	79%	50%	75%	69%	77%
Maten	79%	56%	67%	73%	79%
Skolans "regler"	57%	56%	62%	55%	71%
Skolmiljön inne	61%	56%	65%	65%	72%
Skolmiljön ute	54%	50%	59%	50%	63%

I tabell C5d nedan redovisas andelen som får vara med och påverka uppdelat per skola. Vi ser att inflytandegraden varierar mellan område och skolan.

Elever på Leteboskolan och Sättilaskolan svarar i lägre grad än övriga svarar att de får vara med och bestämma gällande läxorna, schemat och skolmaten.

Eleverna på Fritslaskolan svarar i högre grad än övriga i samtliga områden. Skillnaderna är i jämförelse mindre gällande inflytande kring proven och hur de ska arbeta.

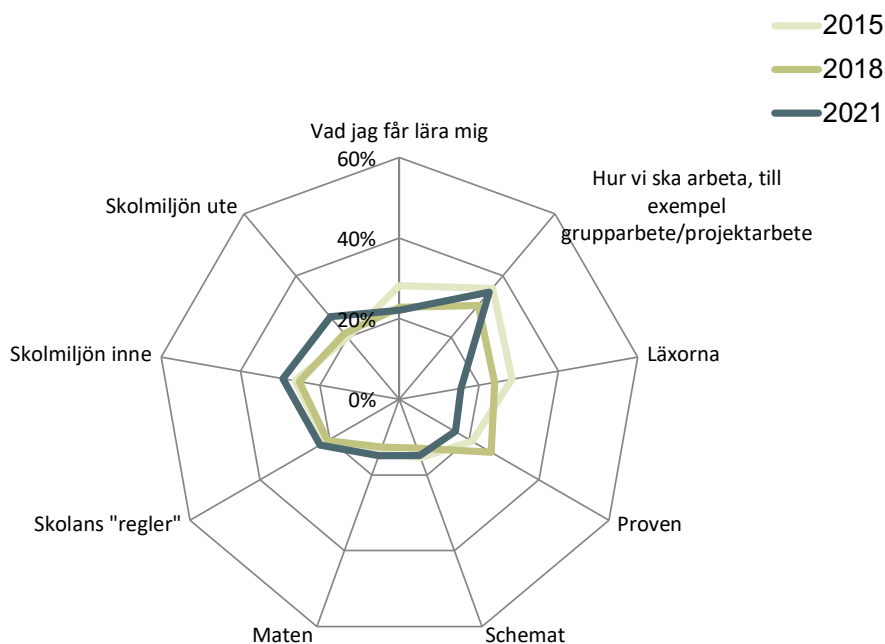
C5d: Hur mycket eller lite upplever du att du som elev får vara med och bestämma när det gäller följande? Andel som svarat "våldigt mycket" eller "ganska mycket", per högstadieskola

	Fritslaskolan	Leteboskolan	Lyckeskolan	Sättilaskolan	Ängskolan
Vad jag får lära mig	33%	11%	24%	15%	23%
Hur vi ska arbeta, till exempel grupparbete/projektarbete	37%	29%	35%	40%	29%
Läxorna	30%	6%	16%	7%	19%
Proven	22%	12%	18%	6%	19%
Schemat	26%	0%	16%	9%	17%
Maten	41%	6%	15%	7%	14%
Skolans "regler"	41%	22%	22%	24%	18%
Skolmiljön inne	41%	22%	33%	22%	27%
Skolmiljön ute	37%	22%	30%	19%	23%

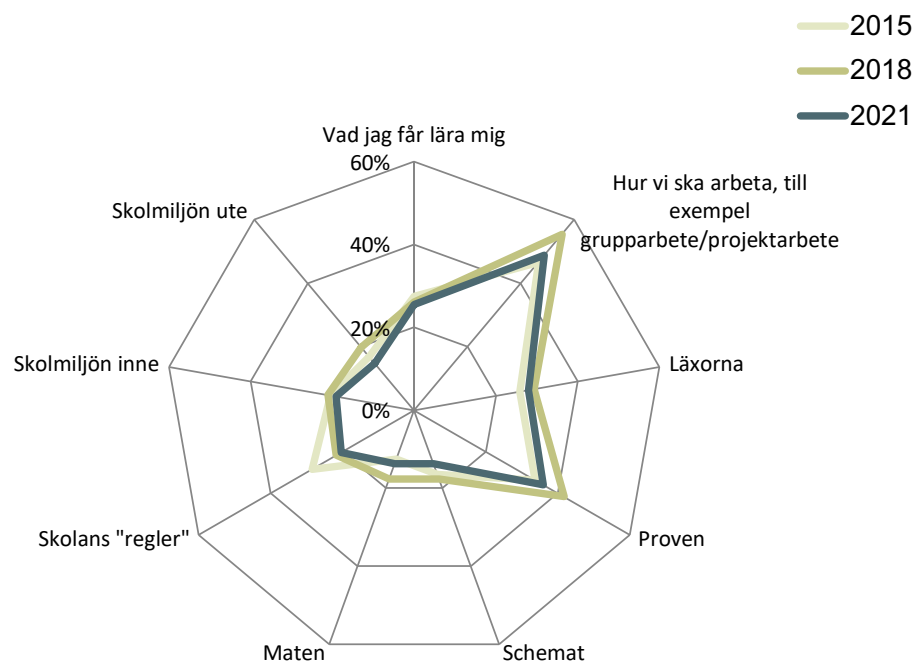
Över tid har andelen på högstadiet som upplever att de får vara med att bestämma om olika saker i skolan minskat i några frågor men ökat i andra, se diagram C5e. Exempelvis har inflytandet över läxor och prov minskat mycket, medan inflytandet över skolmiljön ute och inne ökat sedan år 2018.

På gymnasiet är resultatet liknande år 2015, C5f. Det har däremot skett en minskning i samtliga områden sedan år 2018. Skillnaderna är dock små.

**C5e: Andel som upplever att de får vara med och bestämma om följande, högsta-
diet, jämförelse över tid**

**C5f: Andel som upplever att de får vara med och bestämma om följande, gymna-
siet, jämförelse över tid**

D. Politik och samhälle

Det tredje delmålet i ungdomspolitiken syftar till att unga ska få vara med och göra sina röster hörda, både i frågor som direkt berör dem och för samhället i stort.

I aktuell forskning både i Sverige och andra demokratier finns det oenigheter om ungas engagemang. En del menar att demokratin är hotad och att unga tappat både intresset och tron på möjligheten att påverka. Andra menar istället att unga är mer missnöjda och kritiska till dagens traditionella former för inflytande, och att det nödvändigtvis inte bör ses som ett hot.¹

Vad som dock framkommer är att man inte kan se skillnader mellan äldre och unga avseende intresse för politik och samhälle. Däremot röstar unga i mindre utsträckning än äldre och en mindre andel uppger att de är medlemmar eller aktiva i politiska partier eller föreningar. Fler unga uppger dock att de deltar i andra politiska aktiviteter, exempelvis demonstrationer. Jämfört med äldre är ungas engagemang mer individualiserat och många väljer bort organiserade aktiviteter. Slutsatsen enligt flera nya studier är att unga inte är mindre politiskt aktiva än äldre, däremot deltar de på andra sätt.²

Förutsättningarna för unga att delta och påverka är även ofta sämre på grund av bland annat ålder, utbildning och erfarenhet. Trösklarna för deltagande kan vara högre då unga ofta har ett svagare politiskt kapital jämfört med vuxna.³ För att sänka trösklarna för engagemang bland unga är det bland annat viktigt att det finns kontaktytor mellan unga och organisationer samt att unga har kunskap om olika vägar att kanalisera samhällsengagemang.⁴ Samhället och kommunen får därför en väldigt viktig roll i att stötta unga i dessa frågor.

”Jag vill kunna påverka barnens skolgång att ge de personer som har några svårigheter hjälp och kunna göra skolgången lite lättare för dem.”

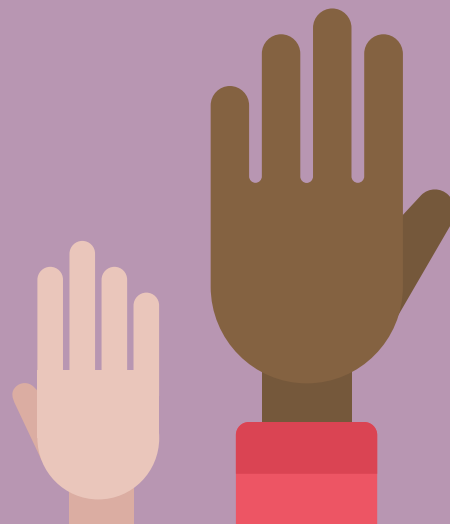
– Svar från kille i högstadiet på frågan om vad unga i Mark vill påverka

1 SOU 2016:5 ”Låt fler forma framtiden” del A

2 MUCF 2019: Ungas möjlighet till inflytande på lokal nivå

3 SKL 2014: Ungas inflytande och delaktighet

4 MUCF 2021: Fokus 21: Om ungas samhällsengagemang

Intresse för olika frågor

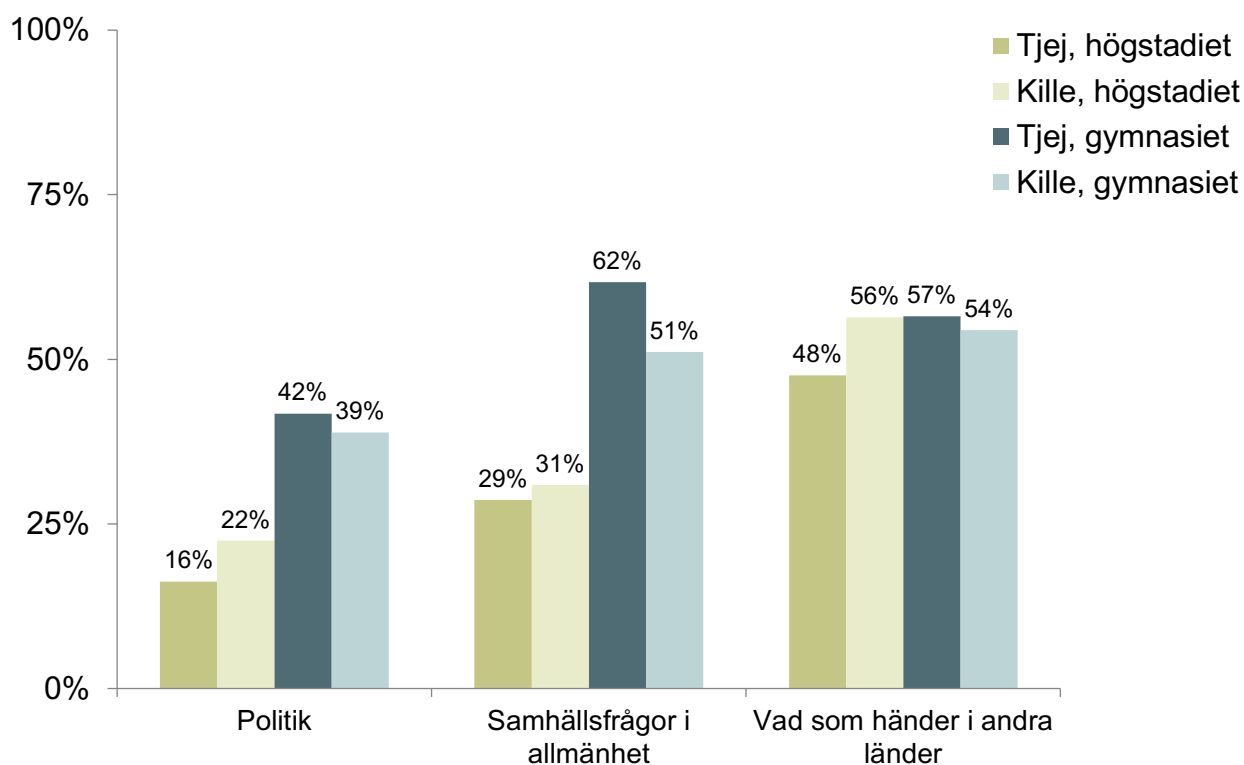
Ungdomarna i Mark svarade på frågor om hur intresserade de är av politik, samhällsfrågor i allmänhet och vad som händer i andra länder, se diagram D1 nedan. Är man intresserad är också sannolikheten större att man engagerar sig aktivt i samhället.¹

Tjejer i gymnasiet är i högre grad än övriga intresserade av politik. Totalt 42 % av gymnasietjejerna svarar att de är intresserade av politik, medan den siffran är totalt 16 % för högstadietjejerna. Gymnasietjejer är även mer intresserade än övriga vad gäller samhällsfrågor. Intresset för vad som händer i andra länder är mer jämnt mellan ålder och kön, men högstadietjejer är i något lägre grad intresserade.

Över tid är intresset för samtliga frågor på en något lägre nivå än år 2015 och 2018. Största minskningen ser vi gällande intresset för politik, se diagram D1a på följande sida.

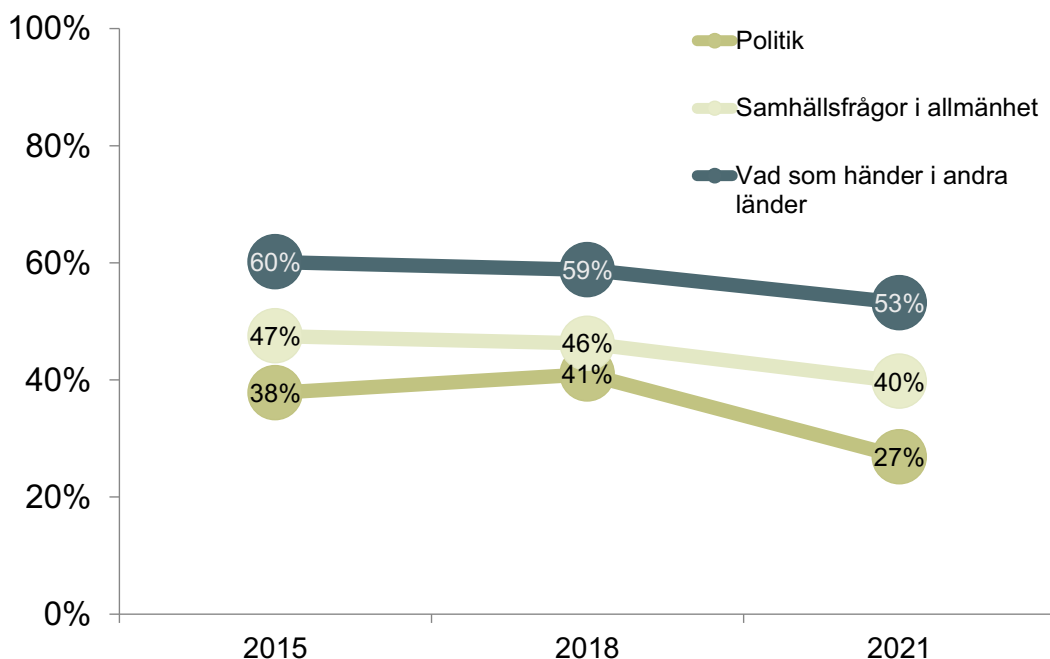
D1. Hur intresserad är du av följande?

Andel som svarat "mycket intresserad" eller "ganska intresserad"

¹ Amnå mfl. 2016

D1a. Andelen som är mycket eller ganska intresserade av följande: Jämförelse över tid

Aktivt samhällsengagemang

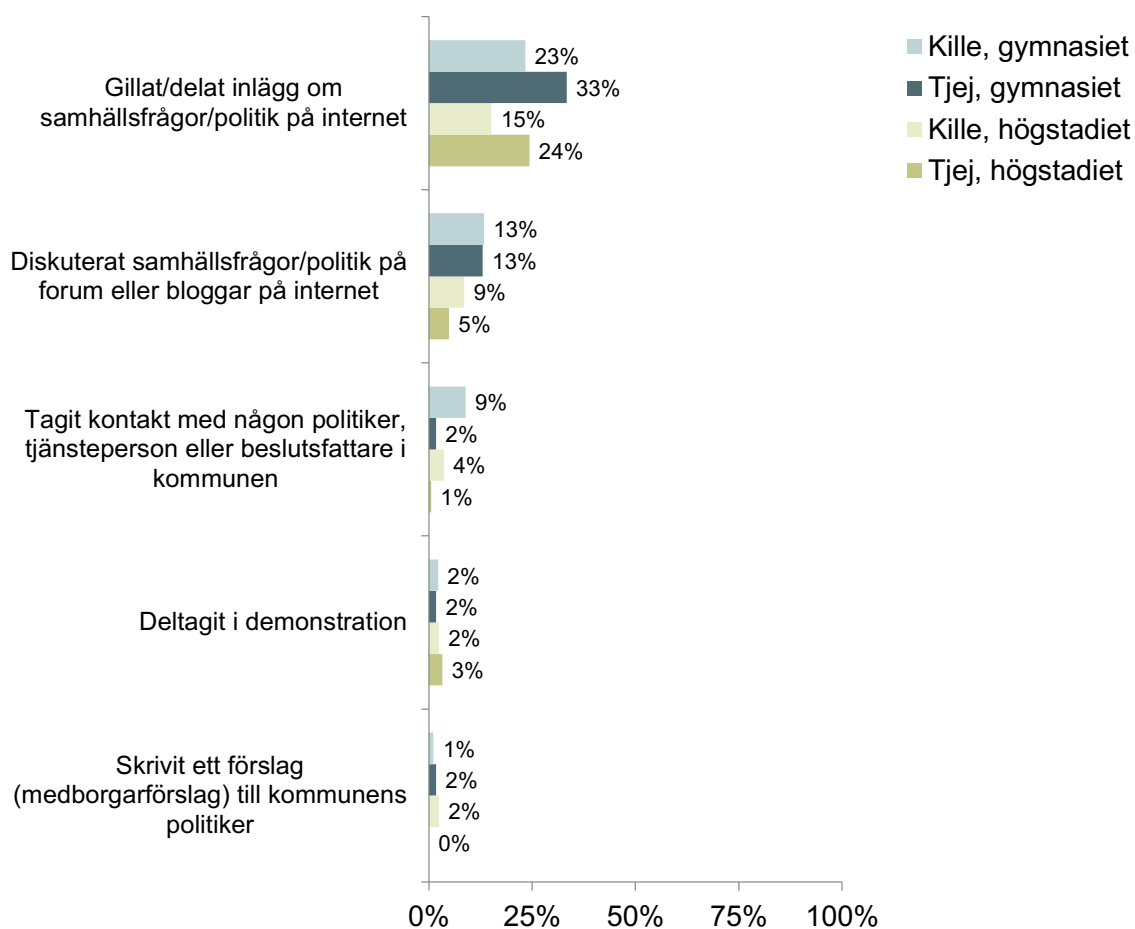
Formerna för det politiska engagemanget bland unga har som tidigare nämnts förändrats under senare år. Antalet unga som väljer att bli medlemmar i politiska partier och som är engagerade i de traditionella folkrörelseorganisationerna har minskat. Tidigare nämndes även att det inte nödvändigtvis behöver vara något negativt, men denna utveckling leder samtidigt till att färre unga får erfarenheter av den representativa demokratins beslutsprocesser, som exempelvis gemensamt beslutsfattande. Dessa erfarenheter är viktiga och ses som bidragande till känslan av delaktighet, tillhörighet och ansvarstagande¹. Dock innebär förändringarna i formerna för engagemang att vi troligtvis på sikt kommer att behöva anpassa det politiska systemet till dessa förändrade omständigheter.²

I Lupp-enkäten ställs inte någon fråga om politiskt engagemang i partier, men däremot finns en fråga om ungdomarna gjort någon aktiv politisk handling under det senaste året.

Vad som framgår i diagram D2 på följande sida är att störst andel har gillat eller delat ett inlägg om samhällsfrågor eller politik på internet. En större andel gymnasietjejer än övriga har gjort detta. Det näst vanligaste är att ha diskuterat samhällsfrågor eller politik på forum eller bloggar på internet. De andra handlingarna är klart mindre vanliga. En andel om totalt 2-3 % har deltagit i en demonstration och totalt 0-2 % har skrivit ett förslag till kommunens politiker.

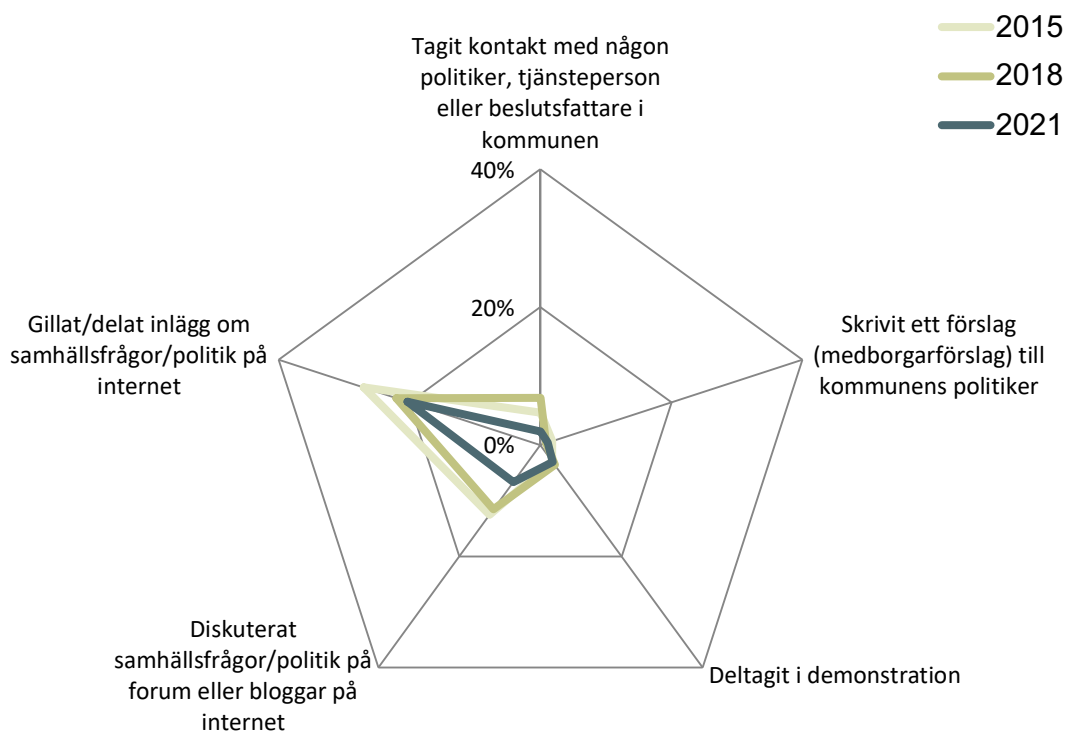
¹ Kommittédirektiv 2014:111. Demokratisk delaktighet och inflytande över det politiska beslutsfattandet
² MUCF 2019: Ungas möjlighet till inflytande på lokal nivå

D2. Under de senaste 12 månaderna, har du gjort något av följande? Andel som svarat "ja"

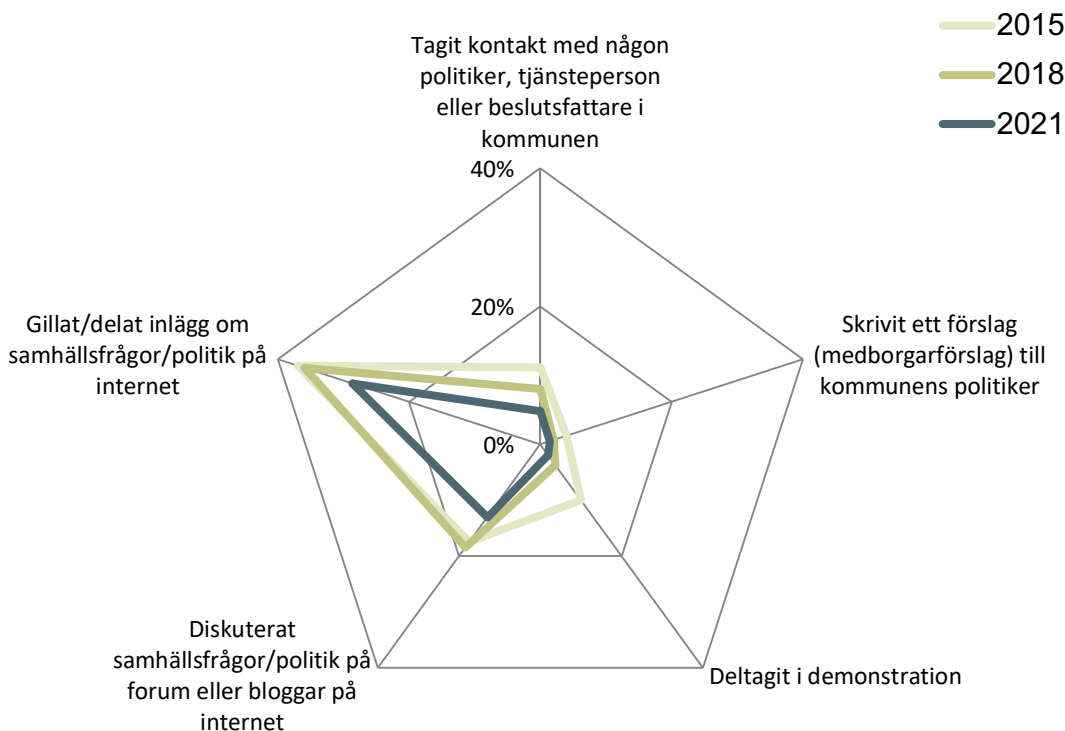

På följande sida redovisas resultaten över tid, se D2a och D2b. Andelen unga på högstadiet och gymnasiet som utför politiska handlingar har minskat sedan år 2018 och år 2015.

D2a. Andel som gjort följande de senaste 12 månaderna: högstadiet, jämförelse över tid.

D2b. Andel som gjort följande de senaste 12 månaderna: gymnasiet, jämförelse över tid

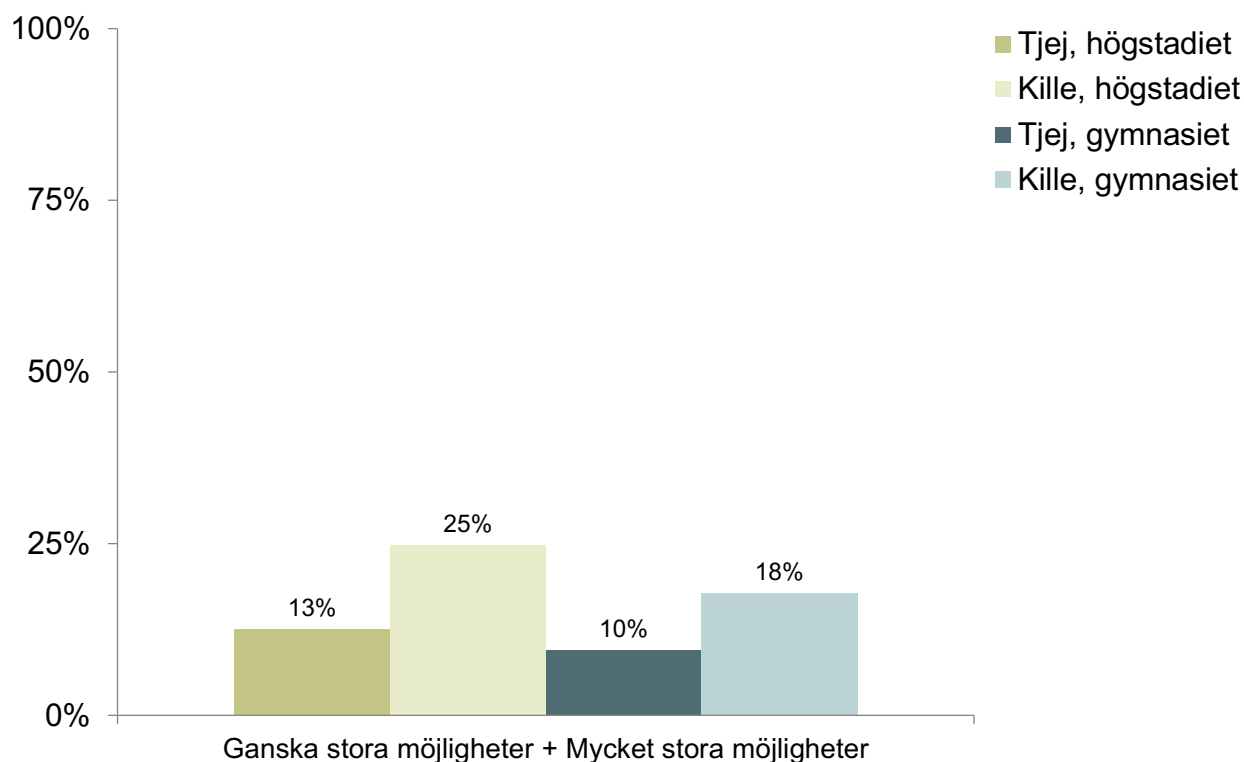
Möjligheter att påverka

En viktig faktor för att kunna öka ungas delaktighet i kommunen och samhället är att unga faktiskt ser att de har möjligheter att få sin röst hörd. När unga får inflytande över sin vardag och görs delaktiga i det lokala samhället skickas samtidigt signaler om att ungas röster tas på allvar och att det är möjligt att påverka i olika frågor, vilket främjar framtida politiskt deltagande.¹

Vad som framgår i diagram D3 nedan är att tjejer ser mindre positivt än killar på sina möjligheter att föra fram sina åsikter till de som bestämmer i kommunen. Bland högstadiekillar är tilltron högst. På högstadiet svarar 53 % "vet ej" på denna frågan, vilket kan vara bra att vara medveten om. Motsvarande andel på gymnasiet är 60 %.

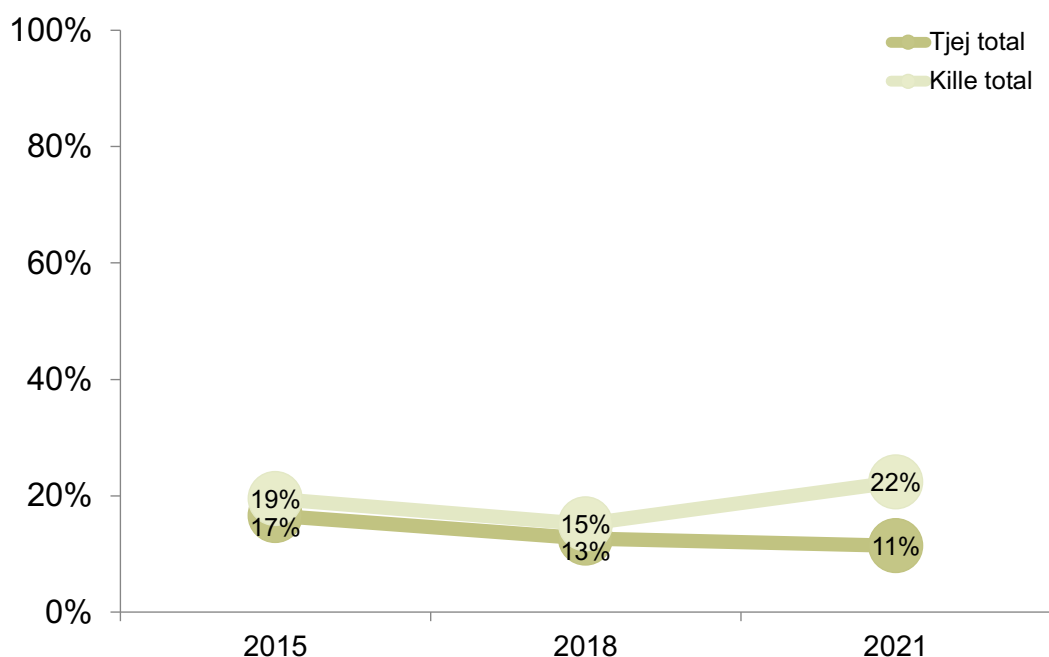
Över tid framkommer det att andelen killar som anser sig ha mycket eller ganska stora möjligheter har ökat sedan år 2018 medan andelen tjejer är lägre än tidigare år, se diagram D3a.

D3. Vilka möjligheter har du att föra fram dina åsikter till dem som bestämmer i kommunen? Andel som svarat "mycket stora" eller "ganska stora" möjligheter

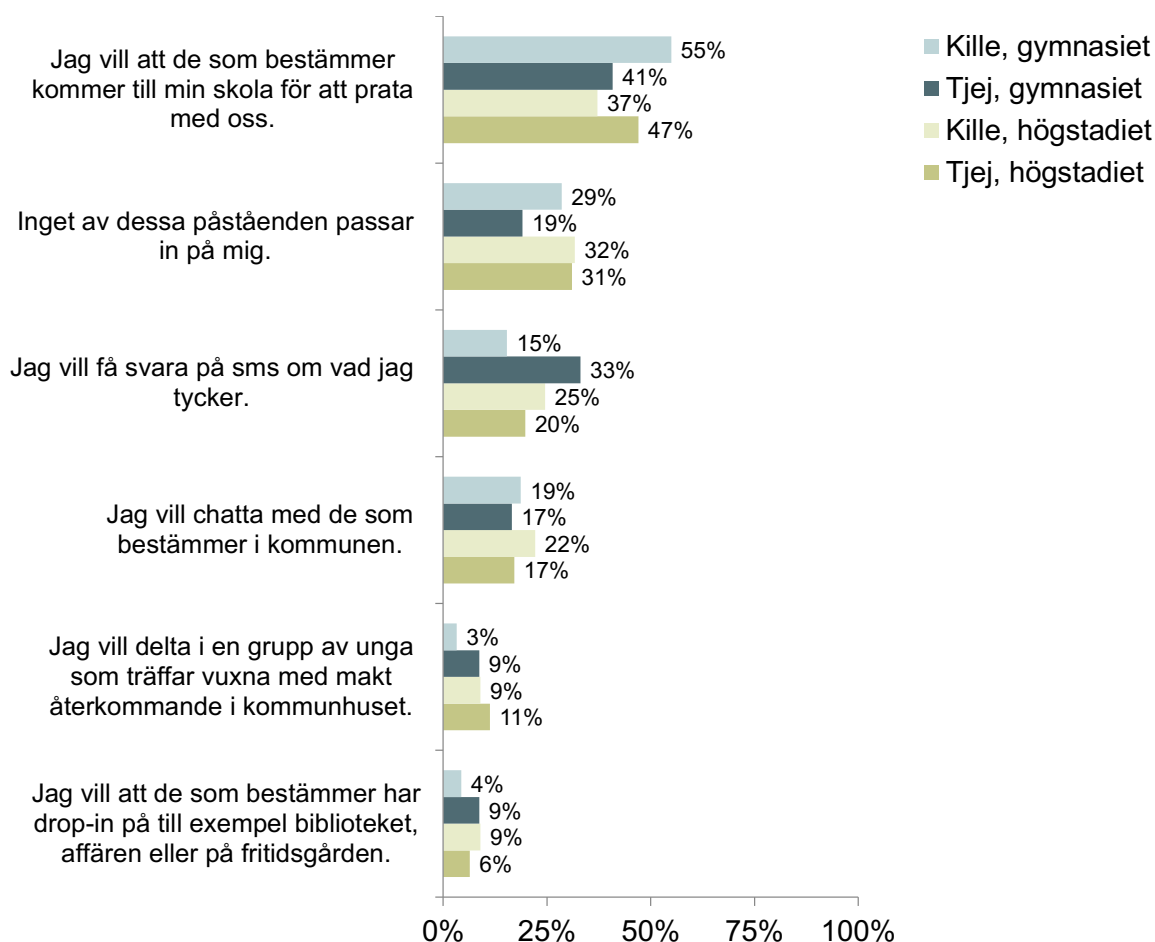
¹ MUCF 2019: Ungas möjlighet till inflytande på lokal nivå

D3a. Andel som ser sig ha mycket eller ganska stora möjligheter: Jämförelse över tid

I en kommunspecifik fråga fick unga också svara på hur de skulle vilja att politiker/beslutsfattare skulle lyssna på unga. Ungdomarna vill helst att beslutsfattarna kommer till deras skola. 19-32 % svarar dock att inget av alternativen passar dem.

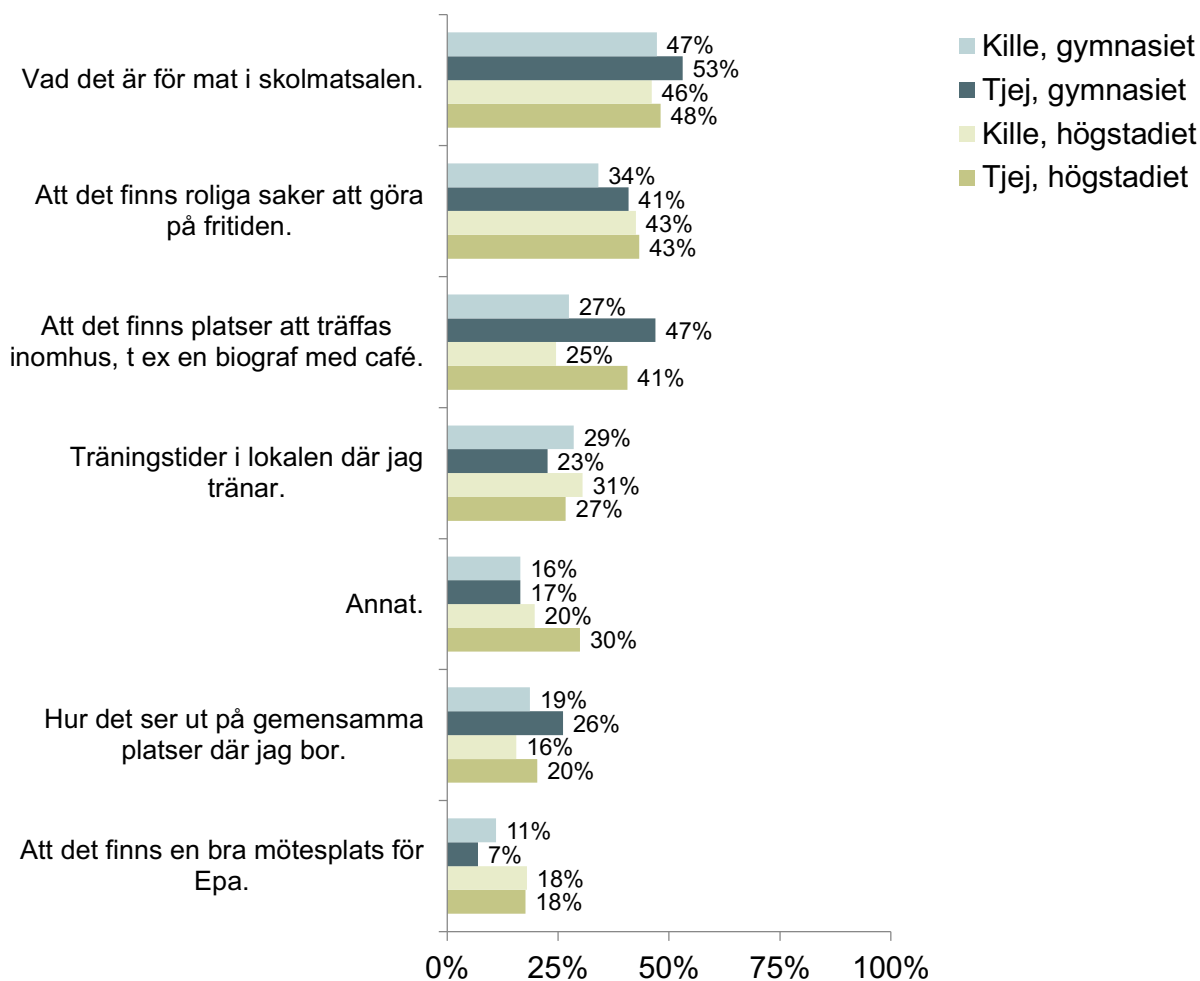
D3b. Om vuxna med makt skulle vilja höra på vad ni unga som bor i Mark tycker - hur skulle det gå till? Vilket påstående passar in på dig?

De frågor engagerar unga mest

I en kommunspecifik fråga fick unga även svara på vilka frågor som engagerar dem mest, se diagram D3c nedan. Unga i Mark vill framförallt påverka skolmaten och fritidsaktiviteter. Tjejer är mer engagerade än killar gällande att det ska finnas platser att träffas inomhus, medan killar i något högre grad än tjejer är intresserade av att påverka träningstider i lokalen där de tränar.

D3c. Vilka frågor i kommunen engagerar dig mest?

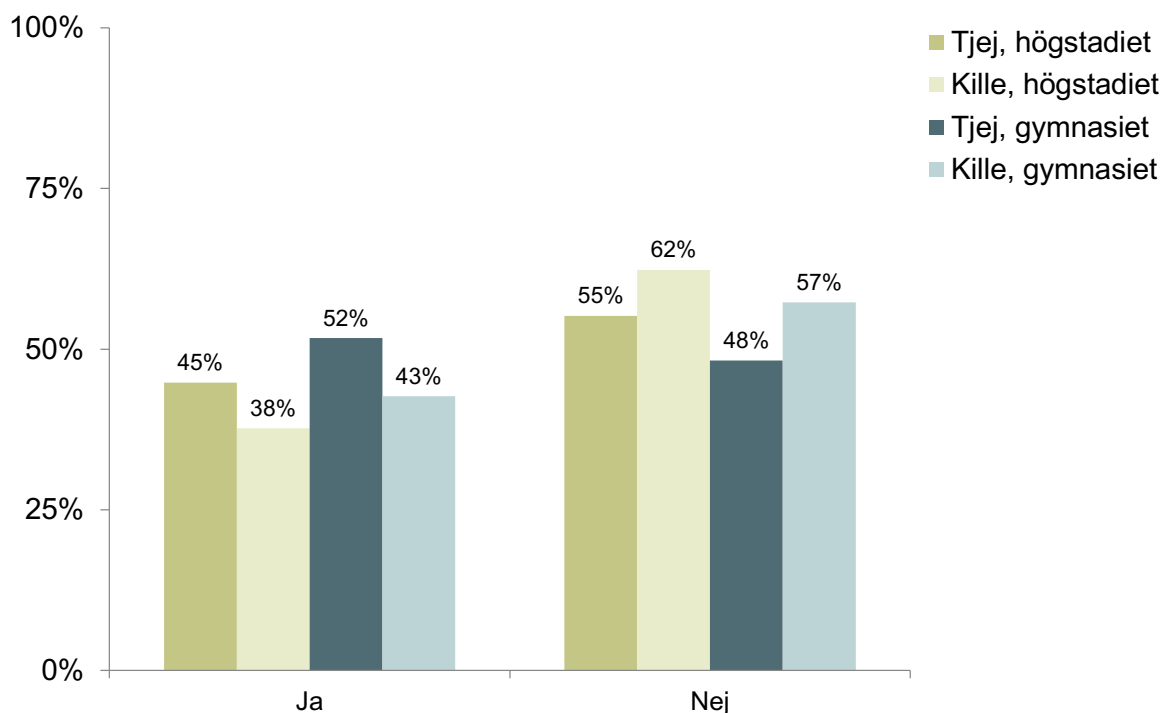

Vill vara med och påverka

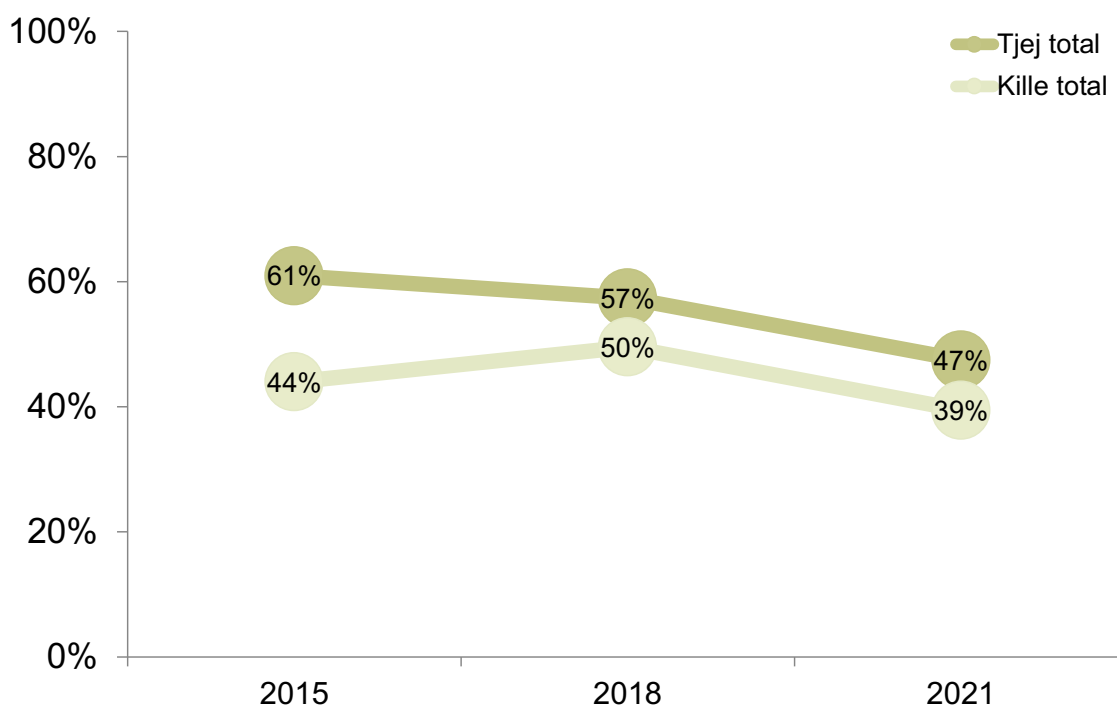
Ungdomarna svarade på en fråga om huruvida de vill vara med och påverka i frågor som rör Mark. I denna fråga framgår att andelen gymnasietjejer som vill påverka är högre än övriga grupper - se diagram D4 på följande sida.

I diagram D4a framkommer det att andelen unga som vill påverka i kommunen har minskat tydligt sedan år 2018. Intresset 2021 är även lägre än år 2015.

D4. Vill du vara med och påverka i frågor som rör din kommun?

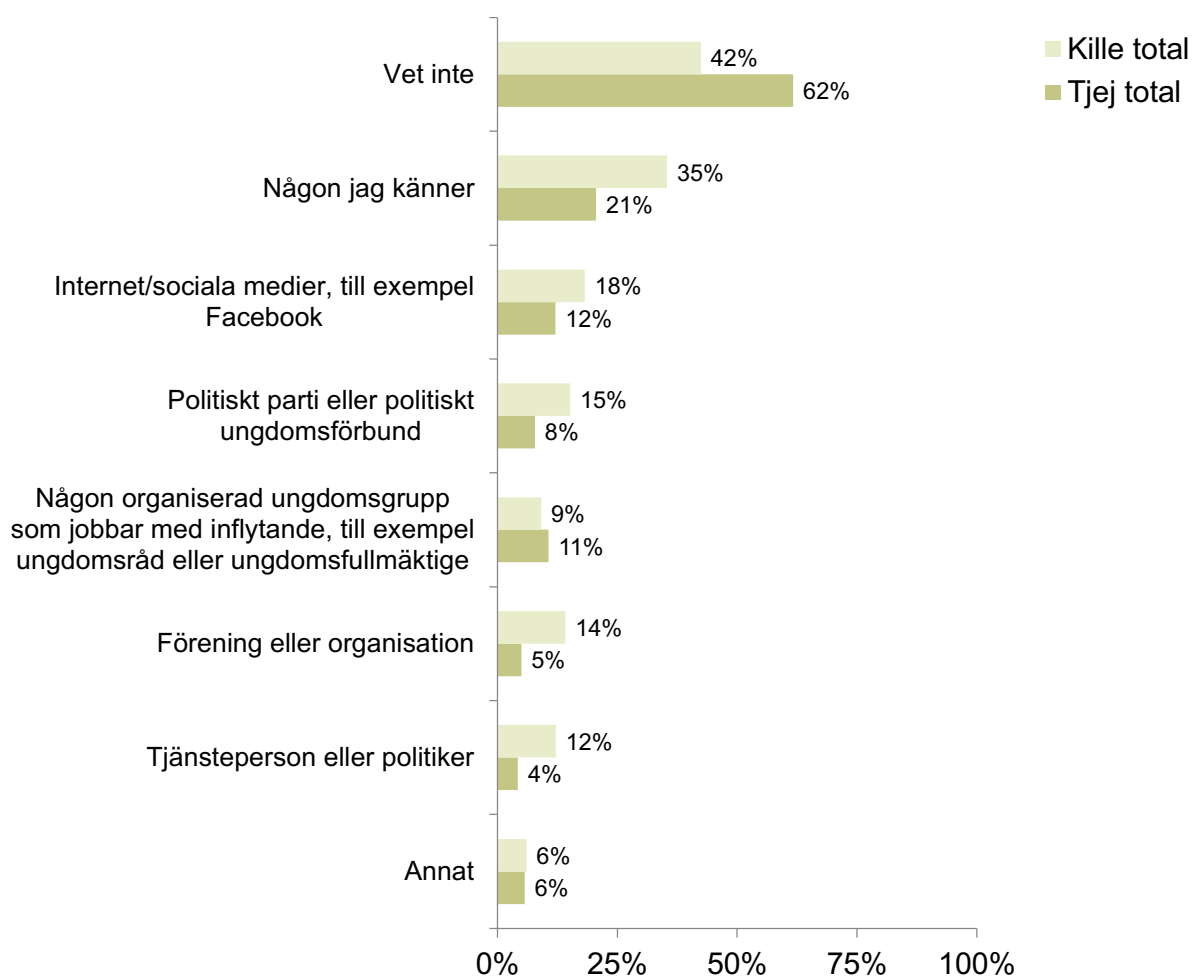
D4b. Andel som vill påverka i kommunen: Jämförelse över tid

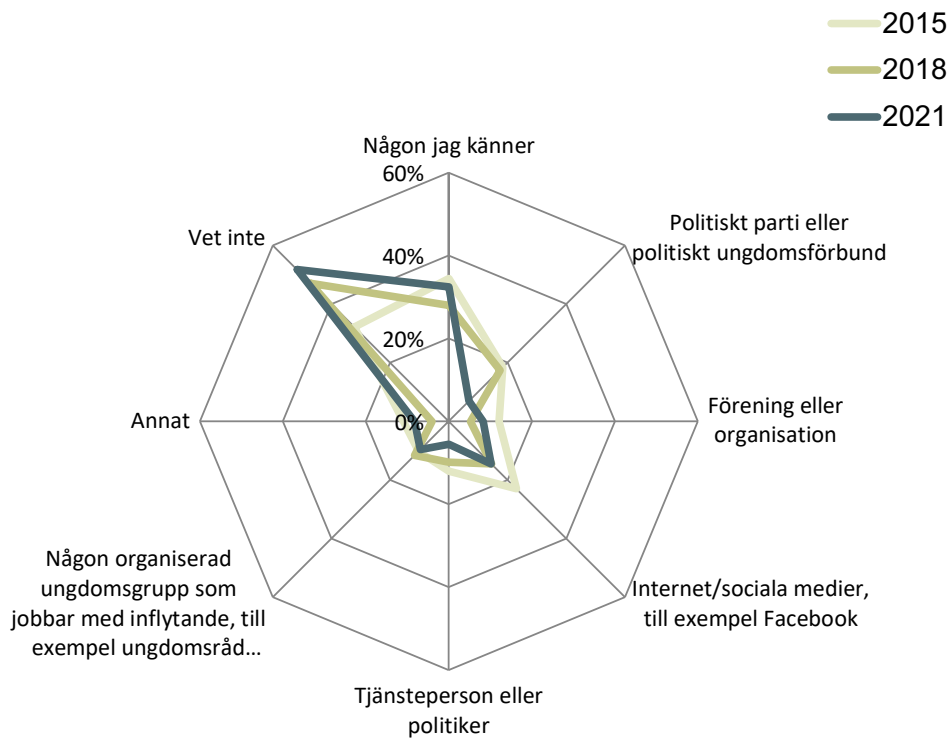
De som svarade att de vill påverka i kommunen fick en följdfråga gällande vem de skulle vända sig till om de vill påverka något. Totalt 42 % av killarna och hela 62 % av tjejerna svarar att de inte vet vart de skulle vända sig. Därefter svarar störst andel av både tjejer och killar att de skulle vända sig till någon de känner eller till internet/sociala medier.

Vid en jämförelse över tid kan vi se att andelen högstadieungdomar som skulle vända sig till politiska partier och tjänstepersoner har minskat sedan 2018, se följande sida. Bland gymnasieungdomarna är resultatet likt år 2018.

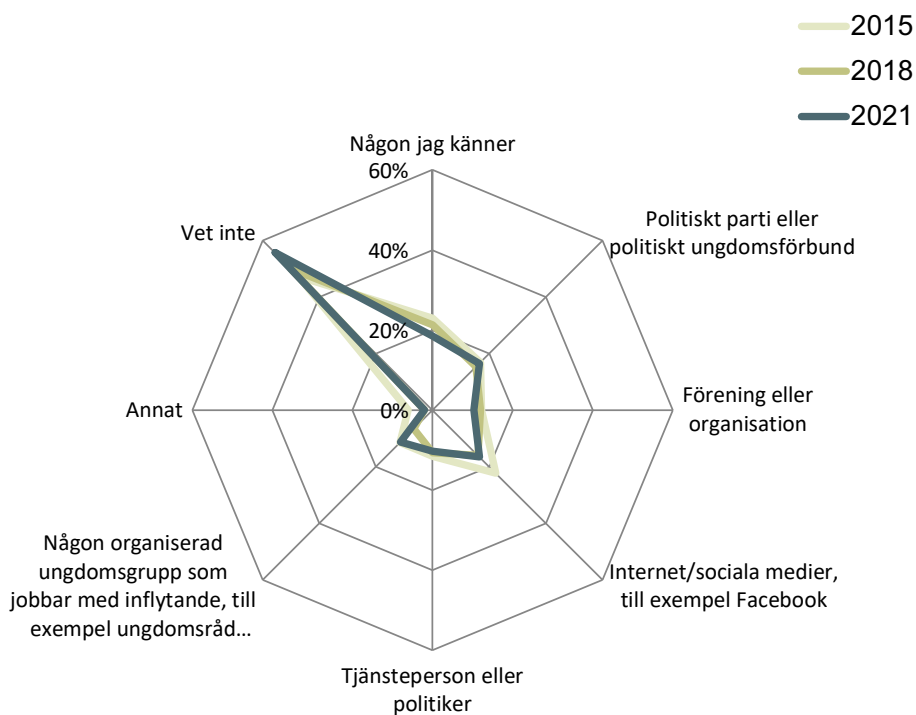
**D4c. Till vem eller vart vänder du dig om du vill påverka något i din kommun?
Besvarades endast av de som svarat att de vill påverka**

D4c_1. Till vem eller vart vänder du dig om du vill påverka något i din kommun?
 Besvarades endast av de som svarat att de vill påverka: högstadiet, jämförelse över tid

D4c_2. Till vem eller vart vänder du dig om du vill påverka något i din kommun?
 Besvarades endast av de som svarat att de vill påverka: gymnasiet, jämförelse över tid

D4d. Vad vill du påverka?

Ungdomarna som svarade att de ville påverka kunde även i fritext ta upp vad för typ av frågor de skulle vilja påverka. Många kommenterar sådant som rör skolan, som exempelvis skolmaten, skolsystemet, trygghet och skolmiljön. Flera ungdomar kommenterar att de vill påverka i frågor som rör deras fritidsintressen, aktiviteter eller idrottsplaner i stort. Framför allt vill de påverka träningstider och tider i lokaler/hallar.

Även samhällsfrågor som jämställdhet, kollektivtrafik, äldreomsorg, levnadsvillkor, frågor om hbtq samt samhällsnormer nämns också av ungdomarna. Övrigt som nämns är önskemål om att påverka kollektivtrafiken på olika sätt, exempelvis vad gäller tillgängligheten på helger.

Några citat från ungdomar redovisas nedan.

" Tillgängligheten av idrottslokaler"

- Kille, gymnasiet

"Epaträff / moppebil i sättila (up) Gärna uppstyrt med tex ungdomsutvecklare!"

-Tjej, gymnasiet

" Vilken kvalitet och vilken mat som serveras och jag vill att det ska vara ökad säkerhet på skolan och att stölder ska minska"

- Kille, högstadiet

"Skolan ska bli en bättre plats"

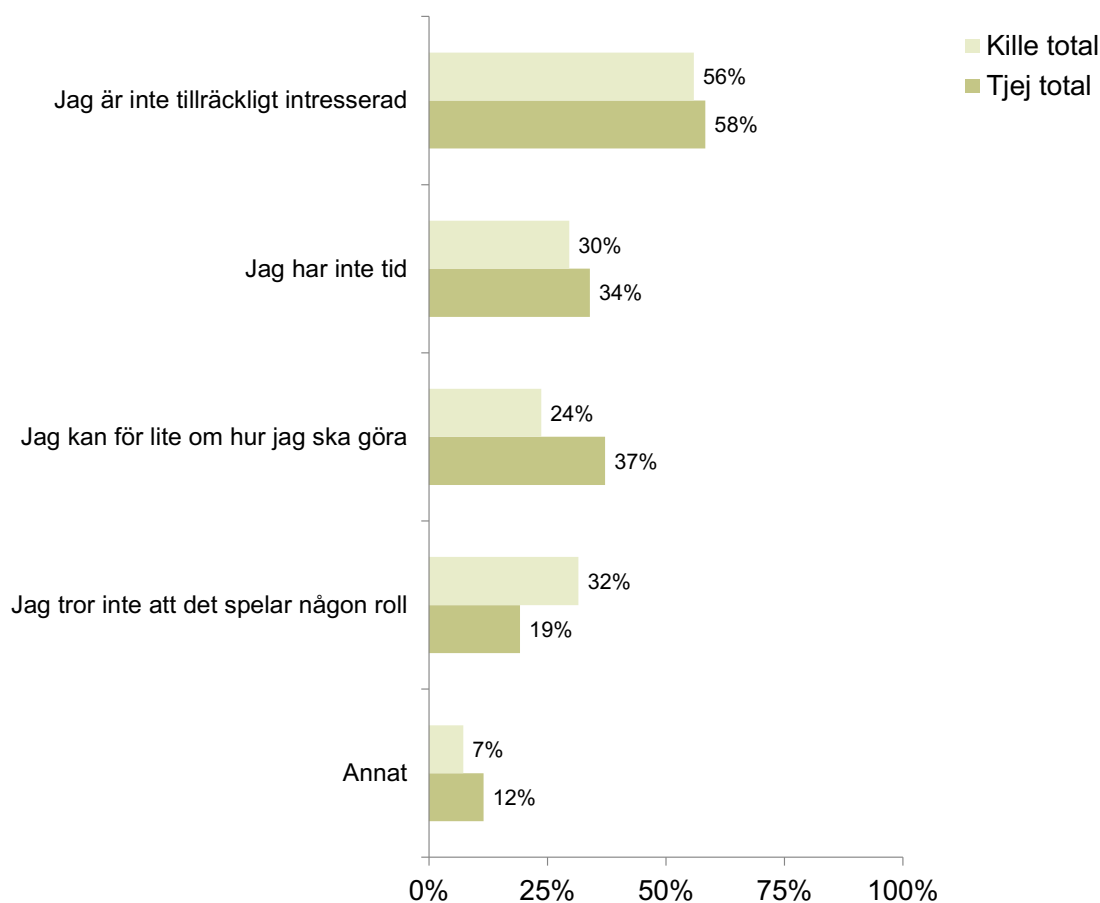
-Tjej, högstadiet

De som inte vill påverka

De som på fråga D4 svarade att de inte vill vara med och påverka i kommunen fick svara på en fråga om varför de inte vill det, se diagram D4f nedan.

En andel om 56-58 % svarar att de inte är tillräckligt intresserade. Totalt 30 % av killarna och 34 % av tjejerna anger att de inte har tid. Totalt 37 % av tjejerna och 26 % av killarna svarar att de kan för lite om hur de ska göra. Fler killar (32 %) än tjejer (19 %) tror inte att det spelar någon roll.

D4f. Vilken eller vilka är anledningarna till att du inte vill vara med och påverka? Besvarades endast av de som svarat att de inte vill påverka

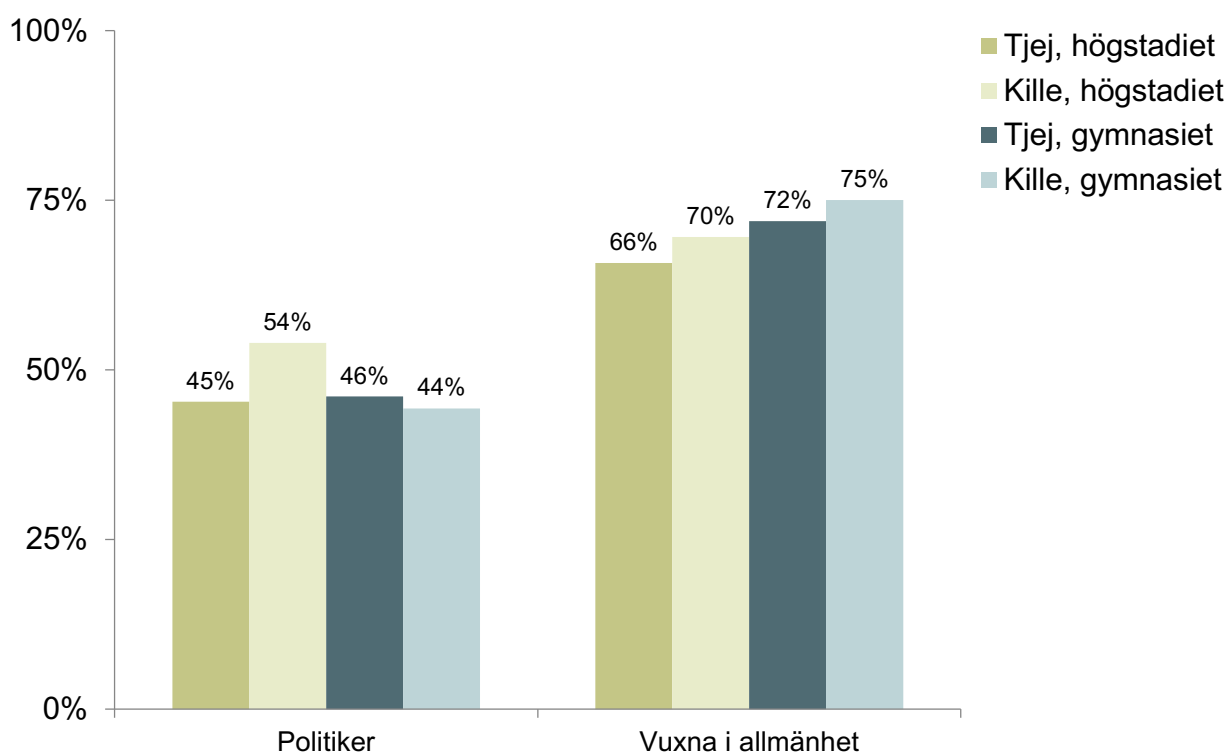

Förtroende för vuxna och politiker

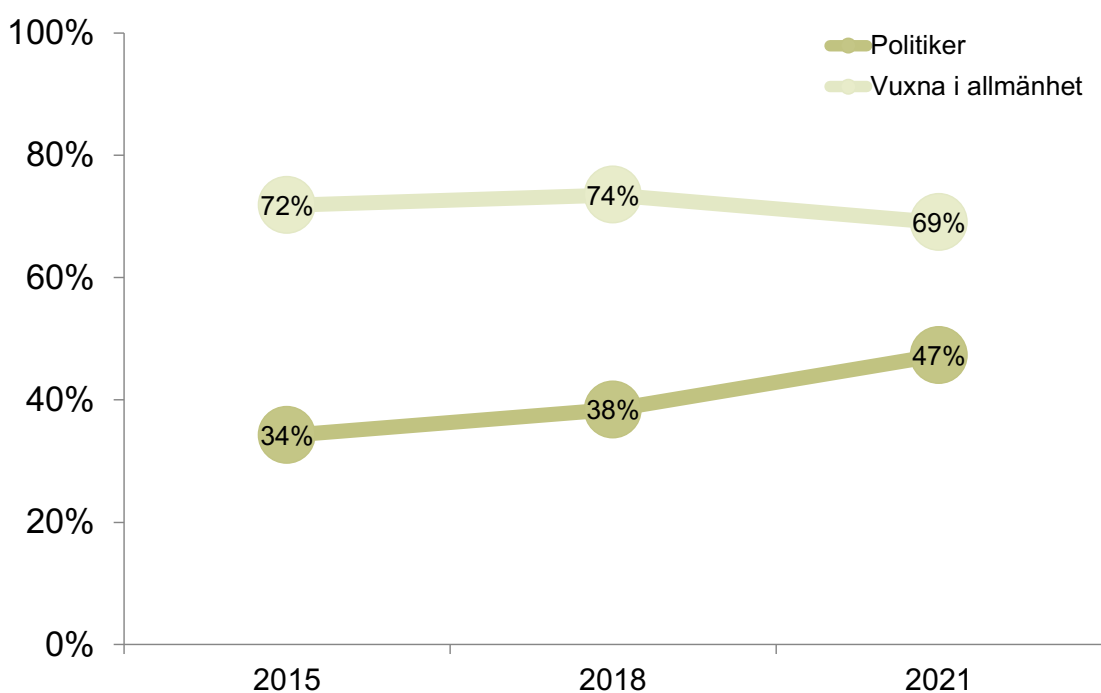
Ungdomarna svarade på en fråga om hur stort förtroende de har för vuxna i allmänhet och en fråga om hur stort förtroende de har för politiker, se diagram D5. Totalt 69 % av ungdomarna har mycket eller ganska stort förtroende för vuxna i allmänhet. Förtroendet för politiker är lägre (47 %).

Andelen ungdomar med stort eller ganska stort förtroende för vuxna är på en lägre nivå än år 2018, medan förtroendet för politiker har ökat sedan år 2018, se diagram D5a.

**D5. Hur stort eller litet förtroende har du för följande vuxna personer?
Andel som svarat "mycket stort" eller "ganska stort"**

**D5a. Andel med stort eller ganska stort förtroende för vuxna och politiker.
Jämförelse över tid**

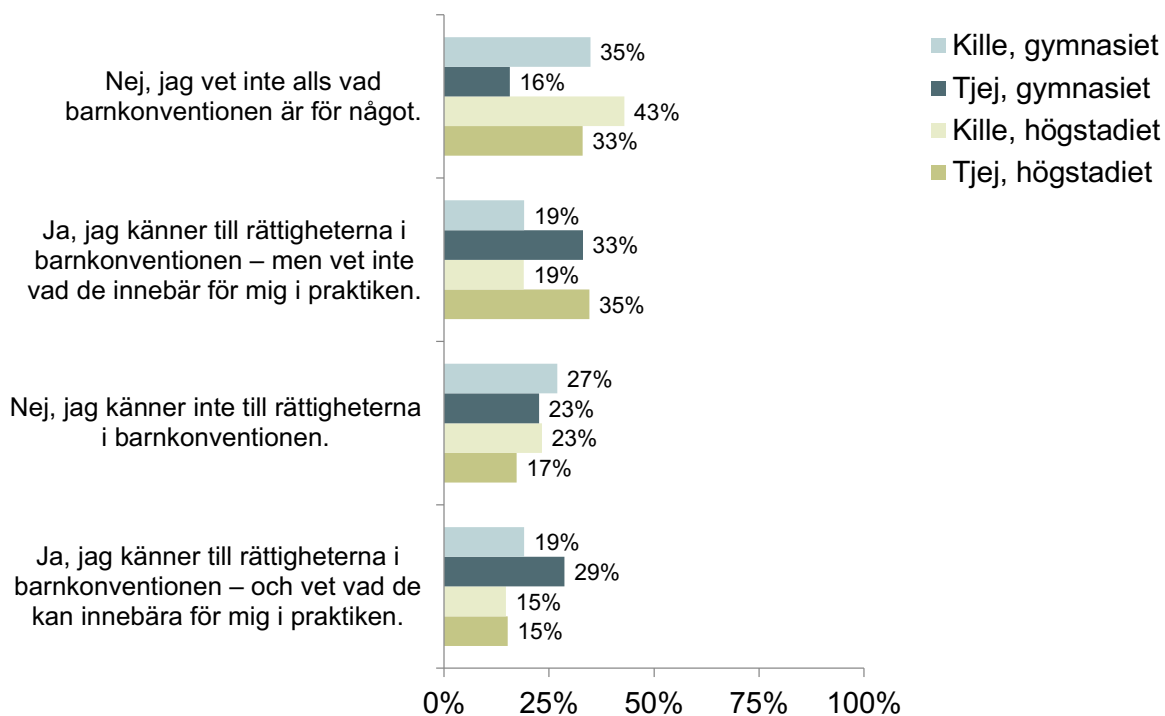

Barnkonventionen

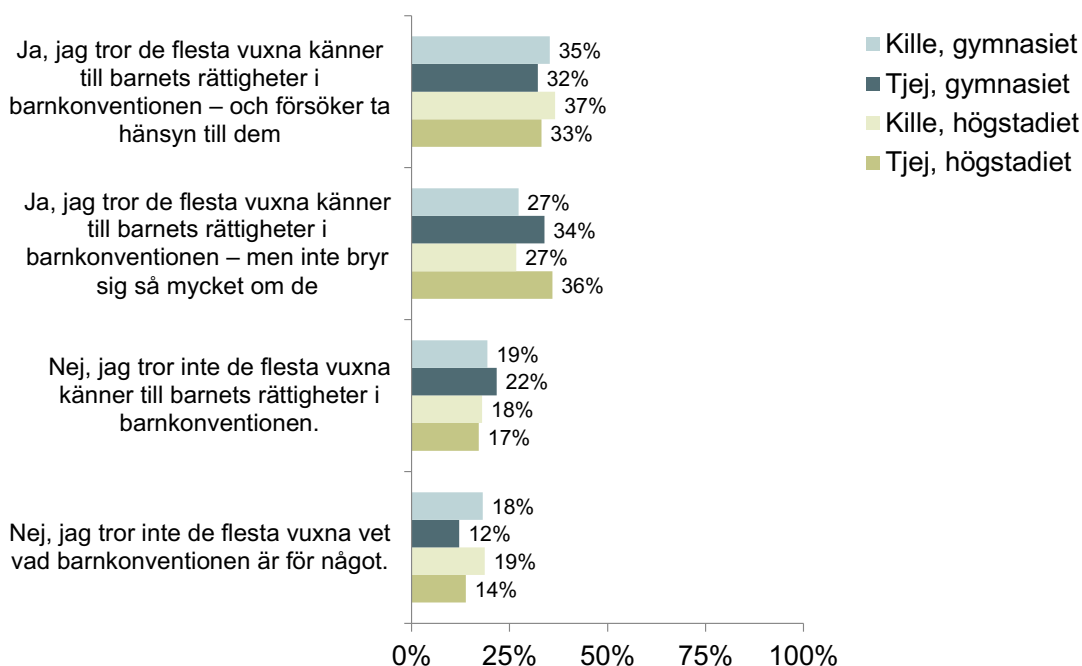
I Lupp-enkäten ställdes även två frågor om barnkonventionen. Vad som framgår är att en väldigt varierande andel (16-43 %) svarar att de inte alls vet vad barnkonventionen är. Killar svarar detta i högre grad än tjejer, se diagram D6a nedan.

I diagram D6b framgår det vidare att drygt var tredje ungdom i Mark tror att de flesta vuxna känner till barnkonventionen och försöker ta hänsyn till barnens rättigheter.

D6a. Känner du till vilka rättigheter du har enligt barnkonventionen?

D6b. Tror du att vuxna i allmänhet känner till barnets rättigheter enligt barnkonventionen?

Fördjupat om ungas inflytande

Elevdemokratin i Mark

Som vi noterat i område C finns det en stor differens mellan önskat och upplevt inflytande i skolorna. Detta är dock inget unikt för Mark utan ser ut på liknande sätt även i andra kommuner.

Vid en analys av grupper av ungdomar som anser att de får vara med och bestämma om olika saker i skolan framgår det att denna grupp även är nöjdare med skolan totalt sett, än de som upplever att de inte får vara med och bestämma. De som anser att de får vara med och bestämma i skolan trivs också bättre med stämningen samt är nöjdare med flera aspekter - bland annat med undervisningen, lärarna och skolmiljön. Upplevt inflytande i skolan samvarierar alltså med nöjdheten kring skolan. De som upplever att de får bestämma om olika saker i skolan svarar även i högre grad att de instämmer vad gäller påståendena "Jag har fått veta vad eleverna ska ha inflytande över/ska kunna påverka i skolan", "Skolans personal lyssnar på vad elevrådet/elevkåren säger och tar dem på allvar".

De som upplever att de får påverka i skolan ser också mer positivt på sina möjligheter att påverka i kommunen – de svarar i högre grad än övriga att de har mycket eller ganska stora möjligheter att föra fram sina åsikter. Inflytande i skolan hänger således ihop med synen på inflytande i kommunen. MUCF konstaterar i en rapport att inflytande på ett område eller inom en sfär även ger goda möjligheter till inflytande i fler områden. Detta innebär att ett fungerande elevråd i skolorna troligen är viktigt för att fler ungdomar ska ta steget och engagera sig i andra sfärer, exempelvis i kommunen¹.

Vad vi dock ser är att oavsett om ungdomarna upplever att de får bestämma om olika saker i skolan så svarar de i lika hög grad att de vill vara med och påverka i frågor som rör kommunen. Vidare framgår det att de ungdomar som upplever att de inte får vara med och bestämma om olika saker i skolan har även ett tydligt lägre förtroende för politiker än övriga.

Eftersom det upplevda inflytandet i skolan tydligt hänger samman med nöjdhet kring skolan samt med upplevt inflytande i kommunen kan det vara viktigt att fortsätta jobba med att öka ungas möjligheter till delaktighet i skolan. I en studie av Skolin-spektionen från 2018 listas flera framgångsfaktorer där skolledningens och lärarens roll särskilt lyfts fram i arbetet med att skapa bättre förutsättningar för delaktighet². I samma studie betonas vikten av att arbeta med elevernas autonomi, att stärka tillgängligheten och att skapa en känsla av tillhörighet i klassen. Att läraren bedriver en flexibel och anpassningsbar undervisning tas även upp som en framgångsfaktor.

¹ MUCF 2010: Fokus 10: En analys av ungas inflytande

² Skolin-spektionen 2018: Att skapa förutsättningar för delaktighet i undervisningen

Inflytande i samhället i stort

Vad som framgått av undersökningen är att 11 % av tjejerna och 22 % av killarna i Mark svarat att de ser sig ha mycket eller ganska stora möjligheter att föra fram sina åsikter. Vid en analys av den grupp unga som svarat att de ser sig ha små/inga möjligheter att påverka i kommunen framgår vissa samband.

De som ser sig ha små eller inga möjligheter att påverka svarar i högre grad att de vill påverka i kommunen (59 % av de som ser sig ha små/inga möjligheter vill påverka, att jämföra mot 45 % bland övriga ungdomar). Det framgår vidare att de som ser sig ha små/inga möjligheter att påverka är lika engagerade som övriga ungdomar. När det kommer till att gilla/dela eller diskutera inlägg om samhällsfrågor är det dessutom fler som uppger att de gjort detta bland unga som ser sig ha små/inga möjligheter. Att arbeta för att fler ska veta vilka möjligheter som finns och stärka tilltron hos unga kan vara viktigt, då flera trots en pessimistisk syn på möjligheterna uttrycker en vilja att påverka.

Det framgår även att de som ser sig ha små/inga möjligheter att påverka är mer utsatta för mobbning och otrygga situationer (som hot, misshandel, stöld, sexuellt våld/utnuttjande) än övriga ungdomar.

E. Trygghet

Att så många unga som möjligt får trygga uppväxtvillkor möjliggör en bra start i livet och goda möjligheter att utvecklas.

Utsatthet för mobbning, kränkningar, trakasserier och våld påverkar hälsan och känslan av trygghet hos unga. MUCF konstaterar att en av de faktorer som påverkar ungas hälsa i störst utsträckning är om man under den senaste tiden har blivit utsatt för någon form av mobbning, men även andra former av utsatthet tas upp (hot, misshandel, utnyttjande).¹ Otrygghet och utsatthet kan även påverka den utsattes möjligheter kunskapsutveckling i skolan och således potentiellt påverka möjligheterna för individen i framtiden.

Enligt SCB så ökar mobbningen och otryggheten i skolan och detta gäller både pojkar och flickor.² Förutom ökad mobbning och otrygghet i skolan syns även en negativ utveckling vad gäller ungas rapportering av mobbning och hot på nätet.³ Att få bukt med denna typ av problem är därmed väldigt viktigt.

”Kommun borde försöka att förklara för ungdomar att mobbning och trakasserier är ej okej för det kan påverka den som blir utsatt för mobbning väldigt grovt i deras liv och framtid”

– Svar från kille i högstadiet på frågan om vad Mark borde veta för att göra kommunen bättre för unga

1 MUCF 2007: Fokus 07: En analys av ungas hälsa och utsatthet

2 SCB 2020: Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige

3 Statens medieråd: Ungar och medier 2019

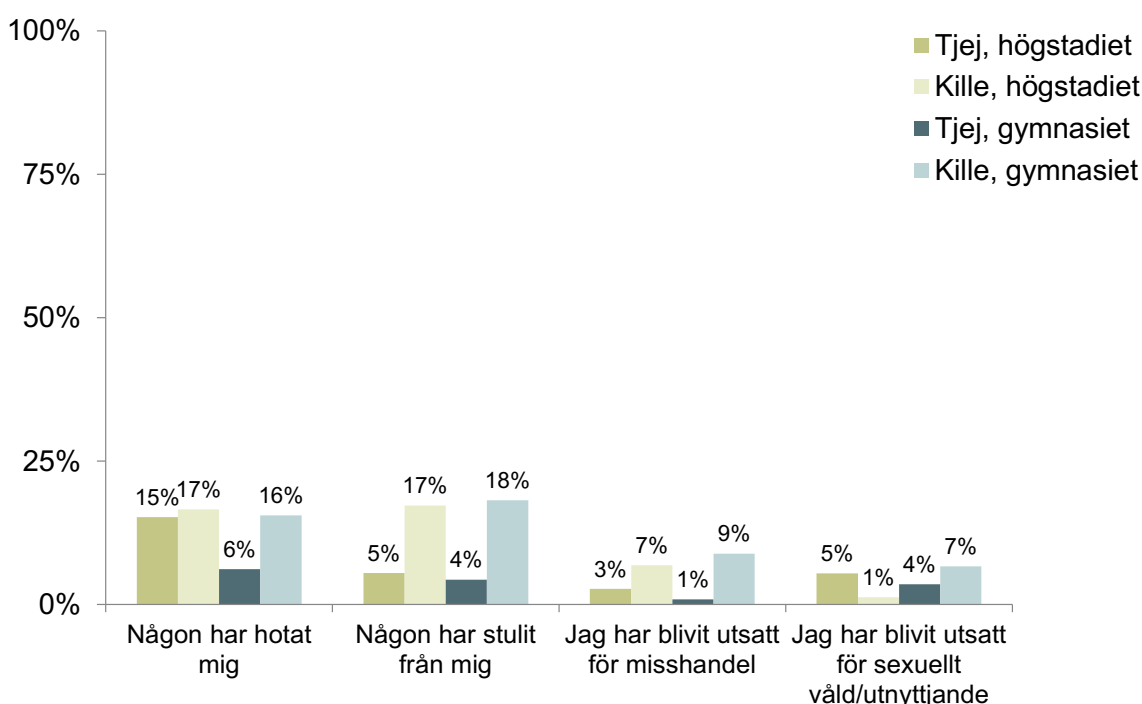
Utsatthet för brott och otrygga situationer

I enkäten ställdes en fråga om man har blivit utsatt för någon otrygg situation de senaste sex månaderna. Störst andel svarar att de har utsatts för hot, speciellt högstadiesungdomarna och gymnasiekillarna. Killar har även i högst grad utsatts för stöld, se diagram E1.

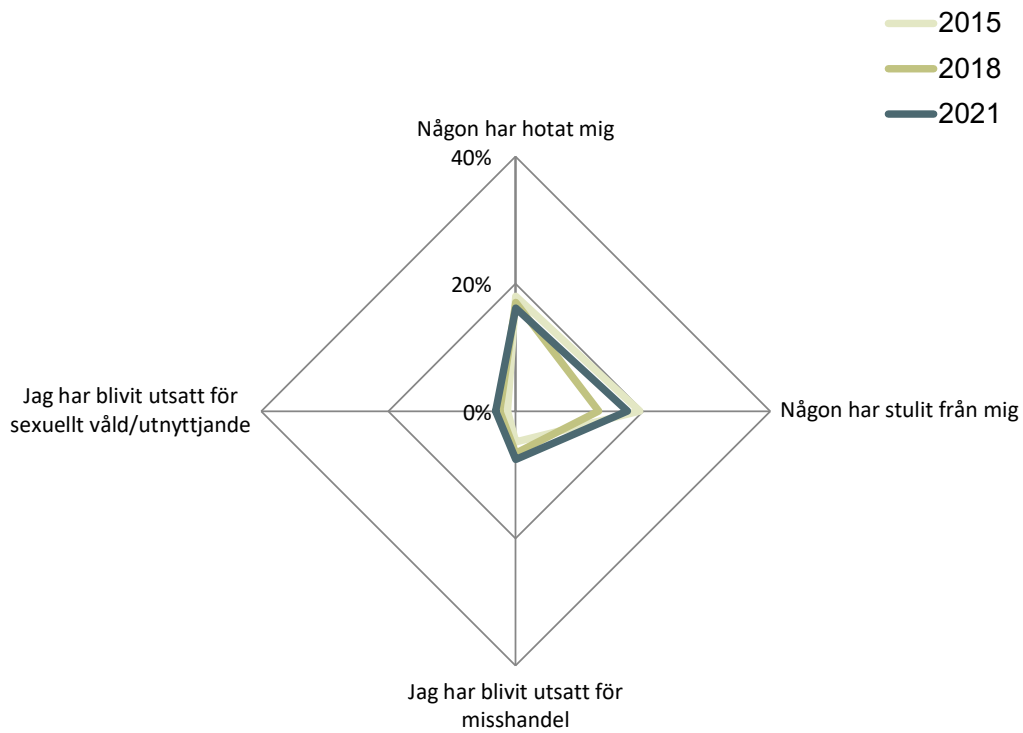
Killarna svarar även i högre grad än tjejer att de utsatts för misshandel och hot de senaste sex månaderna. Gymnasiekillar har blivit utsatta för sexuellt våld/utnyttjande i högst grad. Bland tjejerna svarar 4-5% att de utsatts för sexuellt våld/utnyttjande.

Över tid kan vi se att andelen killar som blivit utsatt för stöld har ökat sedan år 2018. I övrigt är resultatet likt år 2018, se diagram E1a. Andelen tjejer som blivit utsatta för de olika otrygga situationerna har minskat sedan år 2018, se diagram E1b.

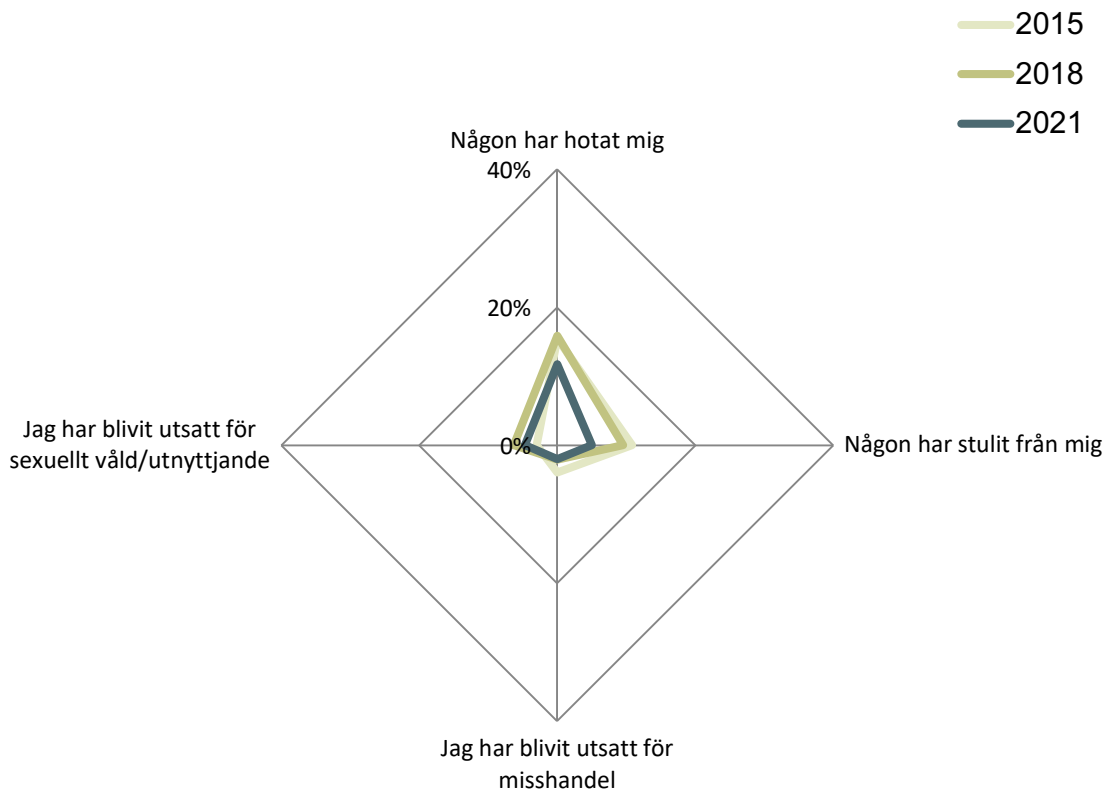
E1. Nu vill vi att du tänker tillbaka på de senaste sex månaderna. Har något av detta hänt dig? Andel som svarat "ja"

E1a. Har något av detta hänt dig? Andel som svarat "ja": Jämförelse över tid, kille

E1b. Har något av detta hänt dig? Andel som svarat "ja": Jämförelse över tid, tjej

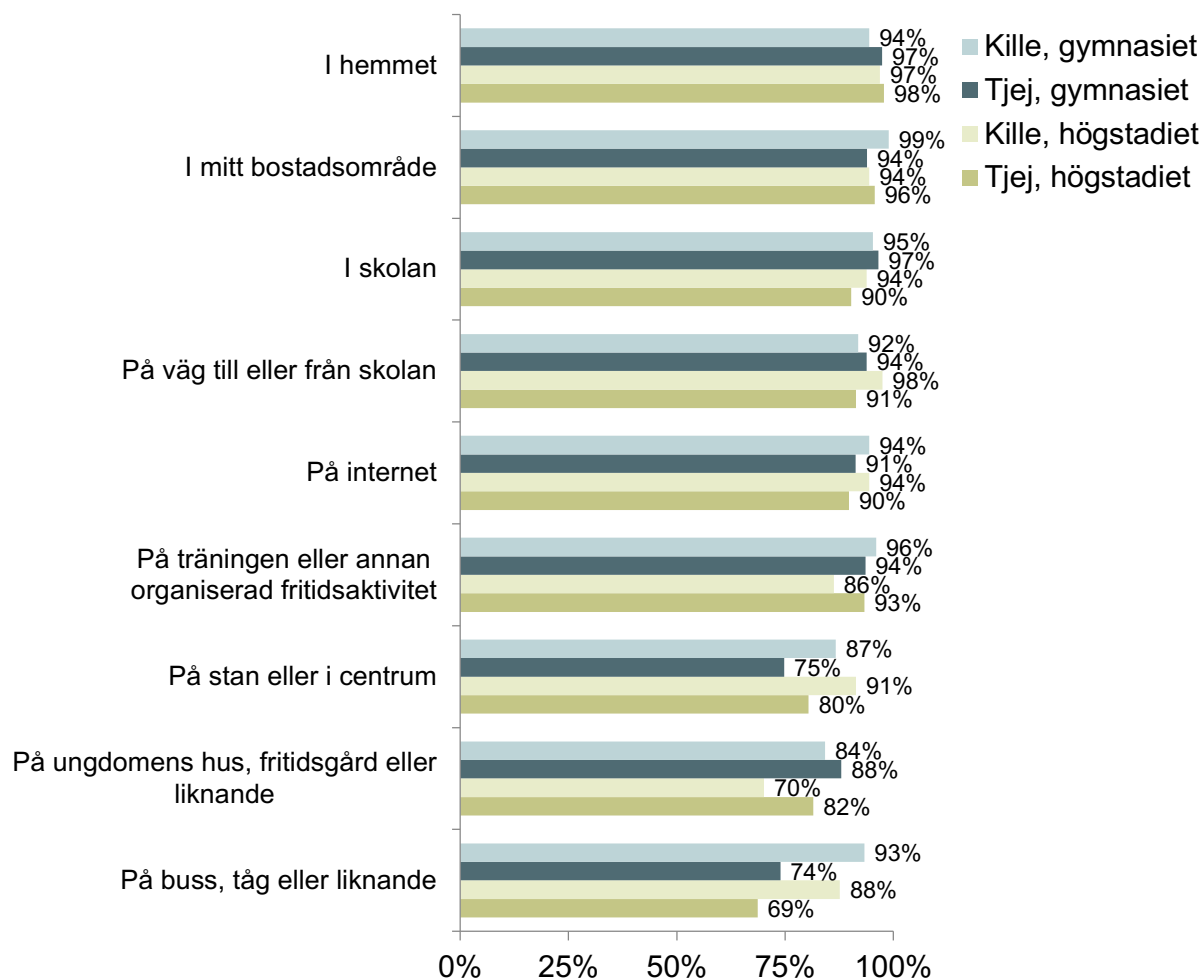

Trygghet

Ungdomarna fick svara på en fråga om hur trygga de upplever att de är på olika fysiska platser i kommunen och på internet. Som det framgår i diagram E2 nedan svarar en stor majoritet att de alltid eller oftast trygga hemma, i bostadsområdet, på väg till eller från skolan, på träningen, i skolan och internet. Tryggheten är lägre på stan/i centrum, på bussar/tåg samt på ungdomens hus.

Vad gäller bussar/tåg och på stan/i centrum svarar tjejer i lägre grad än killar att de känner sig trygga. På fritidsgårdar/ungdomens hus svarar högstadiekillar i något lägre grad än övriga att de känner sig trygga.

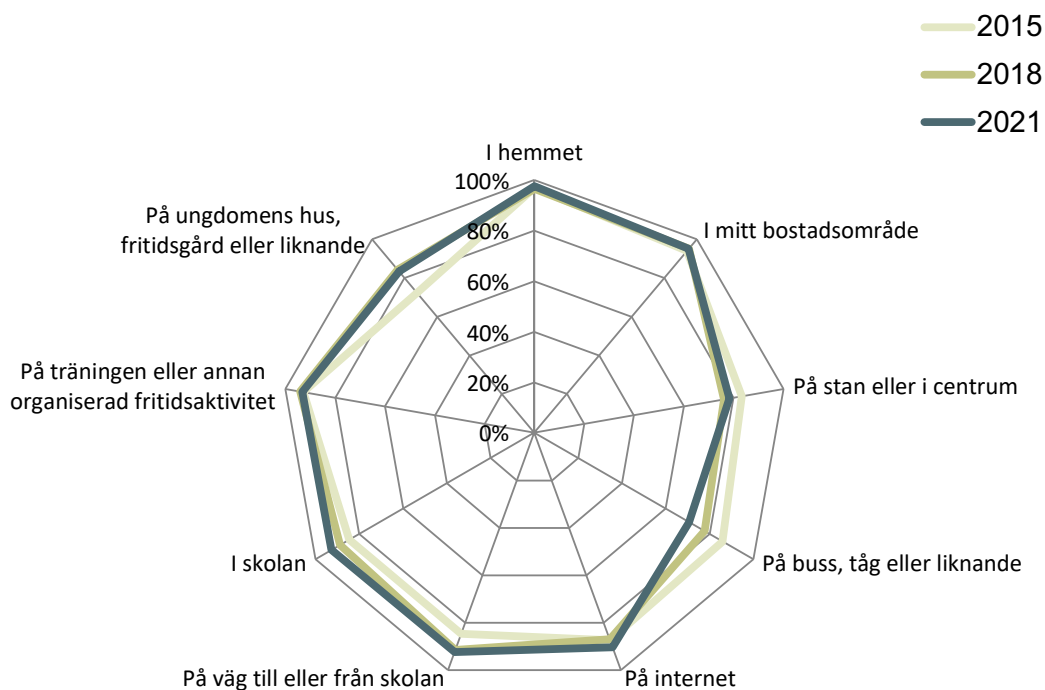
E2. Hur ofta känner du dig trygg på följande ställen?* Andel som svarat att de "alltid" eller "oftast" är trygga

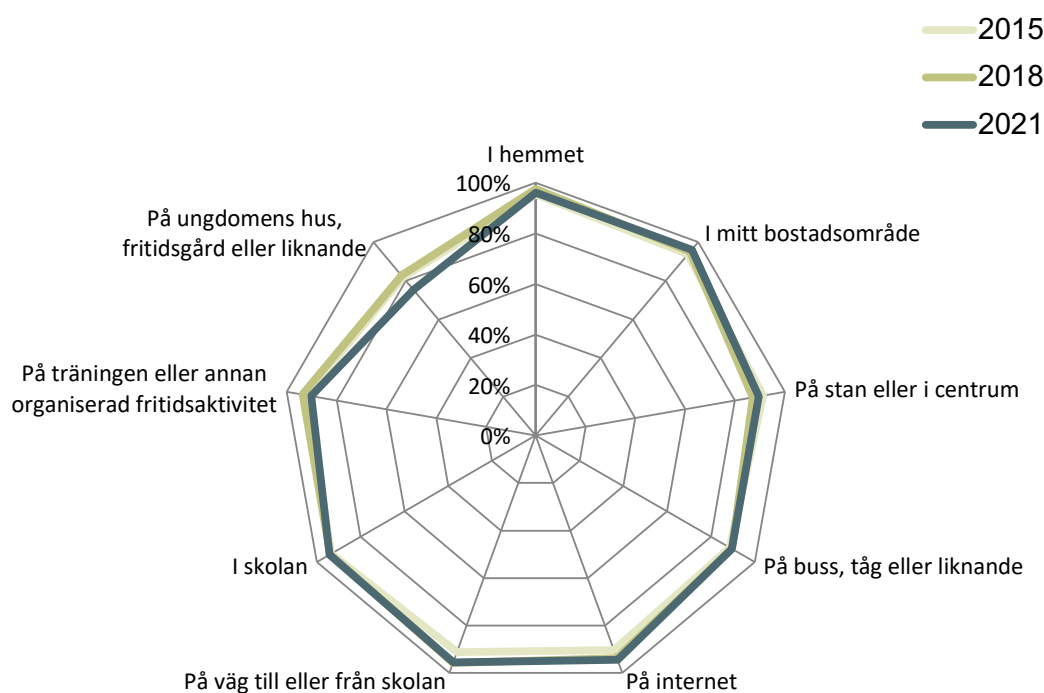
*Siffrorna i diagrammet och tabellen ovan visar endast de som svarat på frågan, d.v.s. svarsalternativet "ej aktuellt" är borträknat. Andelen som svarat "ej aktuellt" på fritidsgårdsalternativet är 61% på högstadiet och 69 % på gymnasiet. Andelen som svarat "ej aktuellt" på träning/fritidsaktivitet är 26 % på högstadiet och 17 % på gymnasiet.

Över tid är andelen killar och tjejer som känner sig trygga på olika platser ungefär densamma som år 2018, se diagram E2a och E2b. Bland tjejer har tryggheten i kollektivtrafiken minskat och bland killar har tryggheten på fritidsgårdarna minskat något. I övrigt är resultaten liknande som år 2018.

E2a. Andel som svarat att de oftast eller alltid känner sig trygga: Jämförelse över tid, tjej*

E2b. Andel som svarat att de oftast eller alltid känner sig trygga: Jämförelse över tid, kille*

*Siffrorna i diagrammen ovan visar endast de som svarat på frågan, d.v.s. svarsalternativet "ej aktuellt" är borträknat. Andelen som svarat "ej aktuellt" på fritidsgårdsalternativet är 61% på högstadiet och 69 % på gymnasiet. Andelen som svarat "ej aktuellt" på träning/fritidsaktivitet är 26 % på högstadiet och 17 % på gymnasiet.

Mobbning och trakasserier

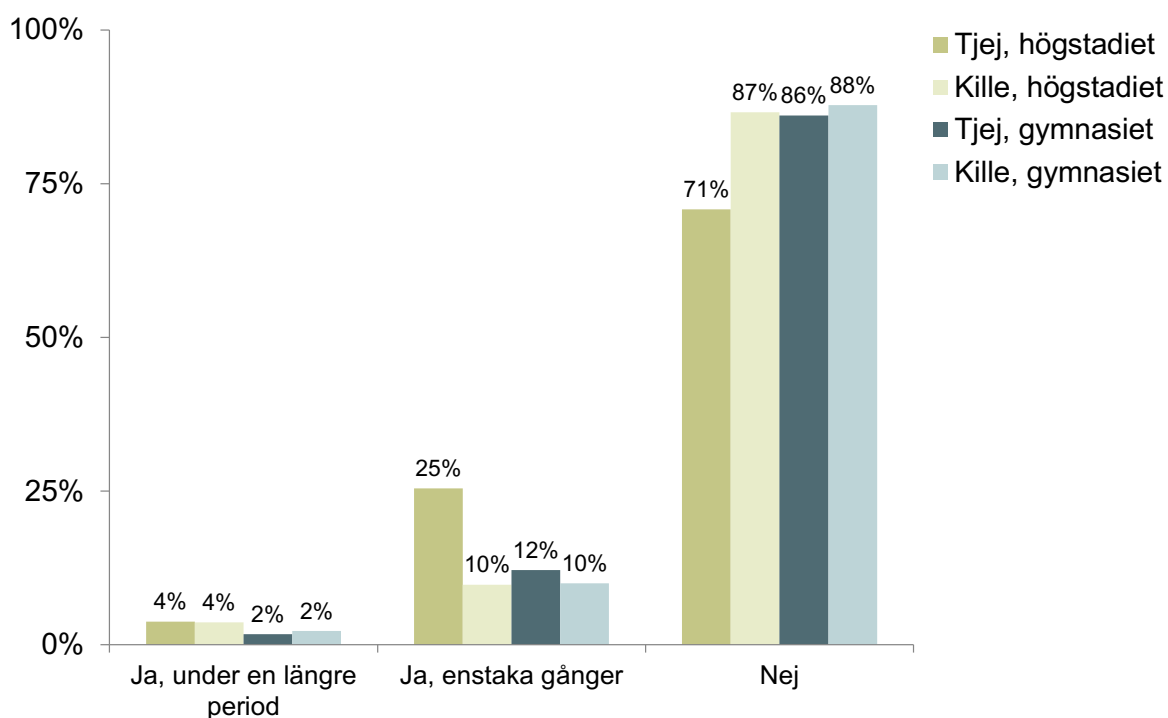
I denna del redovisas frågor som rör utsatthet för mobbning och trakasserier. Som tidigare nämnt är utsatthet för mobbning något som tydligt påverkar hälsan. Nya studier pekar även på att mobbning har ökat i Sverige bland unga¹.

Vad som framgår är att en hög andel av tjejerna i högstadiet svarar att de utsatts för mobbning enstaka gånger jämfört med övriga. Killarna i gymnasiet svarar i lägst grad att de utsatts för mobbning under en längre period eller enstaka gånger.

Över tid har andelen som mobbats minskat något både bland tjejer och killar, se diagram E3a.

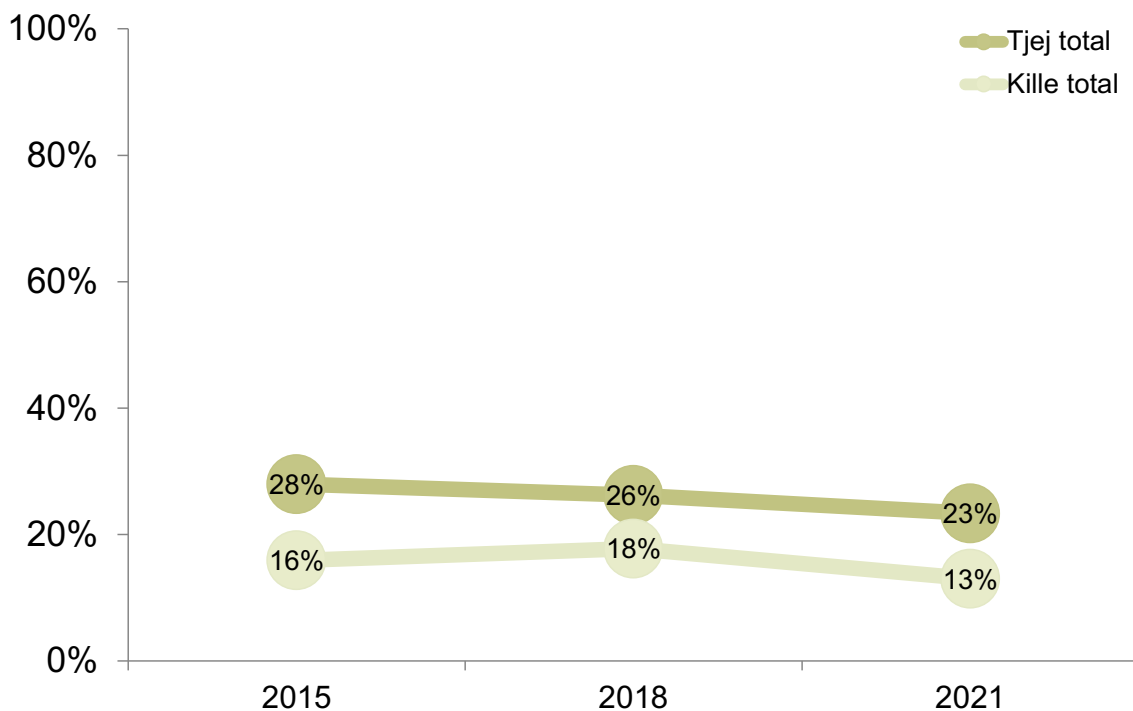
Som det framgår i diagram E3b på följande sida har majoriteten av de som utsatts svarat att det skett i skolan (55-71%). En andel om 30-36 % har utsatts på internet/mobilen. 30 % av killarna och 19 % av tjejerna har blivit utsatta annanstans än alternativen som listats.

E3. Under de senaste sex månaderna, har du blivit mobbad, trakasserad eller utfryst?

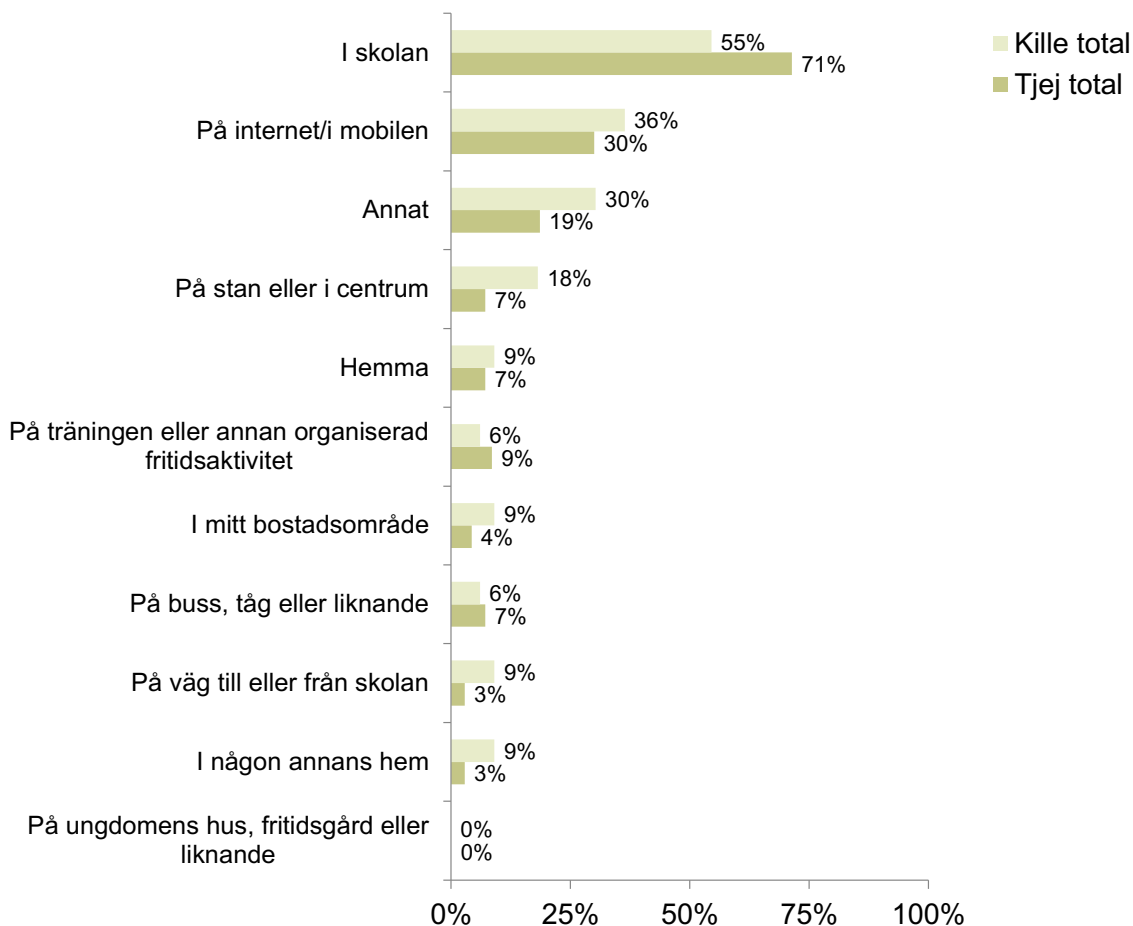

¹ SCB 2020: Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige

E3a. Andel som svarat "ja, längre period" eller "ja, enstaka gånger" på frågan om mobbning/trakasserier/utfrysning: Jämförelse över tid

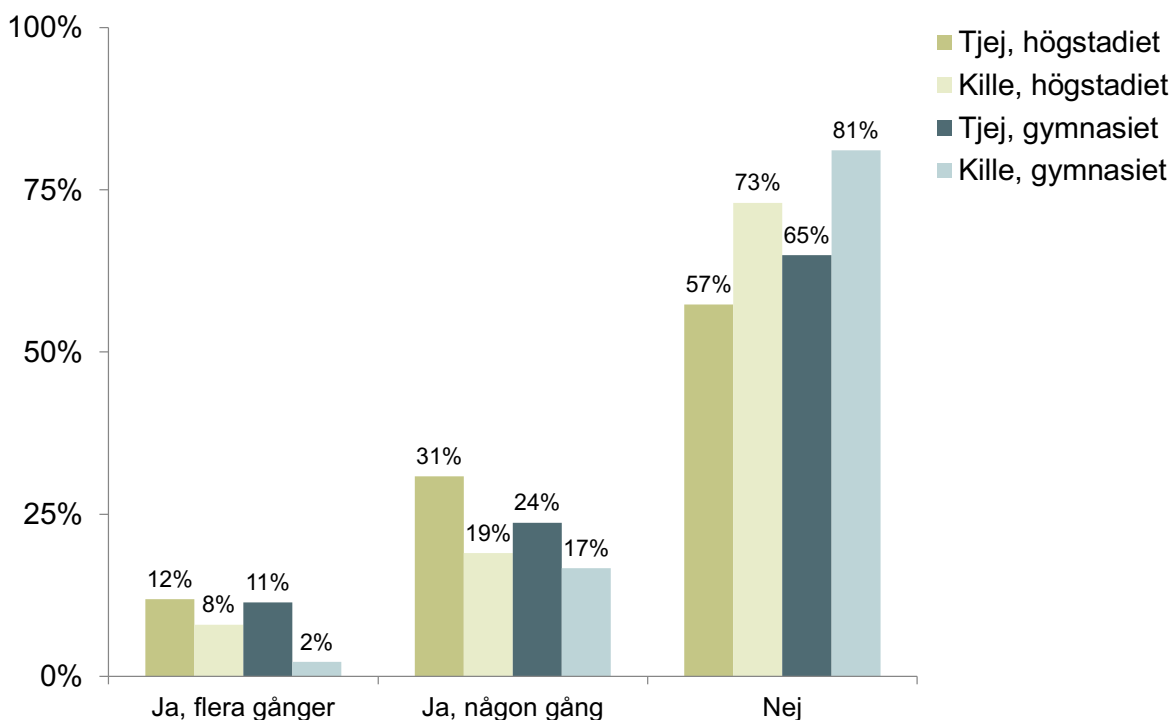
E3b. Var blev du mobbad, trakasserad eller utfrysad? Besvarades endast av de som svarat att de utsatts för mobbning/trakasserier/utfrysning

Orättvis behandling

Ungdomarna fick även ange om de blivit orättvist behandlade på ett sätt som gjort att de mått dåligt, se diagram E4. Här framgår att tjejer i både högstadiet och gymnasiet har blivit utsatta i högre grad än killar. En andel om 11-12% av tjejerna anger att de blivit utsatta flera gånger.

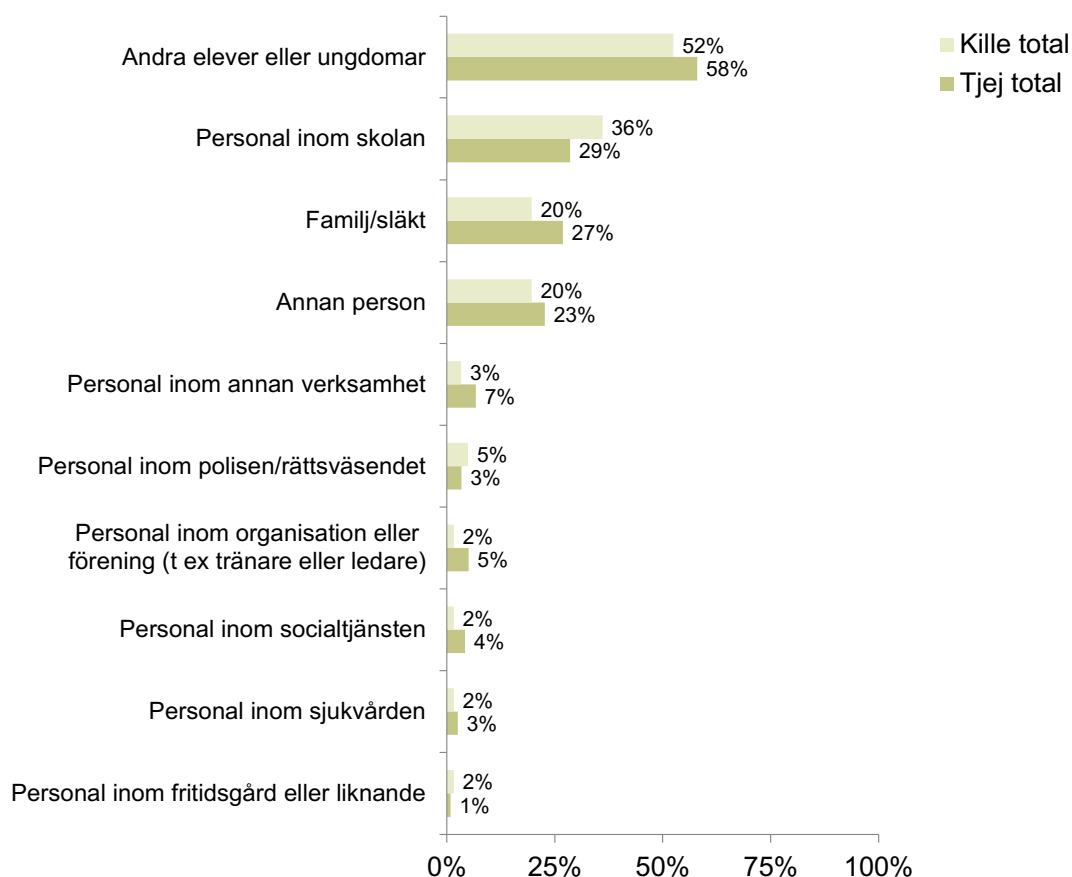
E4. Har du de senaste sex månaderna, har du upplevt att du har blivit orättvist behandlad på ett sätt så att du har mått dåligt?

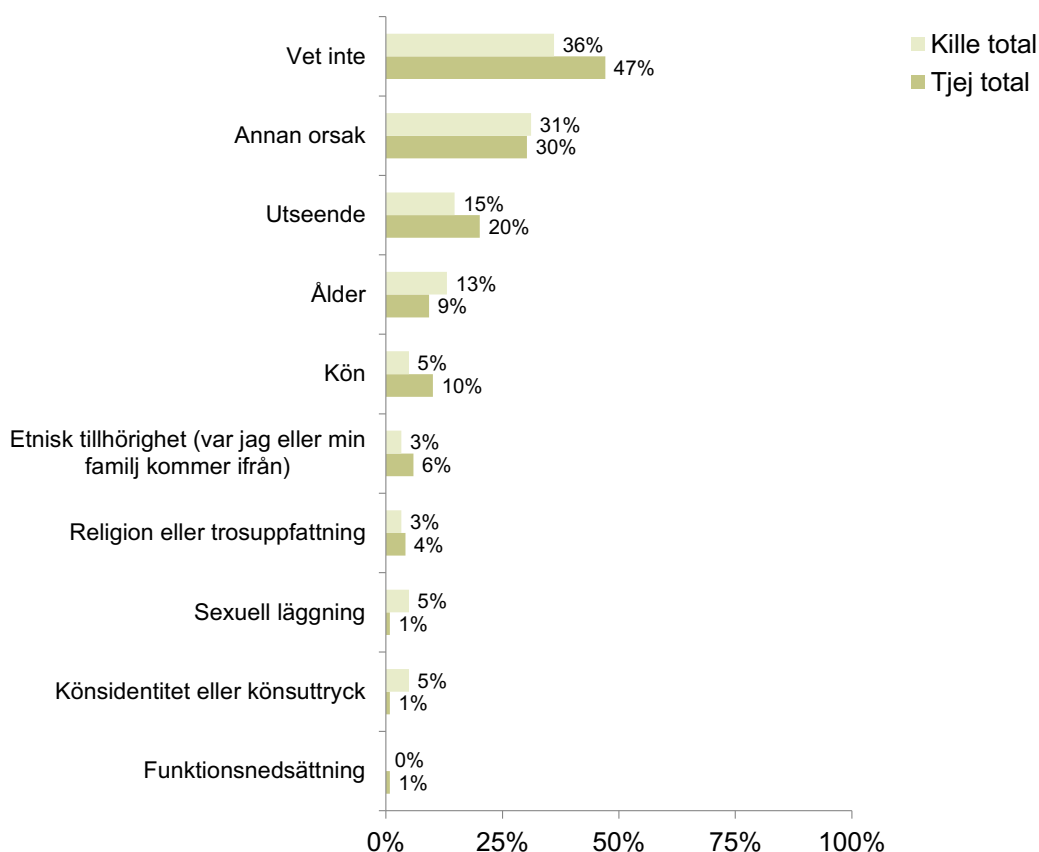
De ungdomar som har blivit utsatta fick även svara på en fråga om vem som utsatte dem för orättvis behandling. En klar majoritet svarar att de utsatts av andra elever eller ungdomar (totalt 52 % av killarna och 58 % av tjejerna). Det är också vanligt att ha utsatts av personal inom skolan som totalt 29 % av tjejerna och 36 % av killarna anger.

På följande sida framgår i diagram E4b att totalt 47% av tjejerna och 36% av killarna inte vet varför de blivit utsatta. Totalt 20 % av tjejerna och 15 % av killarna har blivit orättvist behandlade på grund av sitt utseende. Killar har blivit utsatta på grund av sin ålder i något högre grad än tjejer, medan tjejer i högre grad än killar blivit utsatta på grund av kön. En andel 30-31% uppger däremot att de blivit orättvist behandlade av annan orsak.

E4a. Vem eller vilka har du känt dig orättvist behandlad av?
 Besvarades endast av de som svarat att de utsatts för orättvis behandling

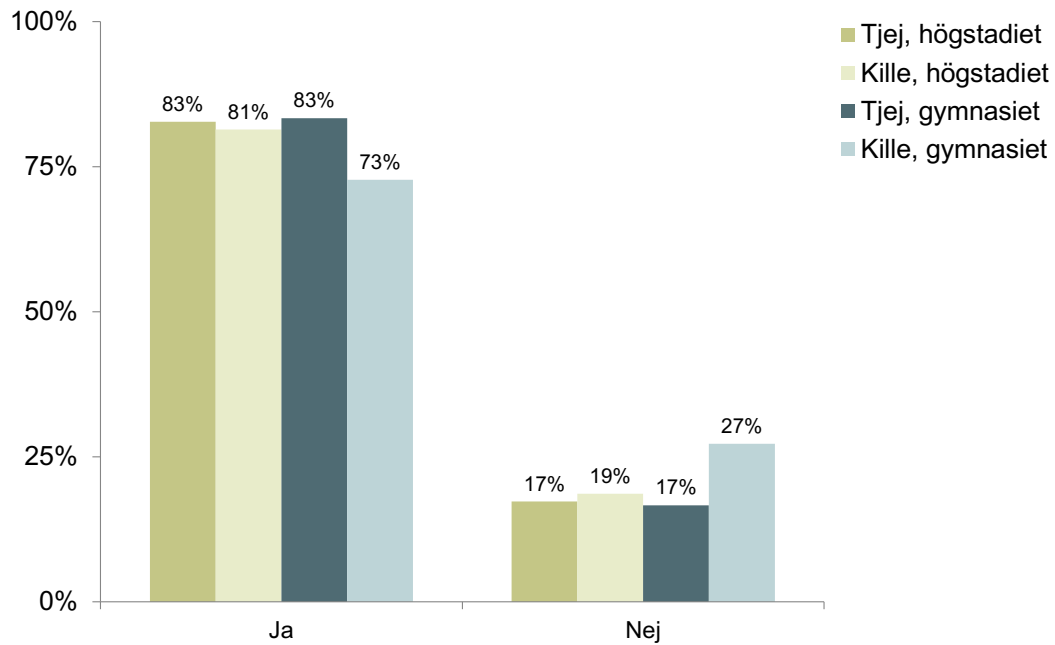

E4b. Av vilken eller vilka orsaker tror du att du blev orättvist behandlad?
 Besvarades endast av de som svarat att de utsatts för orättvis behandling

En majoritet av ungdomarna vet vart de kan vända sig om de blir illa behandlade eller mår dåligt, se diagram E5.

E5. Vet du vart du kan vända dig för att få stöd om du skulle bli illa behandlad eller må dåligt?

”Ja, ha mindre press på oss elever. Eller det är väldigt mycket prov och sånt i vissa ämnen, och när vi får prov får vi alla typ samtidigt”

– Svar från tjej i högstadiet på frågan om vad Mark behöver veta för att göra kommunen bättre för unga

F. Hälsa

I Lupp-enkäten finns ett avsnitt som rör ungas hälsa. En god hälsa tidigt i livet leder till att unga kan skapa goda sociala relationer och tillgodogöra sig utbildning. Detta påverkar i sin tur bland annat möjligheterna till trygghet, arbete och inkomst. Ungas hälsa är därför avgörande för flertalet andra aspekter senare livet. Idag finns det dock stora skillnader i ungas hälsa, bland annat utifrån om man är kille eller tjej, vilken bakgrund man har och familjens ekonomiska situation. Det finns också hälsoskillnader mellan personer i särskilt utsatta situationer och den övriga befolkningen. Särskilt tydliga är dessa skillnader för personer med funktionsnedsättning, HBTQ-personer och vissa nationella minoriteter.¹

Ungas hälsa, i synnerhet den psykiska hälsan, har uppmärksammats i ett flertal rapporter under de senaste tiden. Det konstateras att de flesta ungdomar i Sverige mår bra, men att psykisk ohälsa och psykosomatiska besvär har ökat betydligt under de senaste årtiondena hos gruppen, för att under de senaste åren ha stannat på en relativt hög nivå i jämförelse med resten av befolkningen.

Varför ungas psykiska hälsa försämrats verkar bero på flera olika orsaker. Folkhälsomyndigheten konstaterar i en rapport från 2019 att brister i skolans funktion troligen är en orsak till att psykosomatiska symtom ökat hos unga. De tar också upp att en större medvetenhet om de ökade krav som förändringarna på arbetsmarknaden medför kan vara en orsak till ökningen av ohälsa.² I en rapport från organisationen Mind tar man också upp en viktig sak, nämligen att det idag finns en större öppenhet för ohälsa och att detta även kan påverka hur den psykiska ohälsan ser ut över tid då unga idag är mer ärliga med hur de mår än vad kanske tidigare generationer varit.³

1 SOU 2016:55, Mörk, Sjögren & Svaleryd 2014: Hellre rik och frisk – om familjebakgrund och barns hälsa

2 Folkhälsomyndigheten 2018 "Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?"

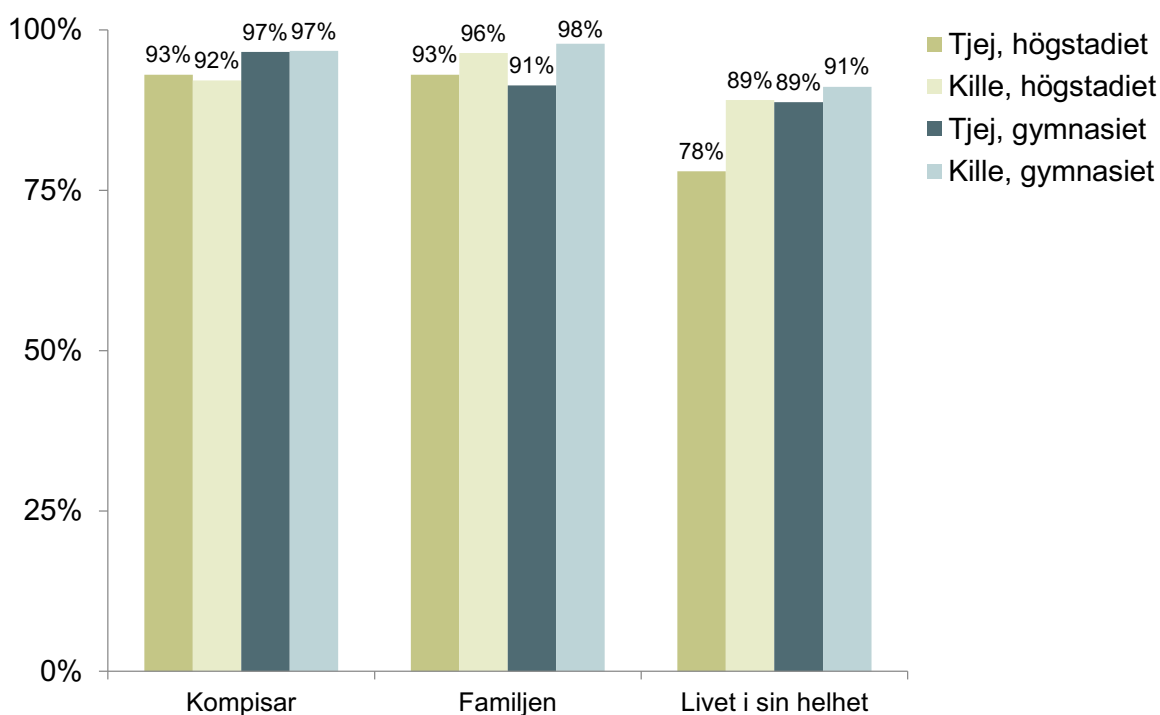
3 Mind 2018: En rapport om ungas psykiska hälsa

Relationer och nöjdhet med livet

Familje- och kompisrelationer samt andra sociala nätverk är faktorer som även påverkar en individs hälsa. Hur individen ser på livet som helhet är en fråga som ofta, med lite olika formuleringar, även används för att avspegla psykisk hälsa.

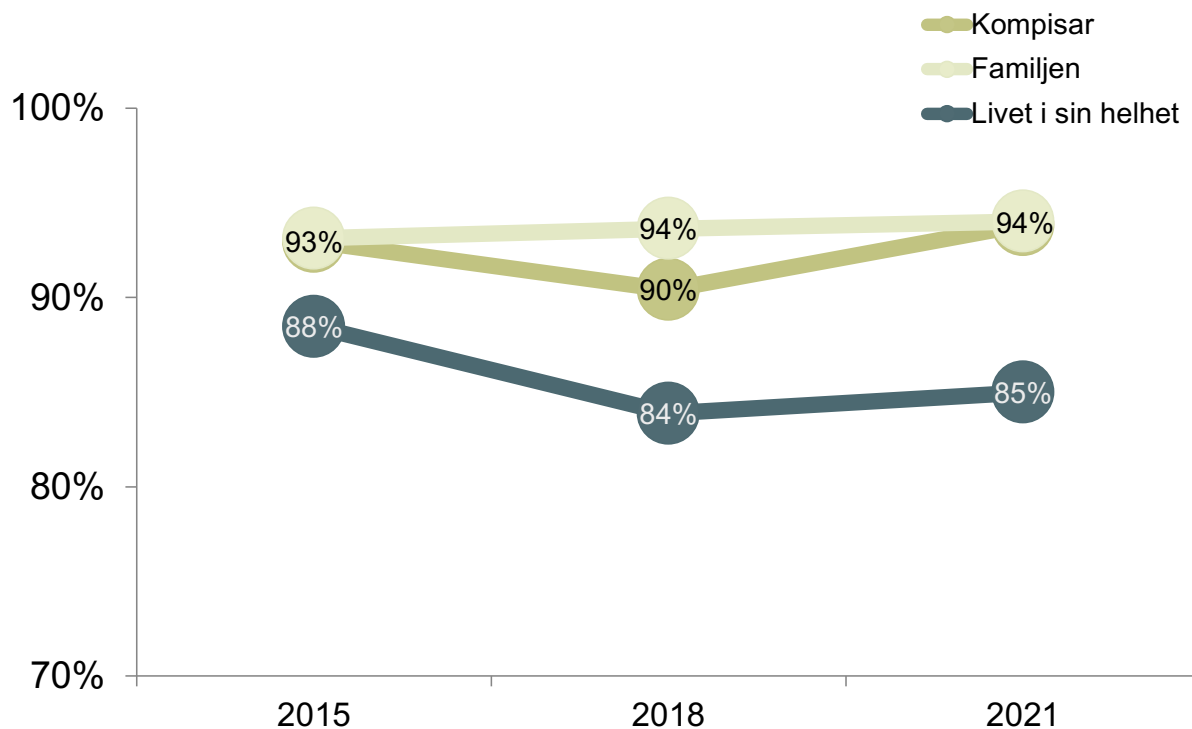
En hög andel om 91-98 % av ungdomarna i Mark är nöjda med kompisarna och familjen. När det gäller livet i sin helhet är nöjdheten något lägre, speciellt bland tjejerna. Tjejer i högstadiet är minst nöjda med livet i sin helhet.

F0. Hur nöjd är du med ditt liv när det handlar om följande? Andel som svarat "mycket nöjd" eller "ganska nöjd"

Över tid ser vi att nöjdheten med livet i sin helhet och familjen är ungefär som år 2018. Däremot ser vi en ökning gällande nöjdheten med kompisar sedan år 2018. I jämförelse med år 2015 är resultatet likt.

F0b. Andel nöjda med livet, familjen och kompisarna: Jämförelse över tid

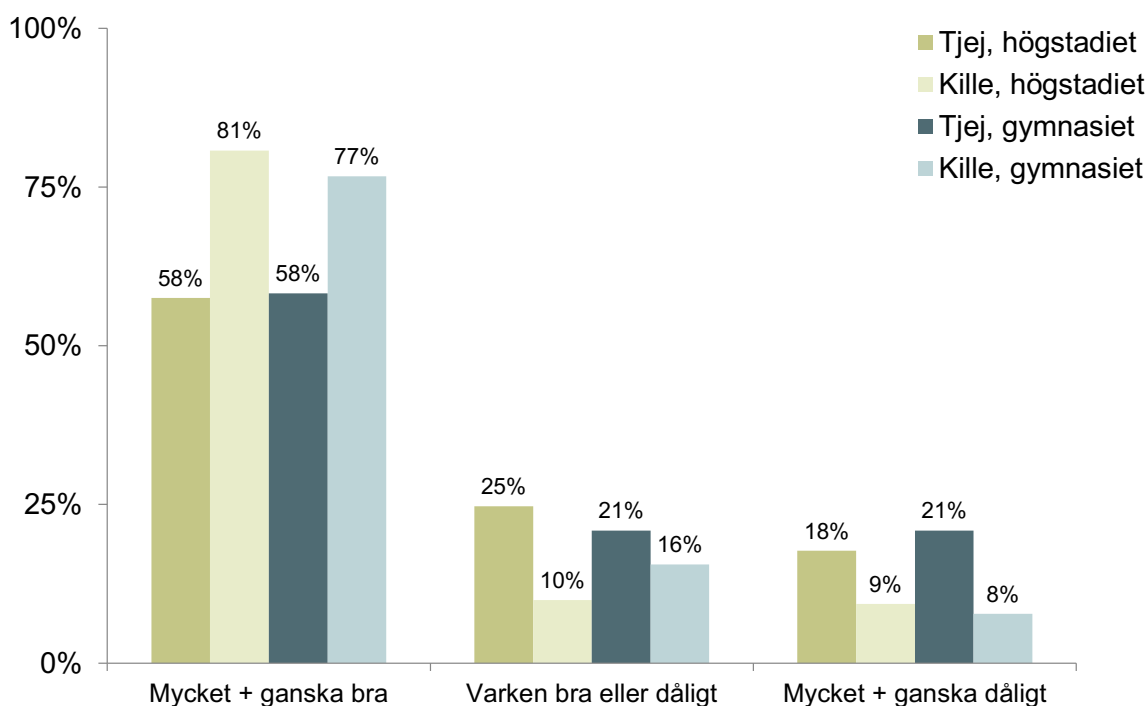
Självskattad hälsa

Självskattad hälsa innebär att individer ombeds att själva skatta sitt allmänna hälsotillstånd på en skala. Den självskattade hälsan är med andra ord ett subjektivt mått. Resultat av detta slag ifrågasätts ibland på grund av det subjektiva inslaget, men har visat sig stämma väl överens med mer objektiva och medicinska mått på hälsa.¹

I Mark ser vi att andelen som svarar att de mår mycket eller ganska bra är lägre bland tjejer än bland killar. Tjejerna svarar även i högst grad att de mår mycket eller ganska dåligt.

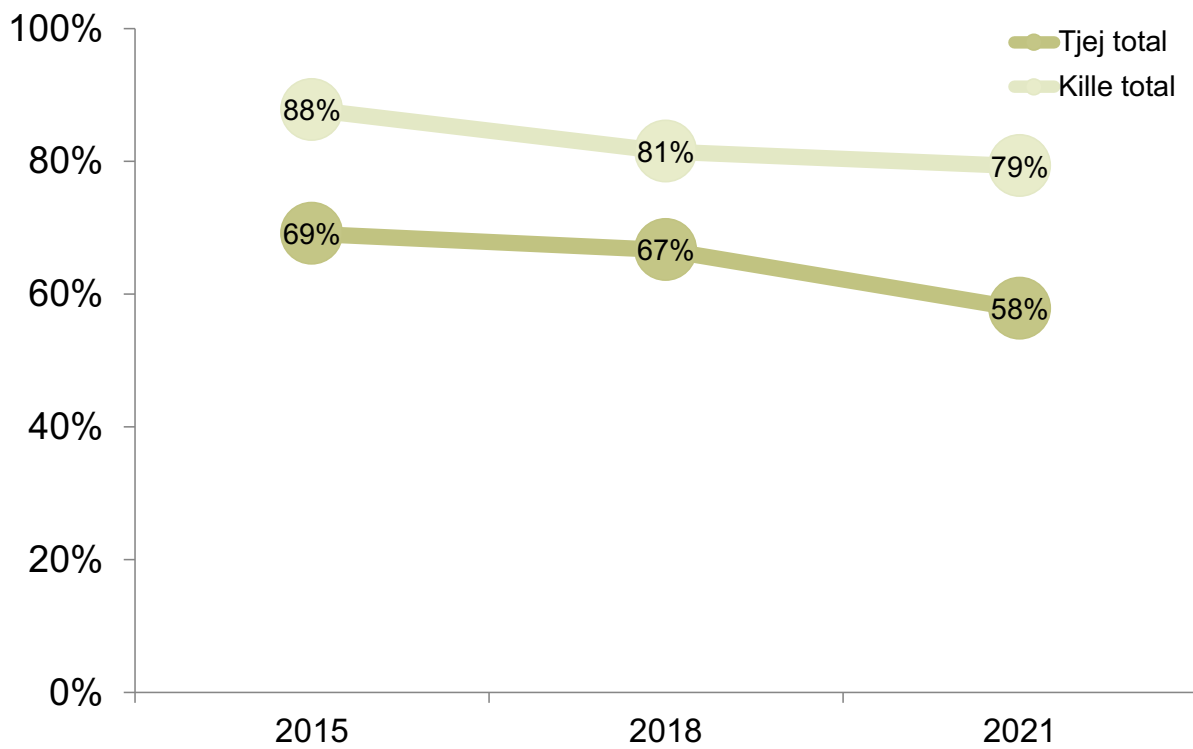
Över tid kan vi se att andelen tjejer som mår bra minskat sedan år 2018. Bland killarna är andelen som bedömer sin hälsa som mycket eller ganska bra på ungefär samma nivå som år 2018. Skillnaderna mellan könen är alltså större i år än vad de var år 2018.

F1. Under de senaste sex månaderna, hur bedömer du din hälsa, hur du mår eller känner dig?

¹ Folkhälsomyndigheten: Skolbarns hälsovanor i Sverige 2017-2018

F1b. Andel som bedömer sin hälsa som mycket eller ganska bra:
Jämförelse över tid

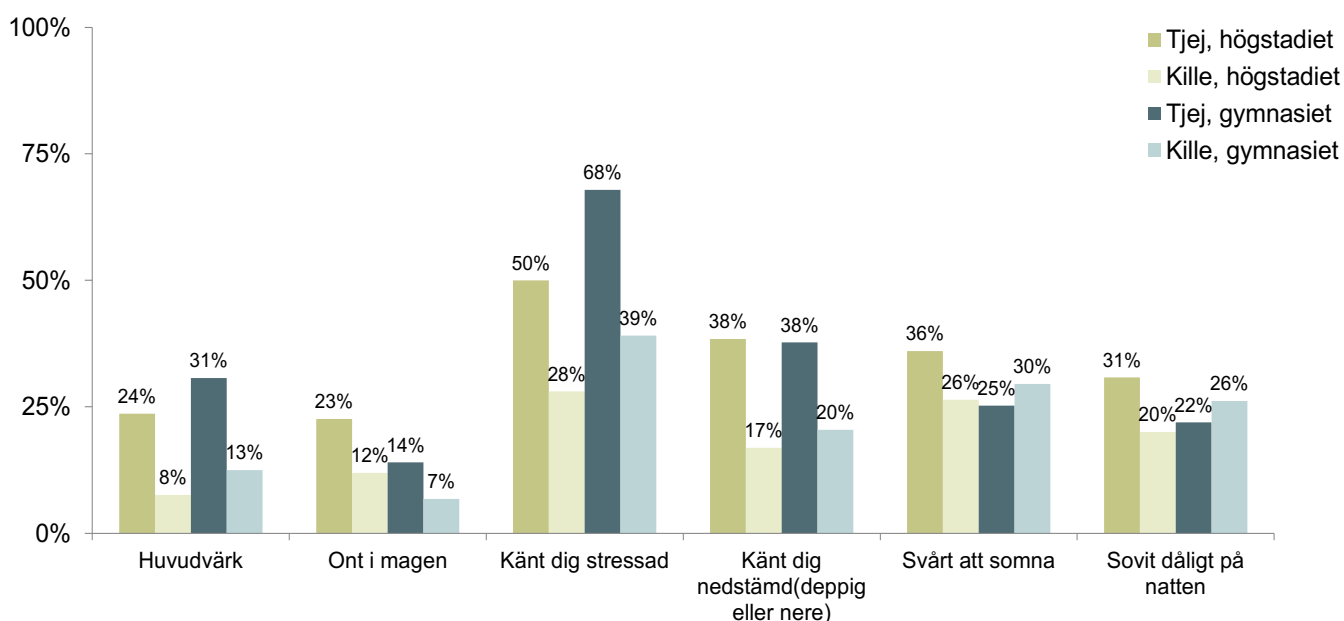
Psykiska och somatiska besvär

Ungdomarna fick svara på frågor om hur ofta de upplever olika psykiska och somatiska besvär så som stress, huvudvärk, ont i magen, sömnsvårigheter och nedstämdhet. Enligt MUCF indikerar förekomsten av besvär ohälsa, om de förekommer flera gånger i veckan eller oftare under en längre period. Liknande kategorisering görs i Folkhälsomyndighetens undersökning "Hälsa på lika villkor".

I diagram F2 redovisas andelen ungdomar som har de listade besvären regelbundet, det vill säga flera gånger i veckan eller oftare. Majoriteten av besvären upplevs i högre grad av tjejer än av killar. En stor andel av tjejerna (totalt 50 % av högstadietjejerna och 68 % av gymnasietjejerna) svarar att de stressar flera gånger i veckan eller oftare. Andelen som gör detsamma är 28 % bland högstadiekillarna och 39 % bland gymnasiekillarna.

Vad gäller nedstämdhet är det en andel om 36-38% av tjejerna som svarar att de besväras av att vara nedstämd/deppig eller nere flera gånger i veckan eller varje dag. Motsvarande andel killar är 17-20 %.

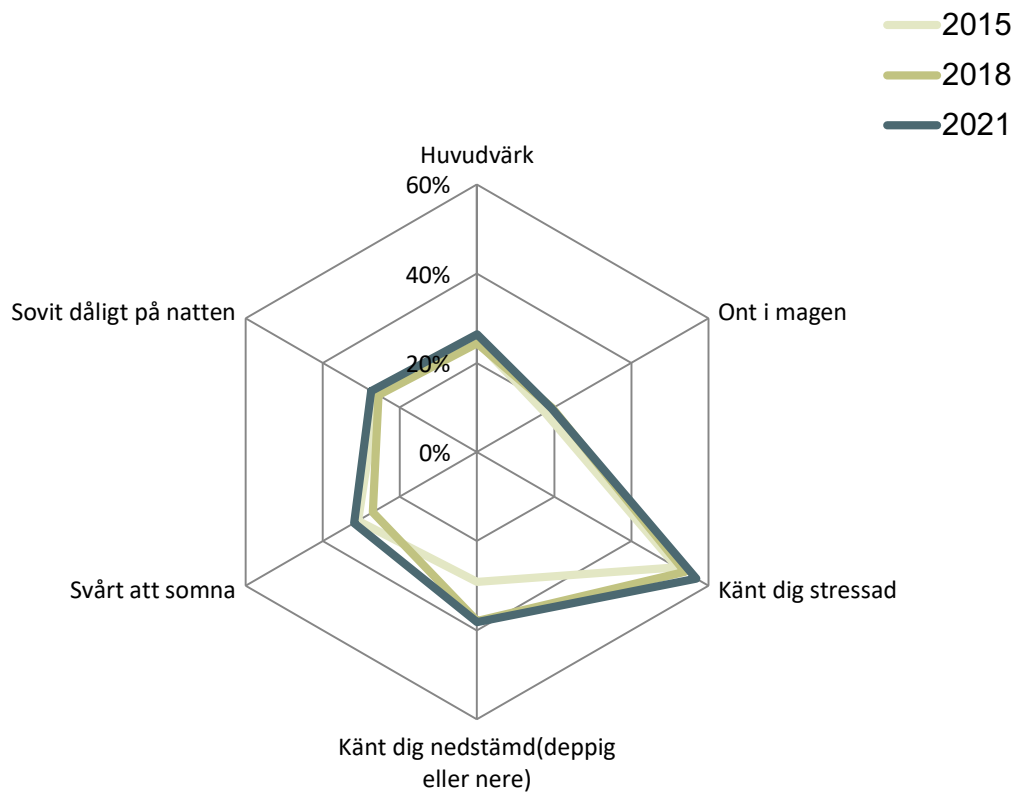
F2. Hur ofta har du haft följande besvär under de senaste sex månaderna? Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare

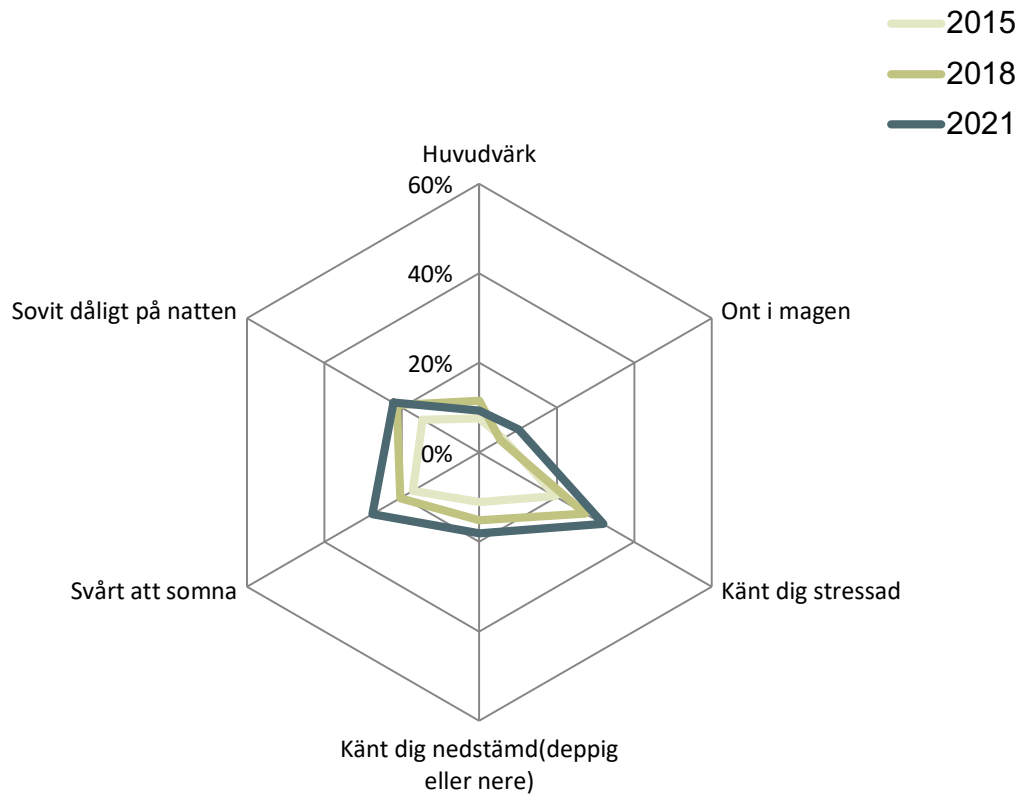
Över tid är andelen tjejer som upplever besvär på ungefär samma nivå som år 2018. Det syns en liten ökning gällande svårigheter att somna, se diagram F2a på nästa sida.

Andelen killar som upplever besvär har ökat i flera avseenden. Störst ökning ser vi gällande svårigheter att somna och magont, se diagram F2b.

**F2a. Hur ofta har du haft följande besvär under de senaste sex månaderna?
Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare: Jämförelse över tid, tjej**

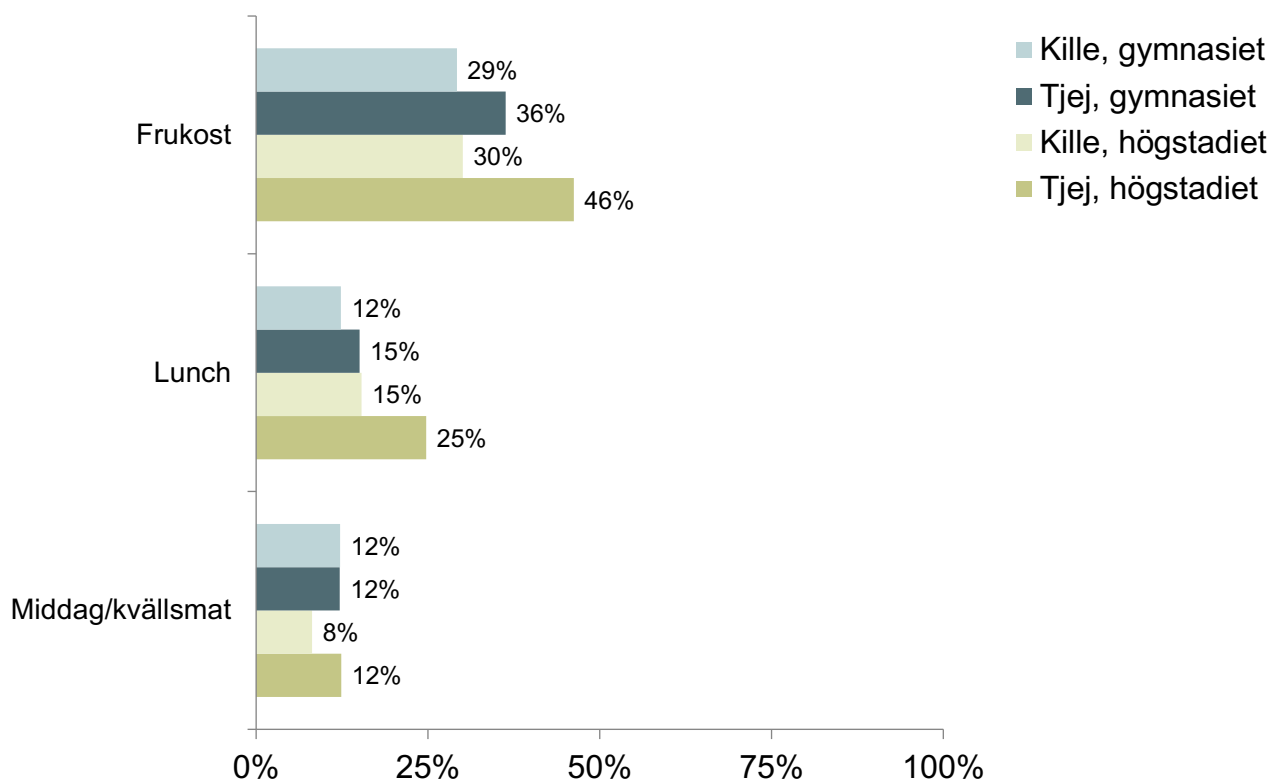
**F2b. Hur ofta har du haft följande besvär under de senaste sex månaderna?
Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare: Jämförelse över tid, kille**

Hoppa över måltider

I diagram F3 nedan redovisas andelen ungdomar som svarat att de hoppar över måltider flera gånger i veckan eller oftare. Ungdomarna hoppar i högst grad över frukosten. Tjejer på högstadiet är den grupp som i högst grad hoppar över måltider.

F3. Hur ofta händer det att du hoppar över följande måltider? Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare

Träning och motion

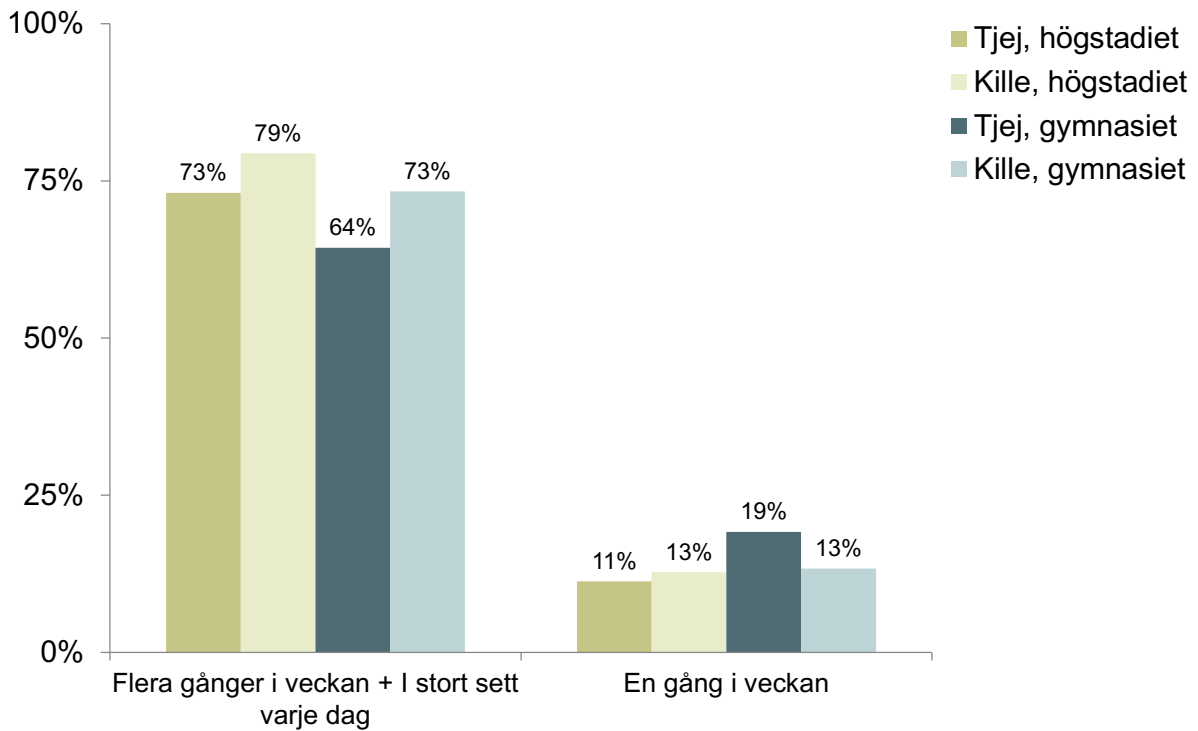
Fysisk aktivitet är relaterat både till fysisk och psykisk hälsa. Andelen skolbarn som uppnår den rekommenderade mängden fysisk aktivitet (1 timme per dag enligt WHO) är fortsatt låg i Sverige. Det är en levnadsvana som inte har förbättrats över tid, konstaterar Folkhälsomyndigheten.¹

I Mark svarar en andel om totalt 68 % av gymnasieungdomarna och 75 % av högstadiungdomarna att de tränar flera gånger i veckan eller oftare. Andelen är högst bland killar i högstadiet och lägst bland tjejer i gymnasiet, se diagram F4.

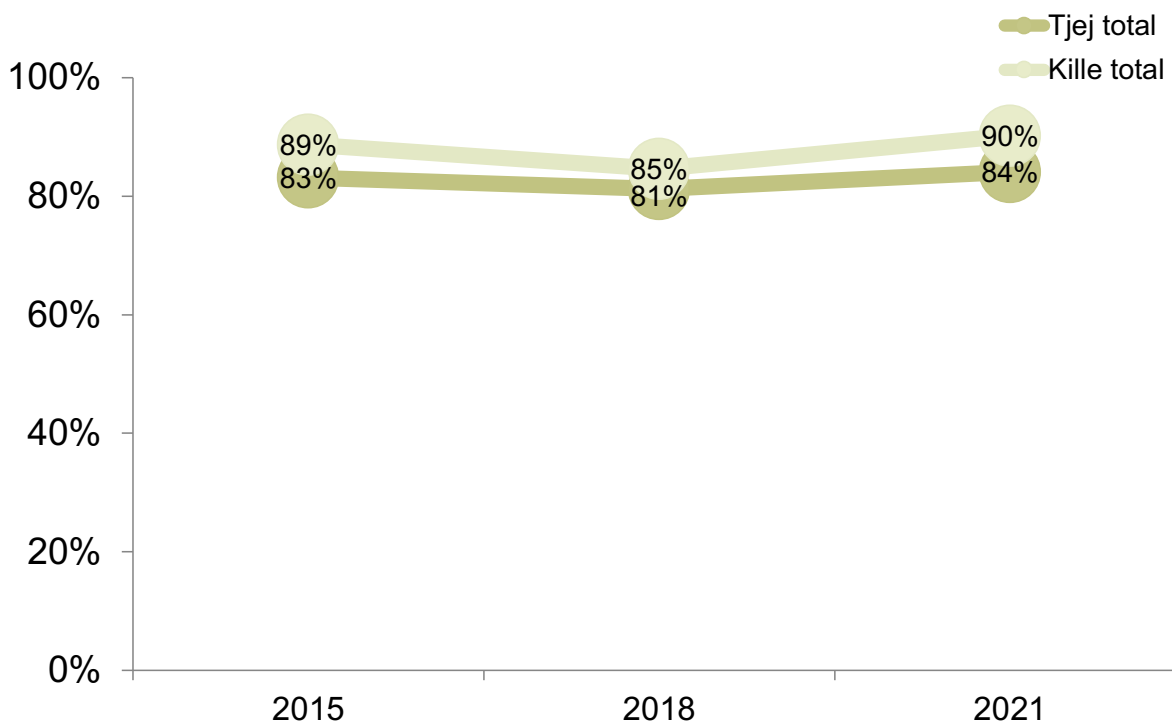
Över tid har andelen killar som tränar ökat något från år 2018. Andelen tjejer är på en mer liknande nivå som tidigare år, se diagram F4b.

¹ Folkhälsomyndigheten: Skolbarns hälsovanor 2017-2018

**F4. Hur ofta brukar du träna så att du blir andfådd eller svettas?
Andel som svarat "en gång i veckan" eller oftare**

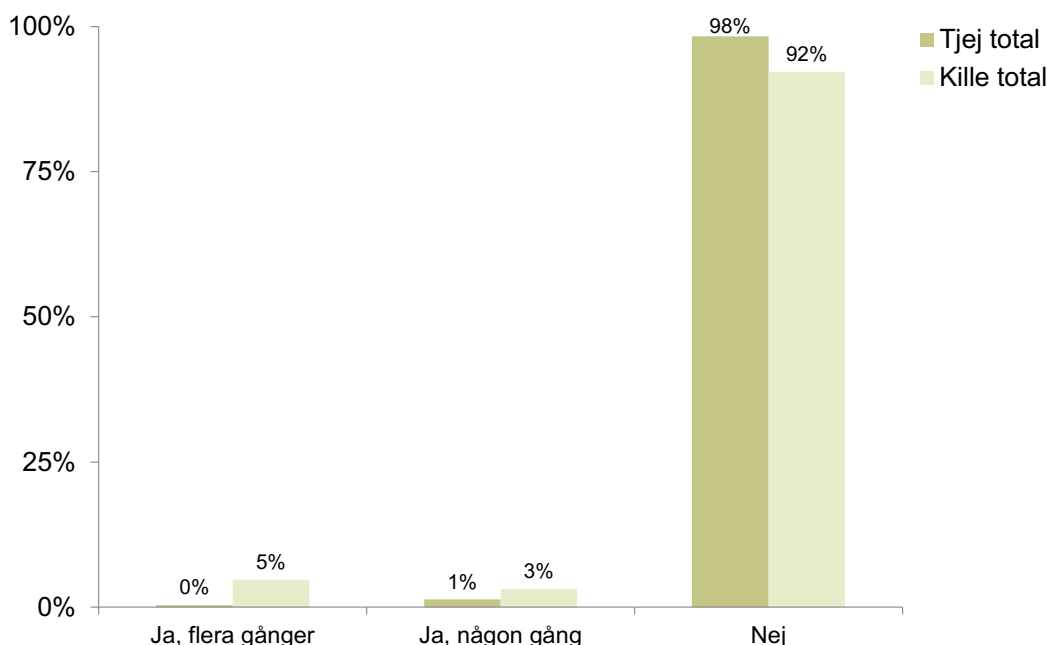
F4b. Andel som tränar en gång i veckan eller oftare: Jämförelse över tid

Prestationshöjande medel

I Lupp-enkäten ställs en fråga om användningen av anabola steroider eller motsvarande prestationshöjande medel. En andel om 7 % av killarna och 1 % av tjejerna svarar att de någon eller flera gånger använt denna typ av medel.

F5. Har du någon gång använt anabola steroider eller andra motsvarande prestationshöjande medel?

Alkohol, tobak och snus

Lupp-enkäten innefattar också frågor om hur ofta man röker, snusar och dricker alkohol. I tabell F6 på följande sida redovisas resultaten för dessa frågor. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) konstaterar att andelen skolelever i Sverige som använder tobak minskat de senaste åren. Vad gäller alkohol konstaterar CAN att såväl andelen alkoholkonsumenter som alkoholkonsumtionen bland svenska elever är på fortsatt historiskt låga nivåer.¹

I Mark ser vi att gymnasiekillar är den grupp där störst andel röker cigaretter och snusar minst en gång per vecka. Det framgår också att totalt 10 % av högstadieeleverna och 50 % av gymnasieeleverna dricker starköl/cider, vin eller sprit minst en gång per månad. Att minst en gång per månad dricka så mycket alkohol att man känner sig full är vanligare bland gymnasieungdomarna än bland högstadieungdomarna. Totalt 74 % av gymnasieungdomarna som dricker alkohol svarar att de gör det.

Över tid kan vi se andelen tjejer som snusar har ökat, en trend som även ses i den nationella drogvanundersökningen och flera regionala undersökningar.² Killar i Mark dricker folköl och dricker så de känner sig fulla i något högre grad än år 2018, se tabell F6c. Rökning tenderar ha minskat bland både tjejer och killar men skillnaderna från år 2018 är små.

¹ CAN: Skolelevers drogvanor 2018

² Se exempelvis: CAN 2019: Skolelevers drogvanor. Andelen som snusar har ökat bland högstadieungdomar och gymnasietjejer de senaste 2-3 åren. En förklaring till ökningen som ofta anges är det vita tobaksfria snuset som finns i flera smaker och som blivit populärt bland ungdomar.

F6. Hur ofta brukar du...?

Röka Cigaretter?	Tjej högstadiet	Kille högstadiet	Tjej gymnasiet	Kille gymnasiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	99%	99%	96%	91%
Minst en gång per vecka	1%	1%	4%	9%
Snusa?	Tjej högstadiet	Kille högstadiet	Tjej gymnasiet	Kille gymnasiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	98%	97%	89%	80%
Minst en gång per vecka	2%	3%	11%	20%
Dricka folköl?	Tjej högstadiet	Kille högstadiet	Tjej gymnasiet	Kille gymnasiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	98%	98%	96%	93%
Minst en gång per vecka	2%	2%	4%	7%
Dricka starköl, starkcider, alkoläsk, vin eller sprit?	Tjej högstadiet	Kille högstadiet	Tjej gymnasiet	Kille gymnasiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	97%	97%	86%	84%
Minst en gång per vecka	3%	3%	14%	16%
Hur ofta dricker du så mycket alkohol att du känner dig full?*	Tjej högstadiet	Kille högstadiet	Tjej gymnasiet	Kille gymnasiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	100%	84%	86%	84%
Minst en gång per vecka	0%	16%	14%	16%

*Obs! Av de som vid något tillfälle druckit alkohol

F6a. Hur ofta brukar du...?

	Mark högstadiet	Mark gymnasiet
Röker minst en gång per vecka	2%	7%
Snusar minst en gång per vecka	3%	16%
Dricker folköl minst en gång i månaden	9%	20%
Dricker starköl, starkcider, alkoläsk, vin eller sprit minst en gång i månaden	10%	50%
Dricker alkohol så att de känner sig fulla minst en gång per månad*	44%	74%

*Obs! Av de som vid något tillfälle druckit alkohol

F6b. Jämförelse över tid

	Tjej 2021	Tjej 2018	Tjej 2015	Kille 2021	Kille 2018	Kille 2015
Röker minst en gång per vecka	2%	6%	12%	4%	6%	8%
Snusar minst en gång per vecka	5%	1%	2%	9%	10%	11%
Dricker folköl minst en gång i månaden	8%	7%	8%	18%	10%	14%
Dricker starköl, starkcider, alkoläsk, vin eller sprit minst en gång i månaden	25%	21%	28%	23%	24%	28%
Dricker alkohol så att de känner sig fulla minst en gång per månad*	64%	63%	56%	66%	61%	64%

*Obs! Av de som vid något tillfälle druckit alkohol

De flesta får tag i alkohol via kompisar, kompisars syskon eller partner, se tabell F6c.

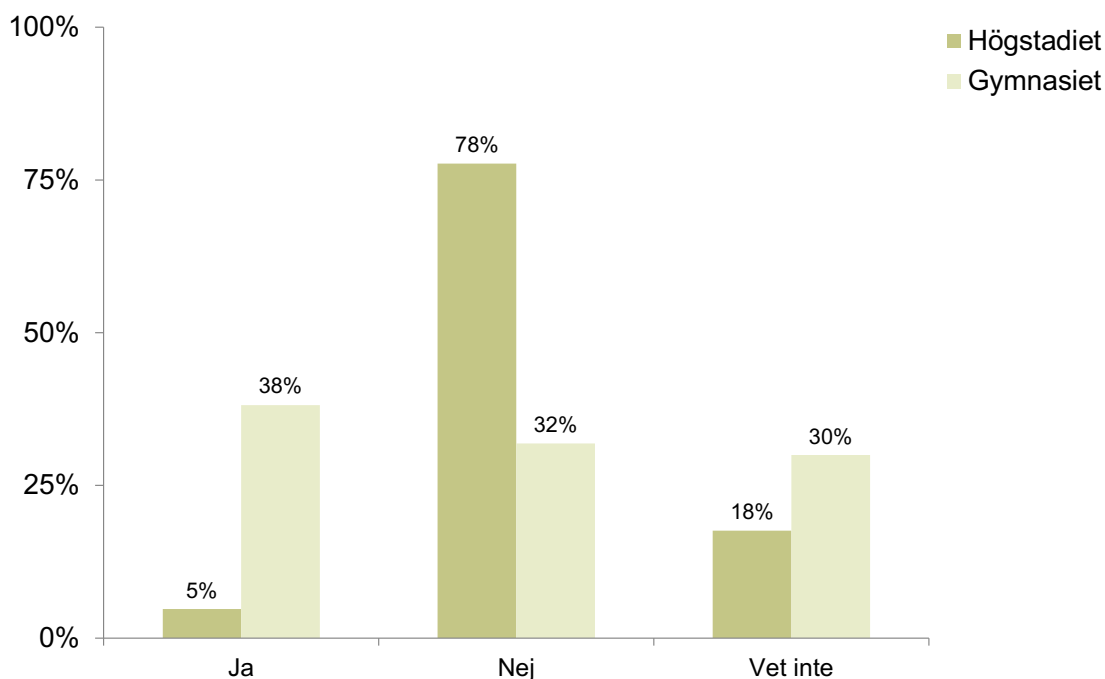
Endast en låg andel, totalt 5 % av högstadieungdomarna, svarar att de får dricka alkohol för sina föräldrar, se diagram F7. På gymnasiet är motsvarande andel klart högre om 38 %.

F6c. Hur får du oftast tag på alkohol?

Besvarades endast av de som någon gång druckit alkohol

Köper själv i affären	3%
Beställer på internet	2%
Handlar utomlands	3%
Tillverkar själv	2%
Får från mina föräldrar	24%
Tar från mina föräldrar utan att de vet om det	17%
Från syskon	9%
Från kompisar, kompisars syskon, flickvän/pojkvän/partner	46%
Från annan vuxen	27%
På annat sätt	29%

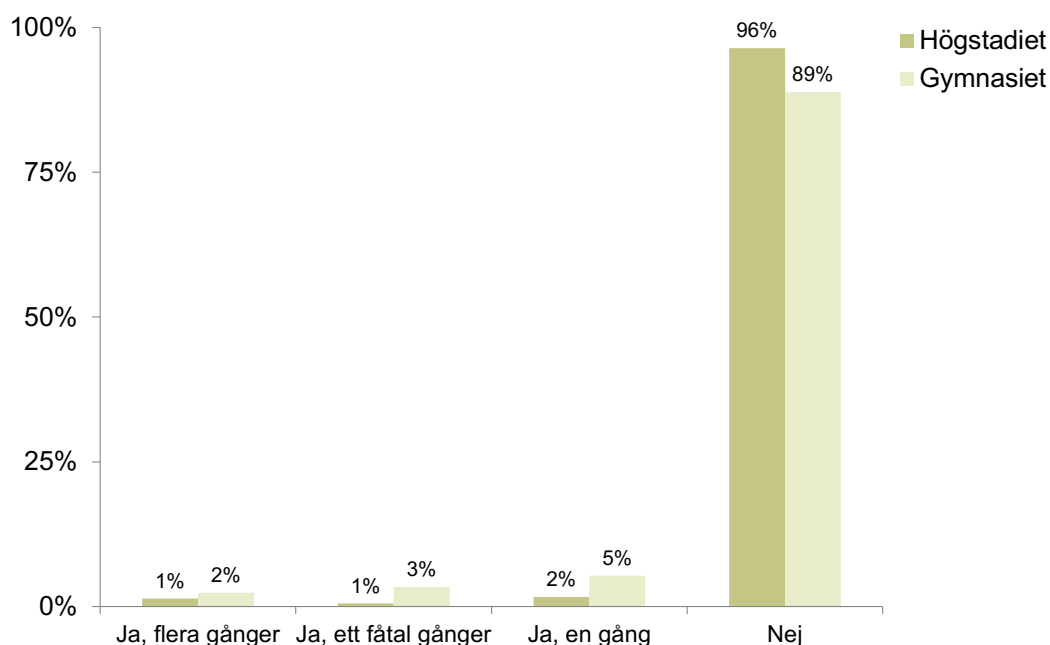
F7. Får du dricka alkohol för din/dina föräldrar?

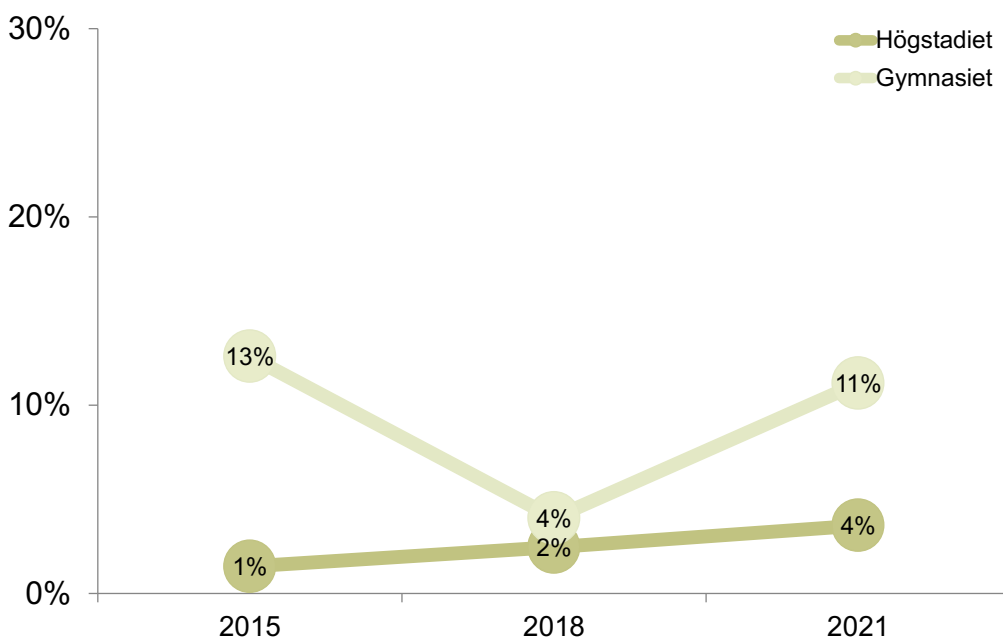
Narkotika

Lupp-enkäten innefattar även frågor om narkotikaanvändning. Totalt 4 % av högsta-
dieungdomarna och 11% av gymnasieungdomarna svarar att de en eller flera gånger
har använt narkotika. Över tid har användningen av narkotika bland gymnasieung-
domar ökat sedan år 2018 men är på en liknande nivå som år 2015, se diagram F8a.
Som det framgår i diagram F8b på följande sida är hasch och marijuana de vanligaste
typerna av narkotika, följt av kokain, sömnmedel och Ecstasy/LSD. Drygt var tredje
person av de som använt droger har fått tag på det från någon person på orten eller
någon på annan ort, se diagram F8c.

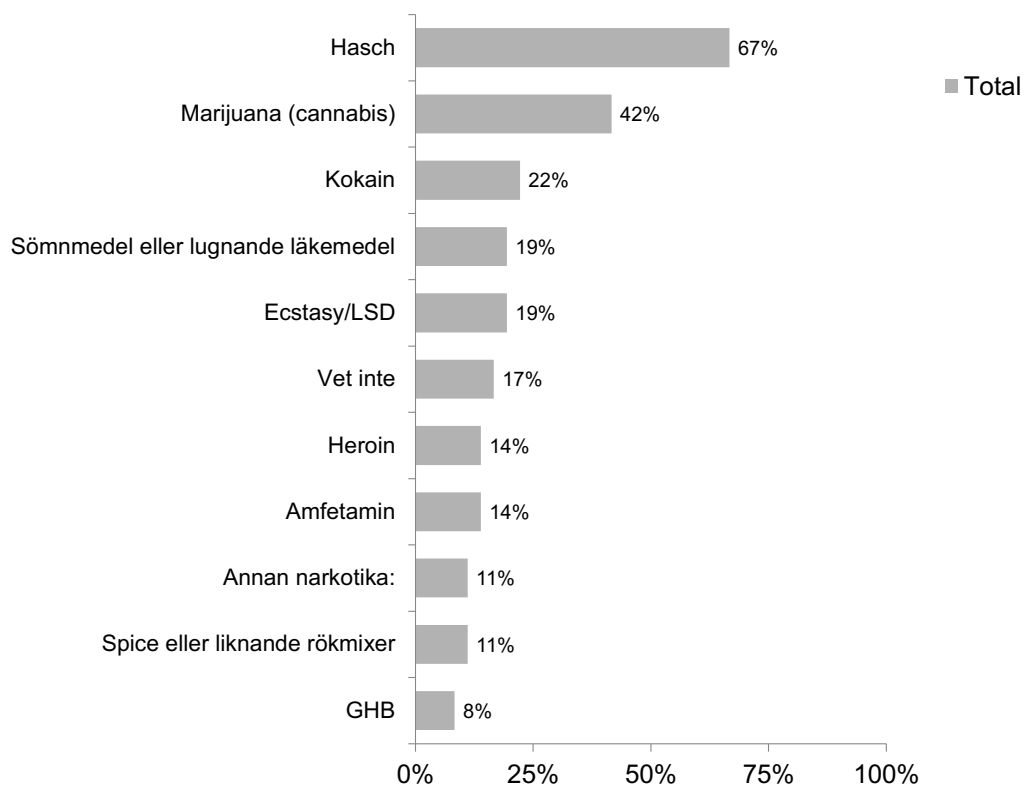
F8. Har du någon gång använt narkotika?

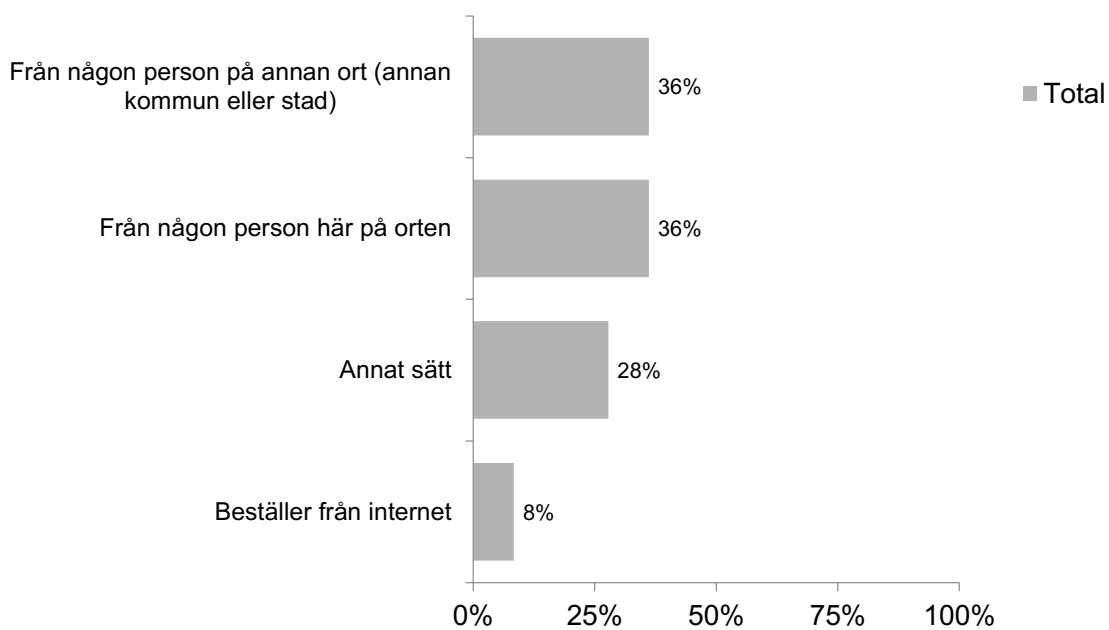
F8a. Andel som använt narkotika. Jämförelse över tid

F8b. Vilken eller vilka typer av narkotika har du använt? Besvarades endast av de som någon gång använt narkotika

F8c. Hur fick du/får du tag på narkotika? Besvarades endast av de som någon gång använt narkotika

Fördjupat om ungas hälsa

Vad samvarierar med ungas hälsa i Mark?

Att fördjupat titta på vad som samvarierar med ungas hälsa kan vara viktigt för att få en förståelse kring hur det hänger samman med övriga frågor och för att rikta insatser mot de mest utsatta grupperna.

Utsatthet

Utöver att kön tydligt samvarierar med hälsa (tjejer mår sämre än killar) så ser vi även att olika former av utsatthet tydligt samvarierar med hälsa. De ungdomar som utsatts för någon form av mobbning, kränkningar, otrygga situationer som hot, stöld eller våld, svarar även i klart lägre grad än övriga att de mår bra. Bland de som svarar att de utsatts för mobbning svarar 49 % att de mår bra eller mycket bra, bland övriga ungdomar är andelen klar högre, 80 %.

Flera bakgrundsfaktorer samvarierar med hälsan

Utöver dessa samband framgår det att ekonomiska förutsättningar samvarierar med ungas hälsa. Bland unga som svarar att de oroar sig för sina föräldrars ekonomi svarar 37 % att de mår bra eller mycket bra. Bland unga som inte oroar sig för ekonomin svarar istället 69 % att de mår bra eller mycket bra. Det framkommer också att sexuell läggning samt huruvida man har en funktionsnedsättning eller inte samvarierar med ungas hälsa. De unga som har en funktionsnedsättning mår också något sämre än övriga ungdomar. De ungdomar som har en annan sexuell läggning än heterosexuell skattar även sin hälsa som sämre än övriga ungdomar. Känslan av att inte passa i normen, som bland annat unga med funktionsnedsättning och unga hbtq-personer i större grad upplever, beskrivs även i studier som en tydlig riskfaktor för ungas hälsa¹.

Vad gäller ungas bakgrund (var man själv är född eller var föräldrarna är födda) kan vi däremot inte se några större skillnader.

(...) Ni ha lektioner riktat mot psykisk hälsa tex hur man bör behandlas och behandla andra och hälsa problem, ätstörningar, skada sig själv, diagnoser, tex ADHD (funktionsnedsättningar) sexuella angrepp, självmordstankar, mobbning. Tack :)

- Tjej, högstadiet

¹ MUCF 2021: Ung idag. Goda levnadsvillkor för många, men inte för alla

Nöjdhet med fritid, skola och livet i sin helhet

De ungdomar som har en sämre hälsa är även mindre nöjda med livet i sin helhet samt med sin fritid och utbudet av fritidsaktiviteter i kommunen. De är även mindre nöjda med skolan totalt sett och med flera aspekter i skolan så som undervisningen, lärarna och elevhälsan. De som har en sämre hälsa svarar även att de trivs med stämningen i skolan i lägre grad.

Vi kan även se att de som mår sämre tränar "sällan eller aldrig" i något högre grad än de ungdomar som mår bra.

Varför mår tjejer sämre än killar?

Utifrån Lupp-enkätens frågor går det inte att avgöra varför tjejer mår sämre än killar. Däremot finns det en del rapporter som belyser könsskillnaderna i ungas hälsa, bland annat i en rapport från Folkhälsomyndigheten. Där tar man bland annat upp att tjejer är mer stressade och har högre krav på sig än killar när det kommer till skolan och betyg, och att detta är något som kan påverka hälsan. Det konstateras att tjejer mår sämre än killar, men samtidigt lyckas de bättre i skolan. Killar mår alltså bättre, men har i sin tur tydligt lägre studieresultat². Annat som nämns, som kan påverka könsskillnader i hälsan, är biologiska faktorer, strukturella faktorer och förväntningar knutna till kön. Till strukturella faktorer hör bland annat utvecklingen på arbetsmarknaden och ökade utbildningskrav. För flera kvinnodominerade yrken har nämligen kraven på utbildning ökat den senaste tiden. Folkhälsomyndigheten skriver att detta kan påverka ungas syn på framtiden, engagemang i skolan och upplevelsen av stress. Förväntningar knutna till kön handlar om att flickor och pojkar ställs inför olika möjligheter och hinder i sin vardag, och de har olika strävan att leva upp till ideal och normer som de möter³.

Det som också nämns i flera studier är att det finns ett stigma, särskilt bland pojkar. Betydligt fler flickor än pojkar rapporterar psykiska besvär, som vi även sett i Mark. Trots detta är pojkar överrepresenterade i statistiken över missbruk och självmord. Man tror alltså att det finns ett större mörkertal bland pojkar som bottnar i manliga normer om att inte visa sig som "svag" och att detta även är viktigt att ta i beaktande när man analyserar könsskillnader som rör hälsa.⁴

² Folkhälsomyndigheten 2018: Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?

³ Barnombudsmannen 2015: Könsskillnader i skolresultat och psykisk ohälsa. Temarapport Max18

⁴ Socialstyrelsen 2017: Utvecklingen av psykisk ohälsa bland barn och unga vuxna

G. Arbete

I detta avsnitt ställs några frågor om arbete och företagande.

Arbetsmarknaden har de senaste åren förändrats och detta har påverkat unga i stor grad. Etableringsåldern har ökat och likaså har kraven på kompetens och utbildning kraftigt ökat. Enligt Folkhälsomyndigheten är en ökad medvetenhet bland unga om dessa krav och svårigheter något som påverkar ungas hälsa. Enligt flera studier oroar sig även många unga över framtiden och möjligheten att få ett arbete.¹

En fullföljd gymnasieutbildning är det viktigaste för att unga senare ska få ett arbete.² En annan sak som även kan vara viktig för kommunen är att arbeta för att fler ungdomar får möjligheten till arbetserfarenhet via extrajobb och sommarjobb, vilket också kan öka chanserna för en senare etablering på arbetsmarknaden.

I rapporten "Unga röster 2016" framkommer det också att många ungdomar efterfrågar mer praktik, mer information från skolan om hur arbetsmarknaden fungerar, mer studiebesök och möjligheten att få träffa olika personer som berättar om sina yrken.³

"FLER EXTRAJOBBS TILL UNGA! När jag skulle söka sommarjobb i somras i kommunen fanns det bara ex antal platser oavsett kompetens..."

– Svar från tjej i gymnasiet på frågan om vad Mark behöver veta för att göra kommunen bättre för unga

1 Se exempelvis: Linneuniversitet 2016 "Sveriges ungdomar om framtiden." eller Mentor & Ungdomar.se "Unga röster 2016."

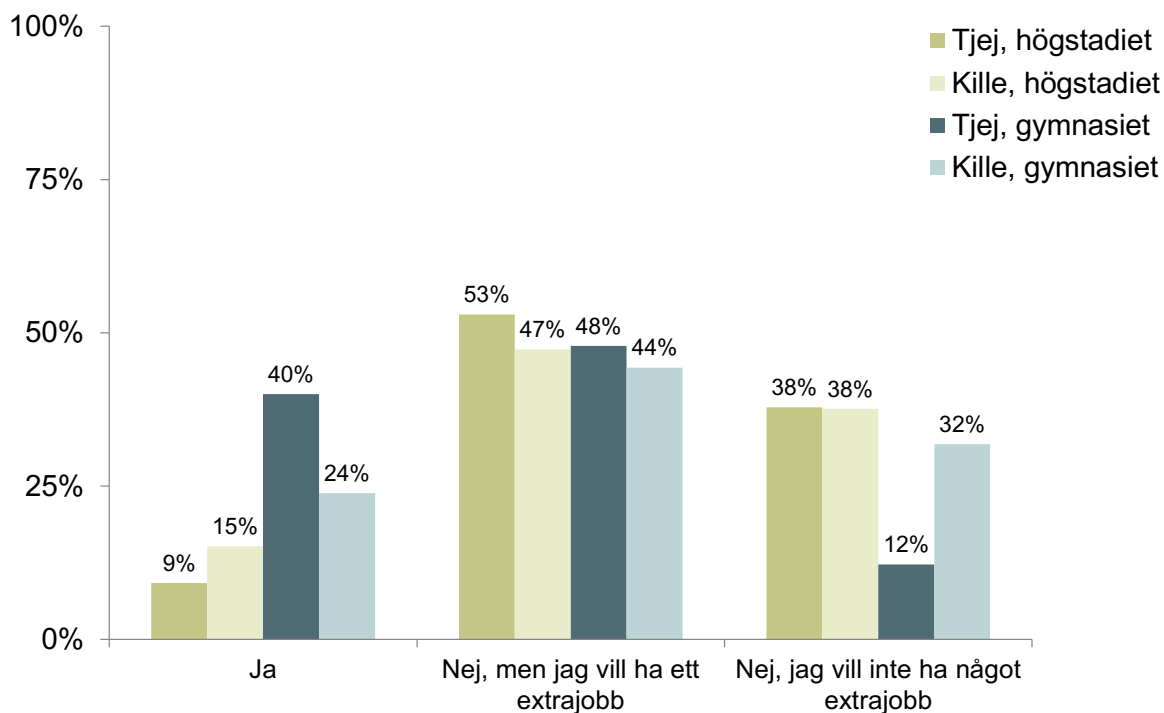
2 Folkhälsomyndigheten 2018 "Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?"

3 Mentor & Ungdomar.se "Unga röster 2016."

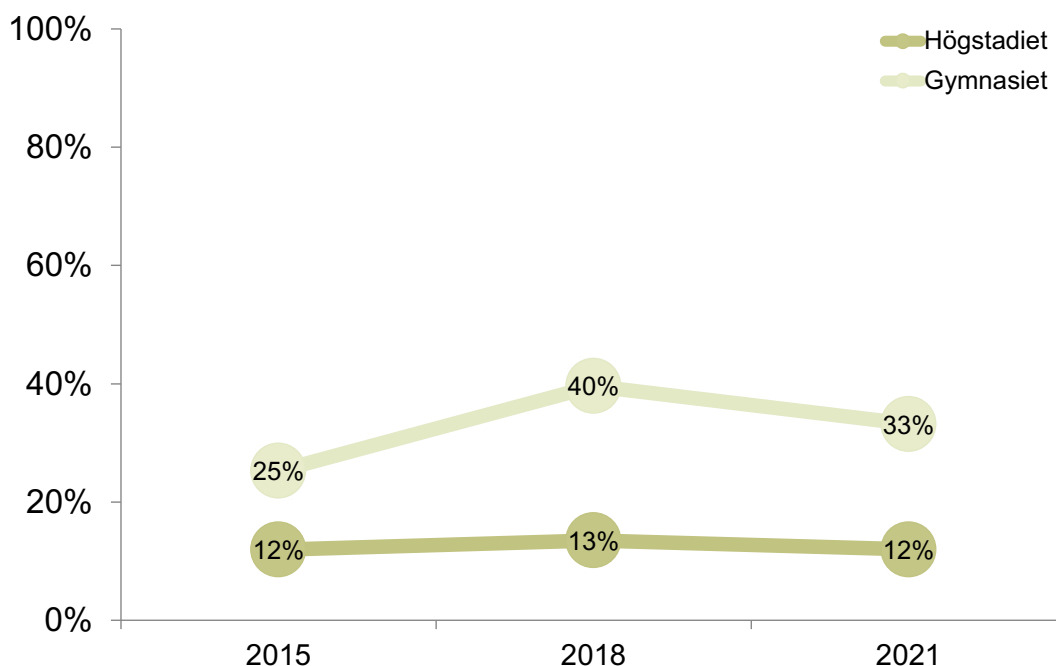
Extrajobb och sommarjobb

En andel om totalt 12% av högstadieungdomarna och 33% av gymnasieungdomarna har ett extrajobb. Runt hälften svarar att de skulle vilja ha ett extrajobb. Tjejer i högstadiet är de som i högst grad svarar att de skulle vilja ha ett extrajobb medan tjejer i gymnasiet är de som högst grad redan har ett extrajobb, se diagram G1. Vid en jämförelse över tid är det färre gymnasieungdomar som har extrajobb år 2021 än år 2018. Andelen högstadieungdomar med extrajobb är på liknande nivå, se diagram G1a.

G1. Har du något extrajobb just nu?

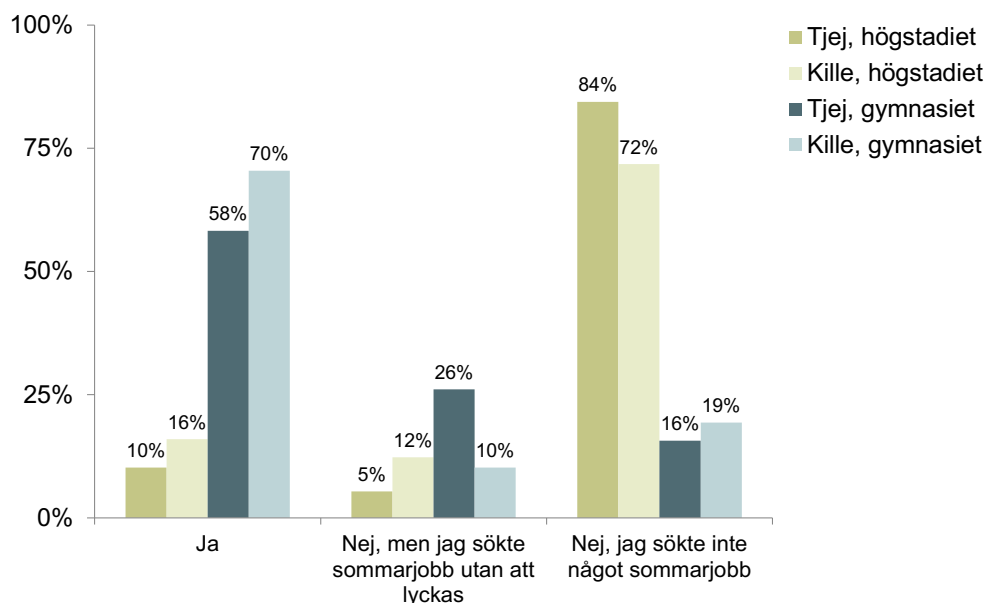
G1a. Andel med extrajobb just nu: Jämförelse över tid

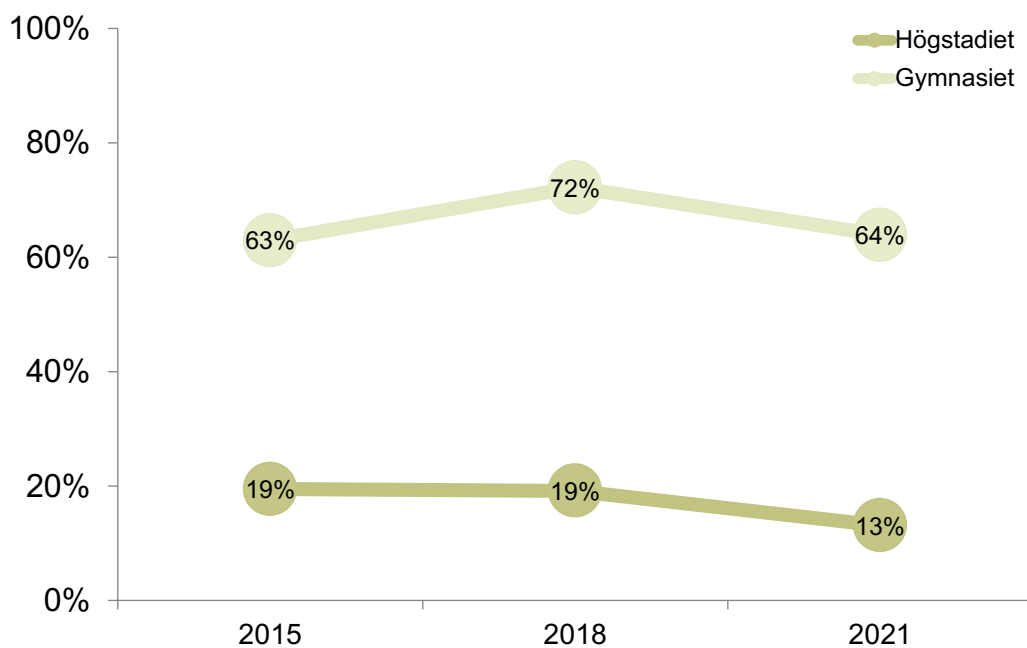
Andelen högstadieungdomar som har haft ett sommarjobb den senaste sommaren är totalt 13%. Detta är på en lägre nivå än resultatet för år 2018, se diagram G2a. Andelen gymnasieungdomar som hade ett sommarjobb i somras är 64%. Även detta är dock lägre än år 2018.

Majoriteten av högstadieungdomarna fick sitt sommarjobb genom någon i den egna familjen, se G2b på följande sida. Det vanligaste svaret bland gymnasieungdomarna är att man fått jobbet genom kommunen eller genom att själv kontakta arbetsplatsen.

G2. Hade du ett sommarjobb i somras?

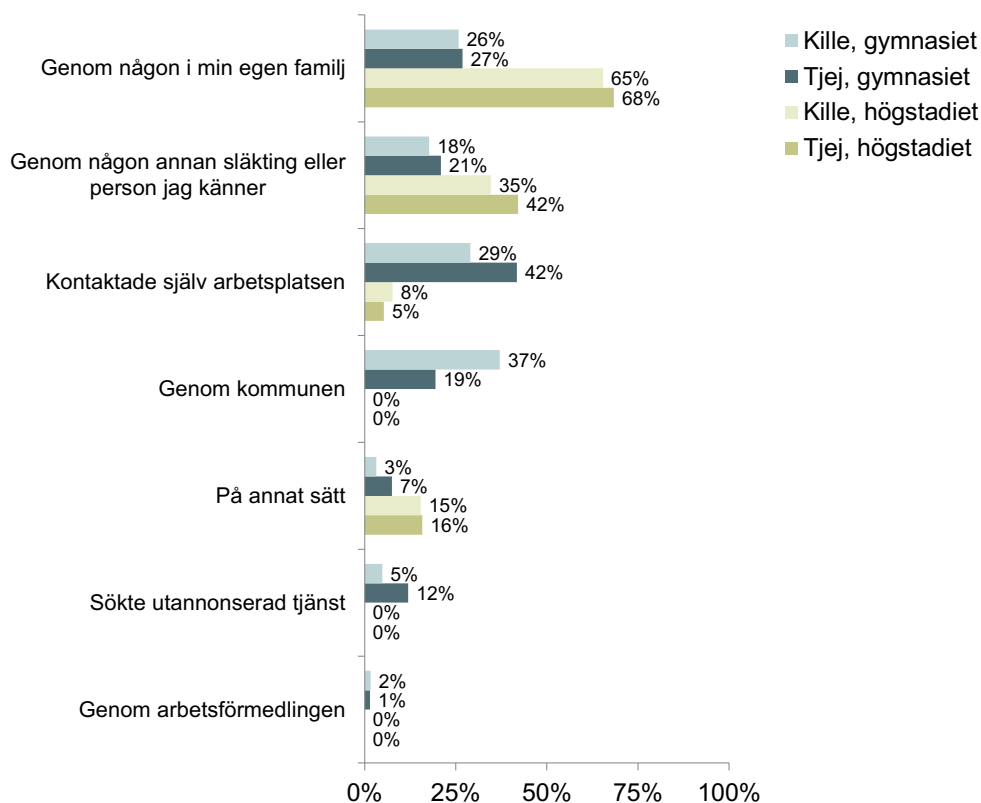

G2a. Andel med sommarjobb den senaste sommaren: Jämförelse över tid

G2b. Hur fick du ditt sommarjobb?

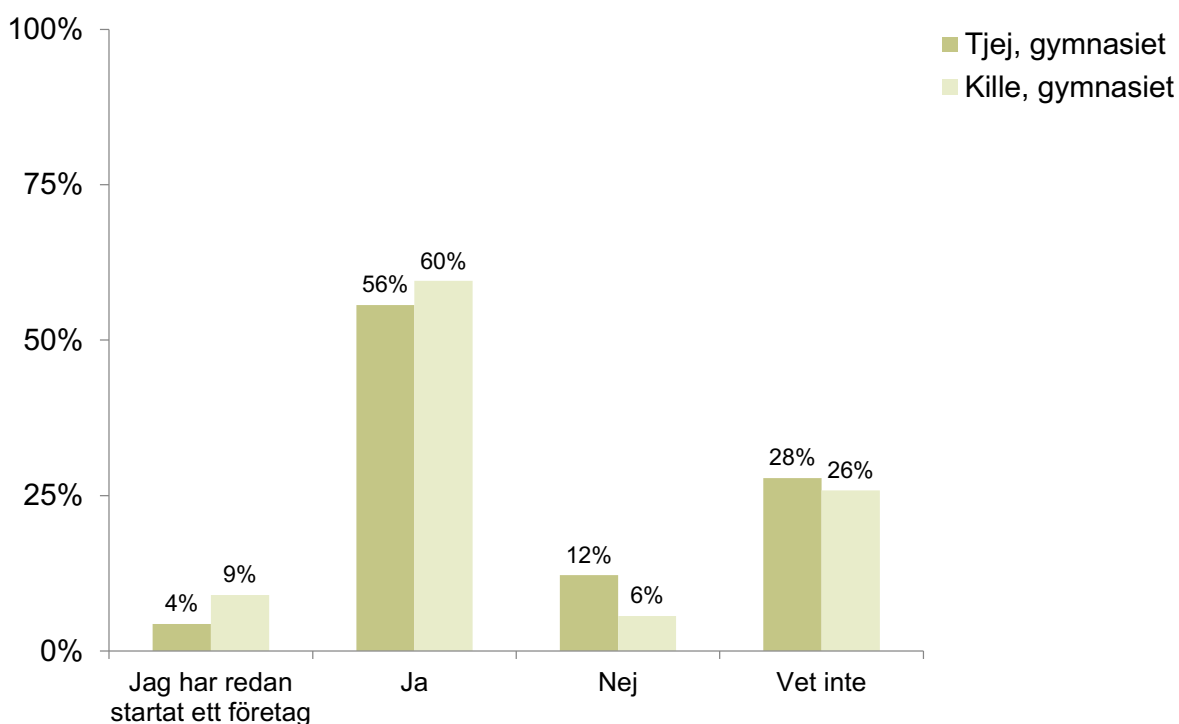
Besvarades endast av de som hade ett sommarjobb i somras

Inställning till eget företagande

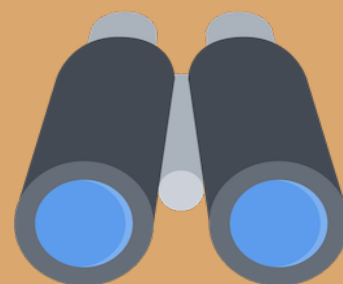
Gymnasieungdomarna fick svara på en fråga om deras inställning till att starta eget företag. Totalt 56 % av tjejerna och 60 % av killarna svarar att de skulle kunna tänka sig att starta eget i framtiden. Därutöver svarar 4-9 % att de redan har ett företag.

G3. Skulle du kunna tänka dig att starta eget företag i framtiden?

”Gå en gymnasieutbildning i en kommun som passar till det som jag vill vara i framtiden”

– Svar från kille i högstadiet på frågan om vad han vill göra efter grundskolan

H. Framtid

I det sista avsnittet i Lupp-enkäten ställs frågor om hur ungdomarna ser på framtiden, vad de vill göra och huruvida de planerar att flytta från kommunen.

Som tidigare nämnts i avsnittet om arbete så oroar sig många ungdomar över framtiden. I rapporten ”Unga röster 2016” svarar hela 4 av 10 att de känner oro för framtiden. I samma studie framkommer det att oron ökar i takt med ungdomarnas ålder.¹ Flertalet studier påvisar att ungas oro inför framtiden är kopplat till bland annat studieresultat och jobbmöjligheter.

Även förändrade förutsättningar kopplat till rådande pandemi och klimatförändringarna är två ytterligare aspekter som kan bidra till oro bland unga, vilket bland annat tas upp i Bris rapport ”Hållbara liv: Om barnets rättigheter, barns uppväxtvillkor och samhällets ansvar”. I rapporten konstateras också att relationer, existentiella frågor och identitet är aspekter som kan skapa oro för framtiden bland unga. Även oro över att hitta en bostad lyfts som en sak som kan bidra till att unga oroar sig för framtiden.²

¹ Mentor & Ungdomar.se ”Unga röster 2016.”

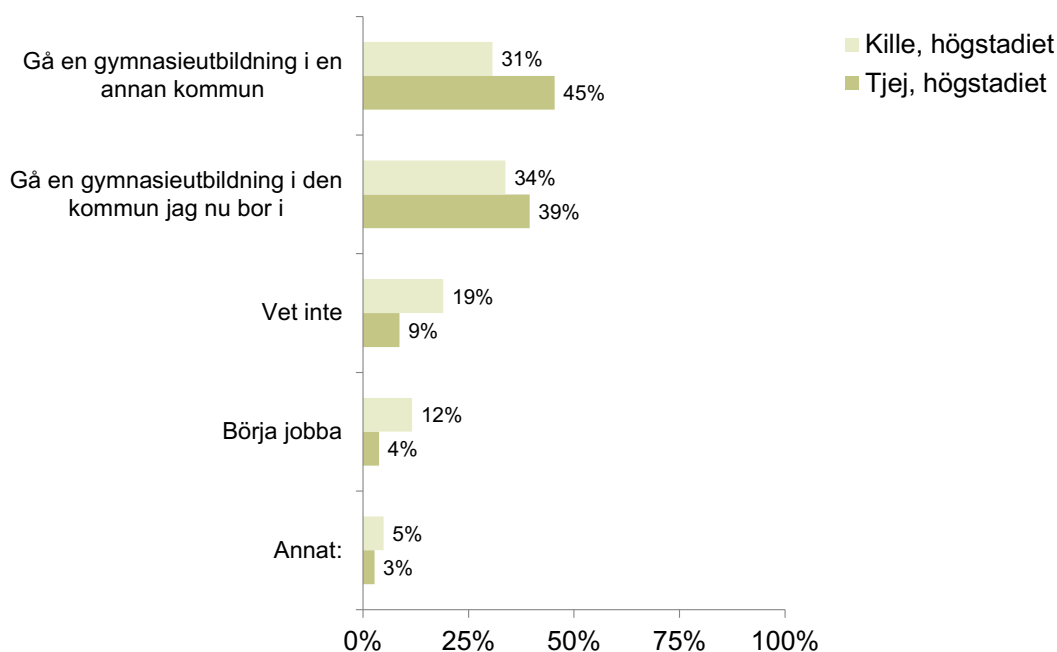
² Bris 2020: ”Hållbara liv: Om barnets rättigheter, barns uppväxtvillkor och samhällets ansvar”

Vad unga i högstadiet vill och tror de kommer göra

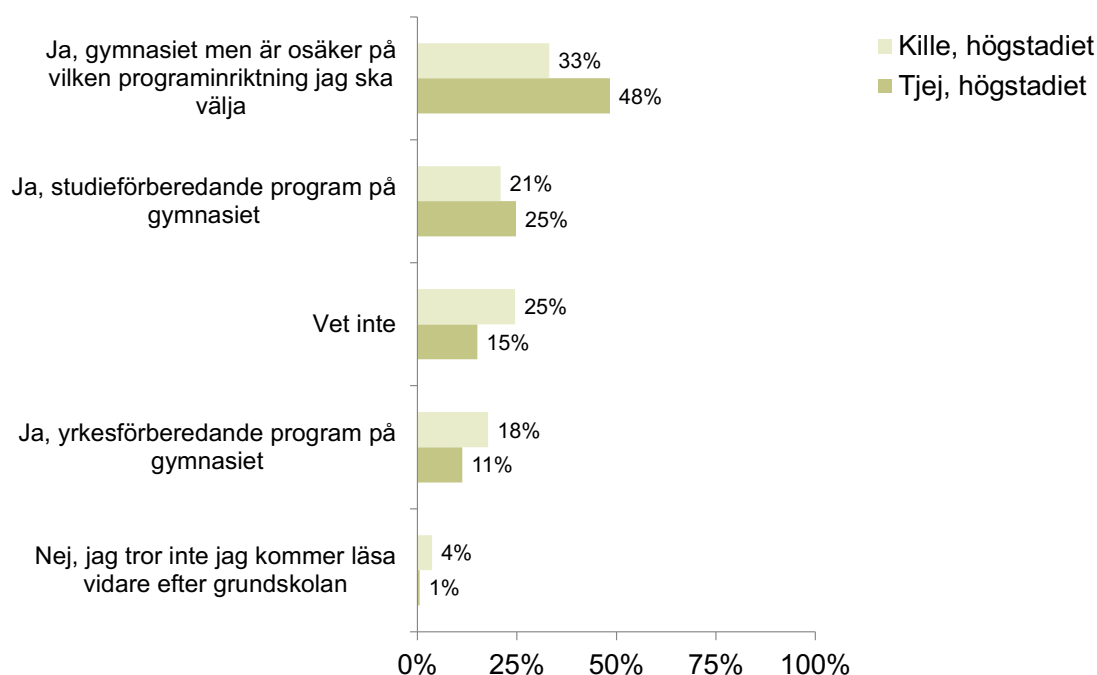
En stor majoritet av ungdomarna i högstadiet skulle helst gå en gymnasieutbildning (i kommunen eller på annan ort) efter grundskolan, se diagram H1a. Fler killar än tjejer vill helst börja jobba.

Som det framgår i diagram H1b svarar en stor majoritet av högstadiungdomarna att de tror att de kommer läsa vidare på gymnasiet, direkt eller senare. Totalt 25 % av killarna och 15 % av tjejerna vet inte om de kommer läsa vidare efter grundskolan.

H1a. Vad skulle du helst vilja göra direkt efter grundskolan?

H1b. Tror du att du kommer läsa vidare efter grundskolan (direkt eller senare)?

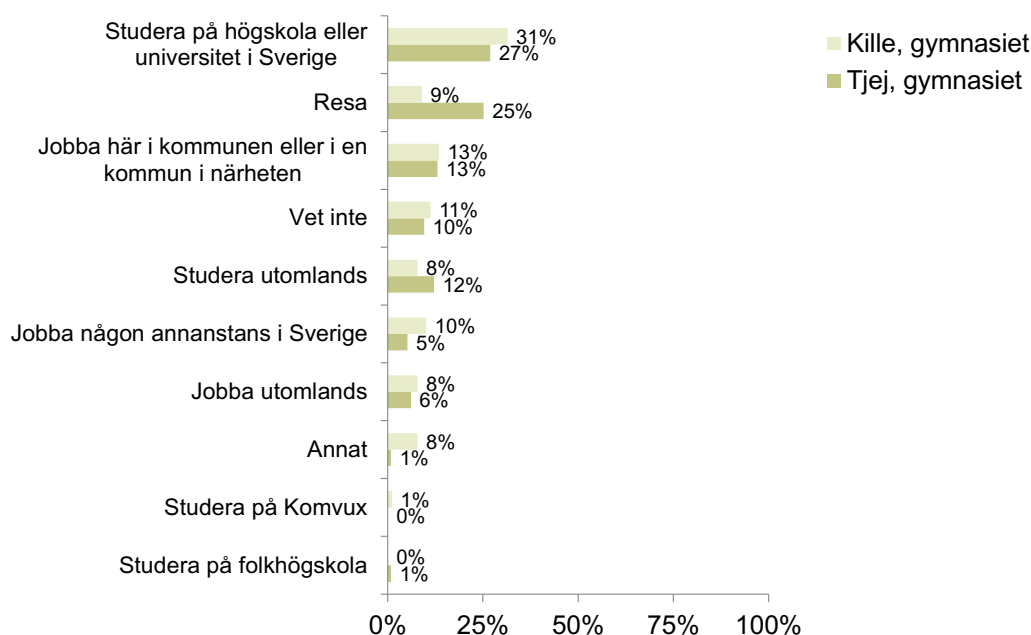

Vad unga i gymnasiet vill och tror de kommer göra

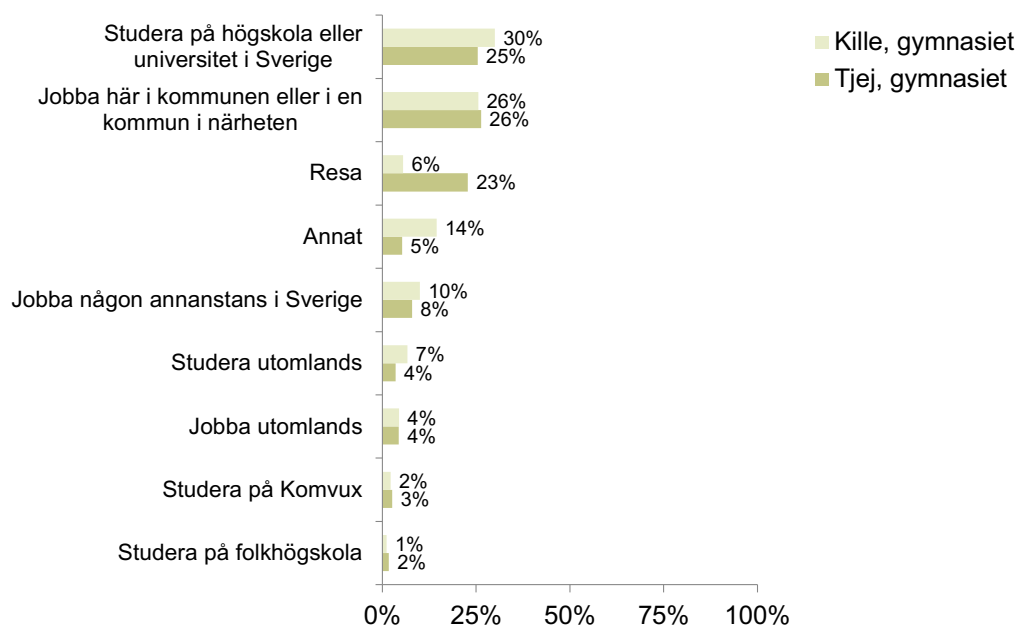
Nästan var tredje gymnasieungdom svarar att de helst vill studera på högskola eller universitet i Sverige direkt efter gymnasiet, se diagram H1c. Det näst vanligaste svaret bland tjejer är att vilja resa. Näst vanligaste svaret bland killar är att vilja jobba i kommunen eller i en kommun i närheten.

De flesta ungdomar tror att de kommer att studera på högskola eller universitet i Sverige direkt efter gymnasiet, eller att de kommer jobba i kommunen eller annan närliggande kommun, se diagram H1d.

H1c. Vad skulle du helst vilja göra direkt efter gymnasiet?

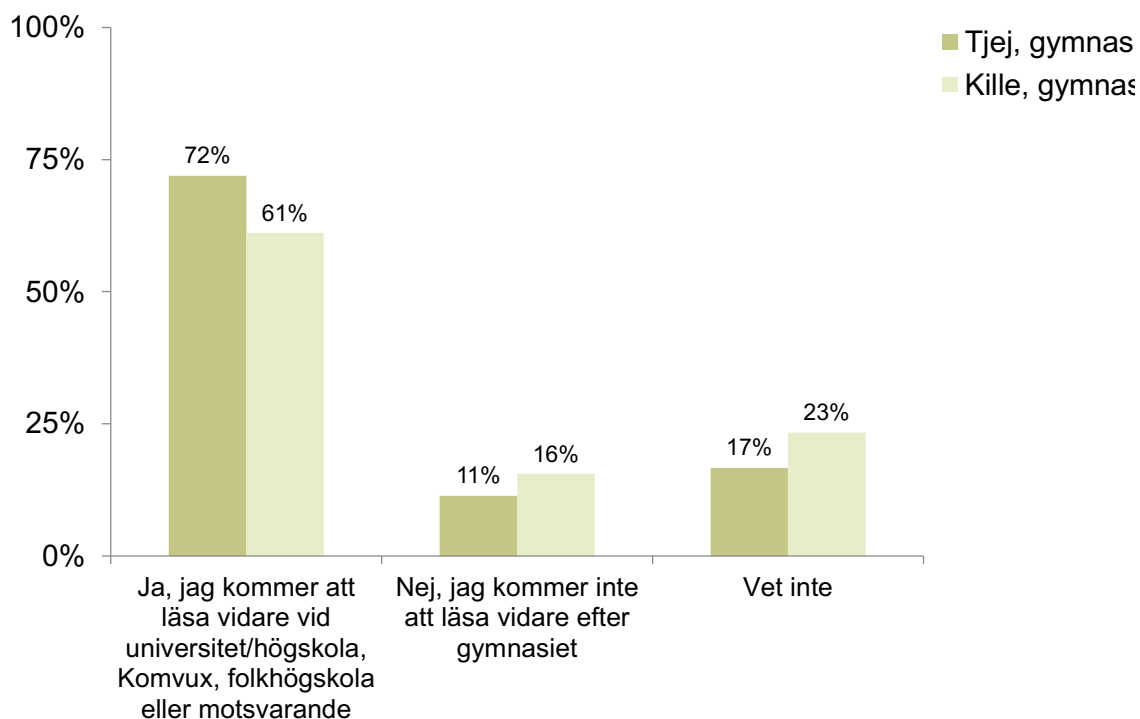

H1d. Vad tror du att du kommer göra direkt efter gymnasiet?

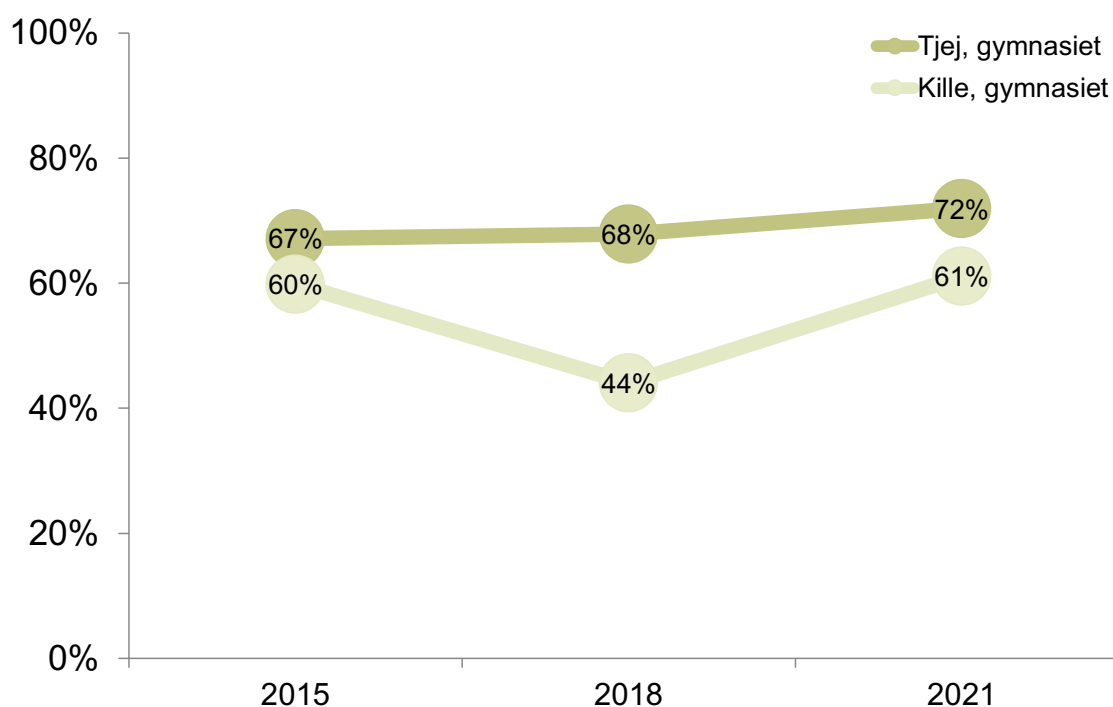

En andel om 72 % av gymnasietjejerna och 61 % av gymnasiekillarna svarar att de tror de kommer att läsa vidare efter gymnasiet, direkt eller senare. Andelen som tror att de kommer läsa vidare har ökat över tid, se diagram H2b.

H2. Tror du att du kommer läsa vidare efter gymnasiet, direkt eller senare?

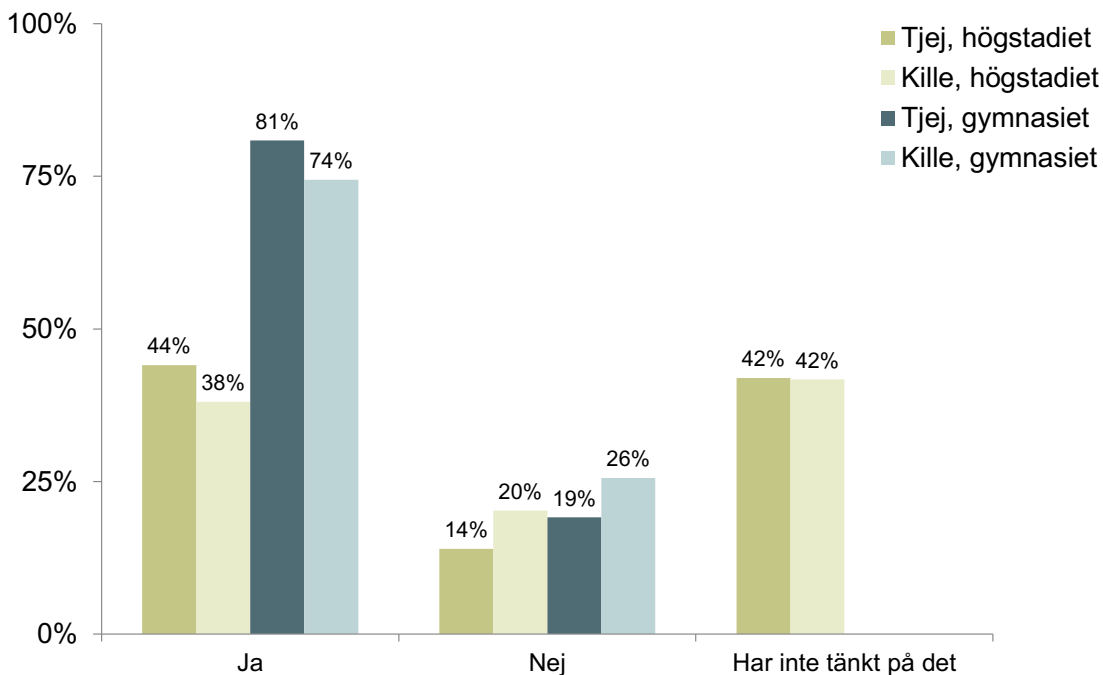
H2b. Tror du att du kommer läsa vidare? Jämförelse över tid

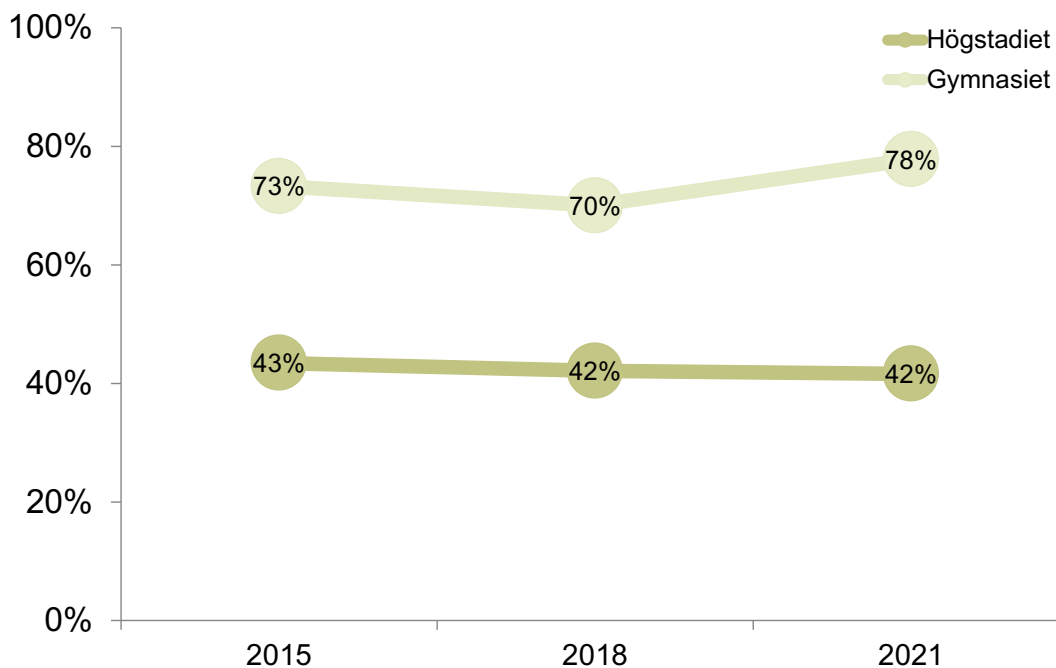
Flytta eller stanna i kommunen

Andelen som tror att de kommer att flytta från kommunen där de bor är högst bland gymnasieeleverna om totalt 78 %. Totalt 42 % av högstadieungdomarna tror att de kommer att flytta. Sett över tid har andelen gymnasieungdomar som tror de kommer flytta från Mark ökat sedan år 2018. Andelen högstadieungdomar som tror de kommer flytta är på en liknande nivå som år 2018.

H4. Tror du att du kommer att flytta från kommunen där du bor?

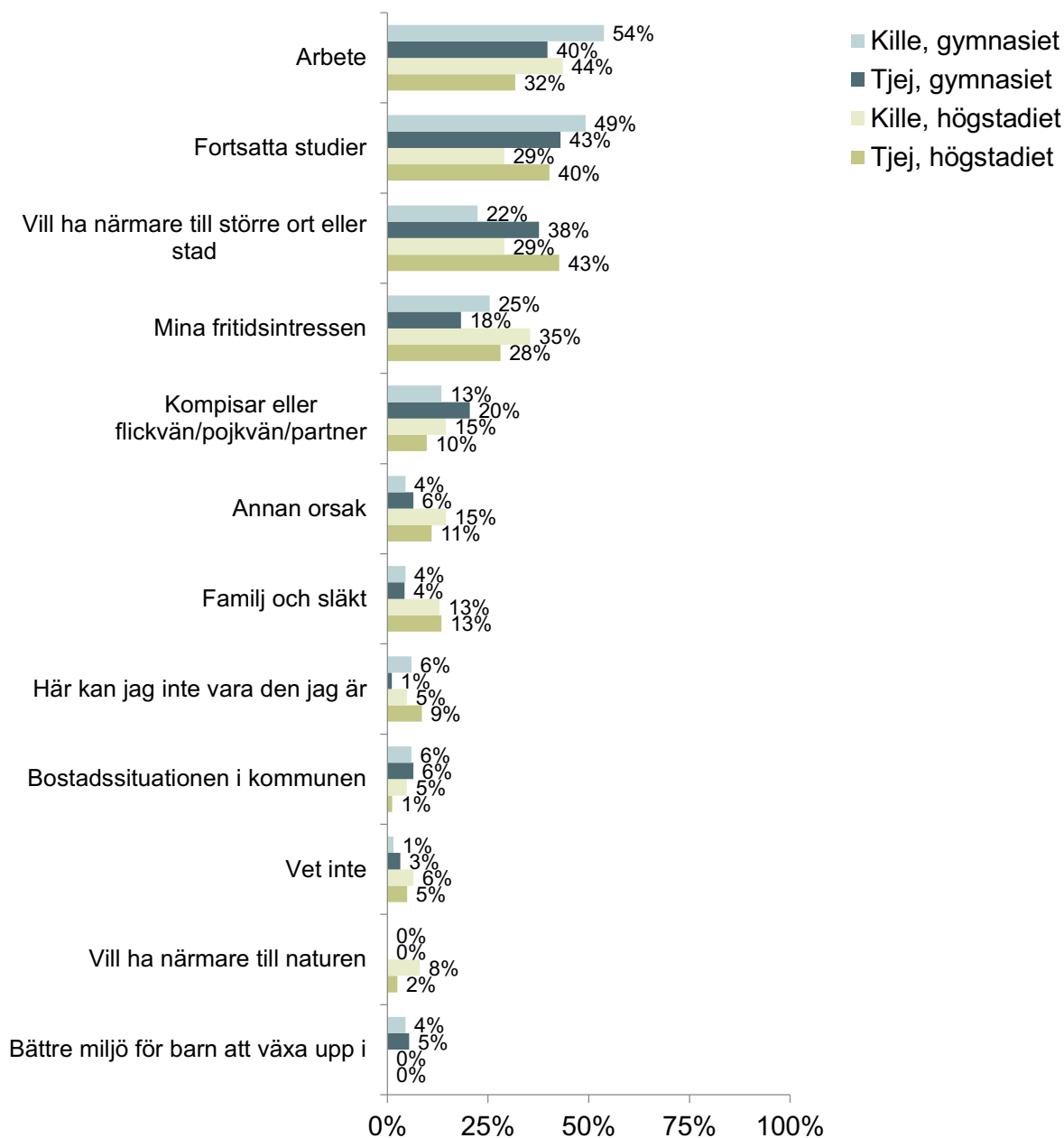

H4b. Andelen som tror de kommer flytta: Jämförelse över tid

De som svarade att de tror att de kommer flytta fick svara på en följdfråga om varför. Många anger att de tror de kommer flytta på grund av arbete eller fortsatta studier. Bland killar i gymnasiet är det hela 54 % som tror de kommer flytta på grund av arbete. Högstadiungdomar tror att de kommer flytta från kommunen för deras fritidsintressen i högre grad än vad gymnasieungdomar gör.

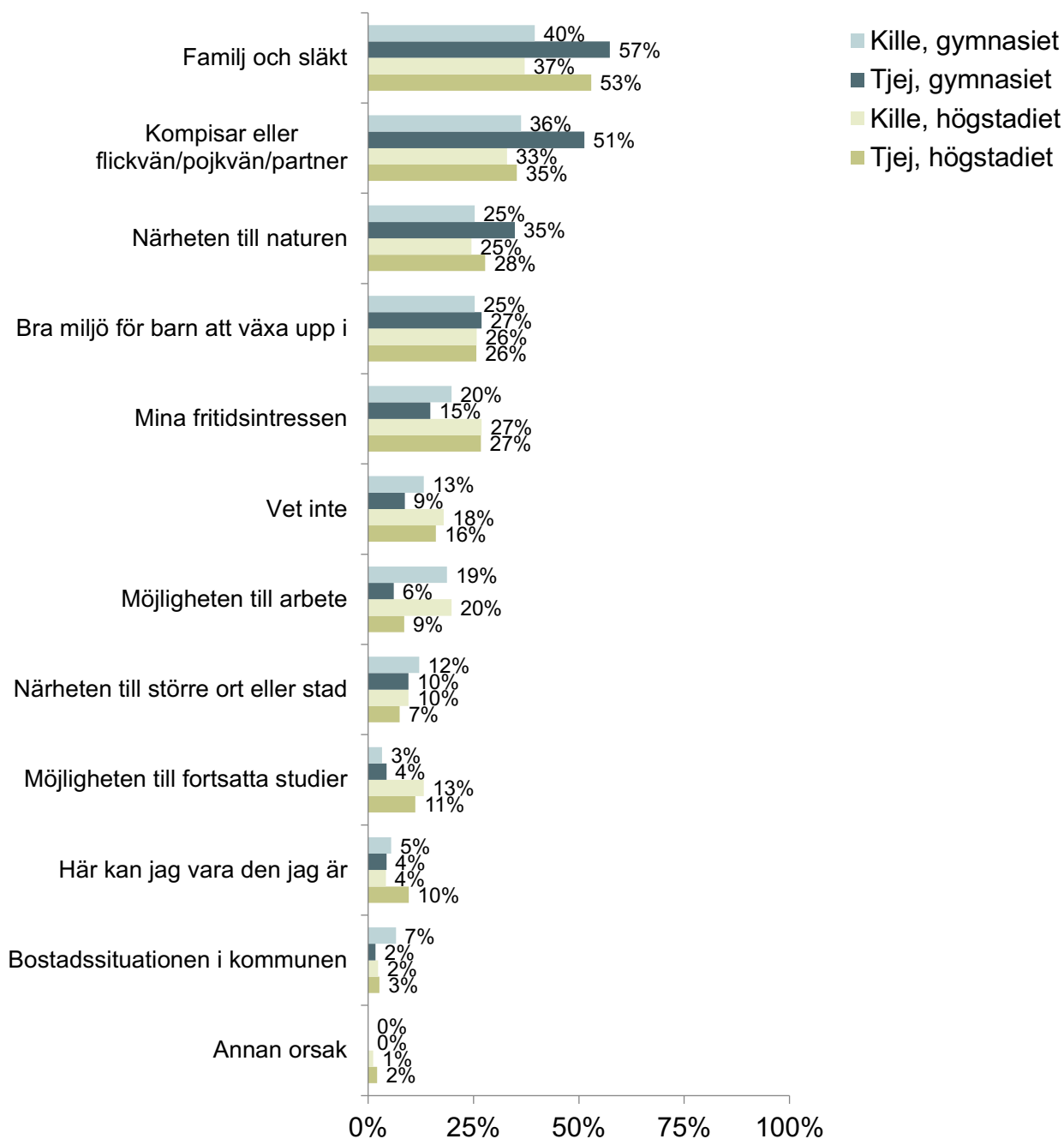
H4c. Av vilken anledning tror du att du kommer flytta från kommunen? Besvarades endast av de som tror de kommer flytta

Det bästa med kommunen

I Lupp-enkäten ställdes en fråga om vad som är det bästa med att bo i Mark, se diagram H5. Familj och släkt, samt kompisar och partner är det som störst andel anger. Även närheten till naturen och att det är en bra miljö för barn att växa upp anses av ungdomarna vara bland det bästa med kommunen.

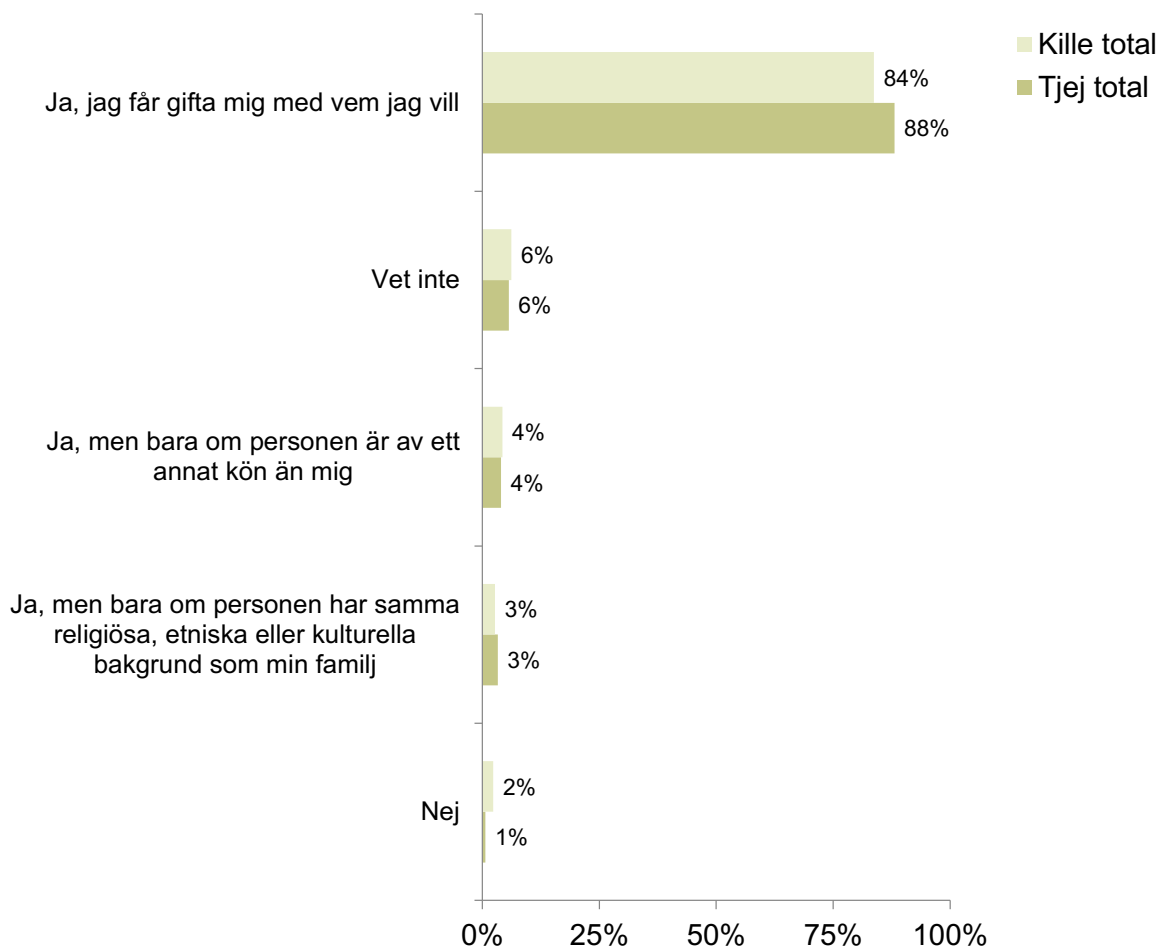
H5. När du tänker på hur det är att bo i din kommun, markera det eller de alternativ som du tycker är det bästa med att bo i din kommun?

Vem unga får gifta sig med

I enkäten ställdes även en fråga om huruvida ungdomarna får gifta sig med vilka de vill. En andel om 84 % av killarna och 88 % av tjejerna svarar att de får det, se diagram H6 nedan.

H6. Får du gifta dig med vem du vill?

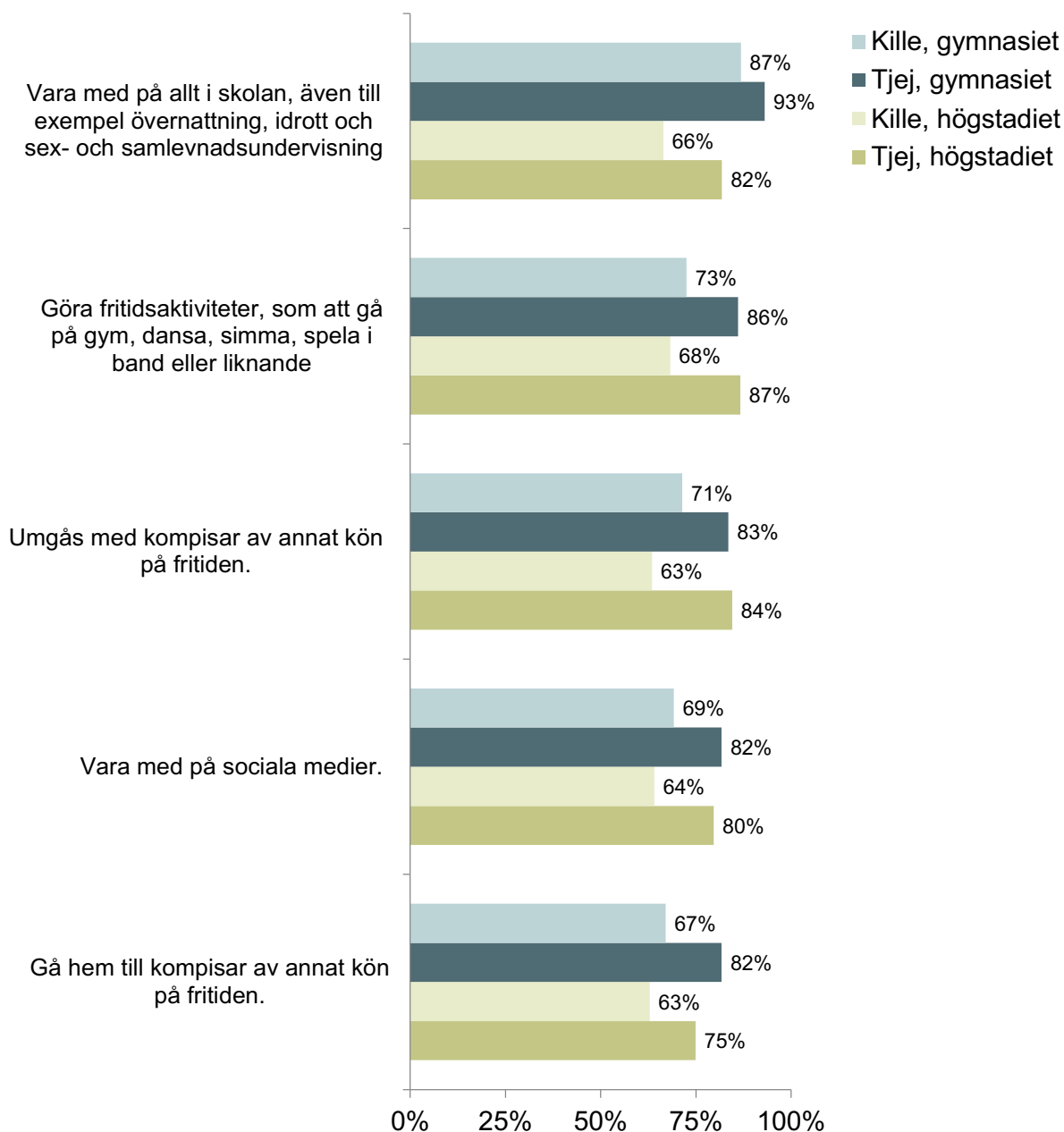

Aktiviteter som familjen tillåter i skolan och på fritiden

Ungdomarna fick även svara på en kommunspecifik fråga gällande vilka aktiviteter som deras föräldrar tillåter dem att delta i på fritiden och via skolan, se diagram H6a.

Tjejer svarar i högre grad än killar att de får vara med på samtliga aktiviteter. Lägst instämmandegrad har påståendet "gå hem till kompisar av annat kön på fritiden".

H6a. Vad får du göra för din familj i skolan och på fritiden?

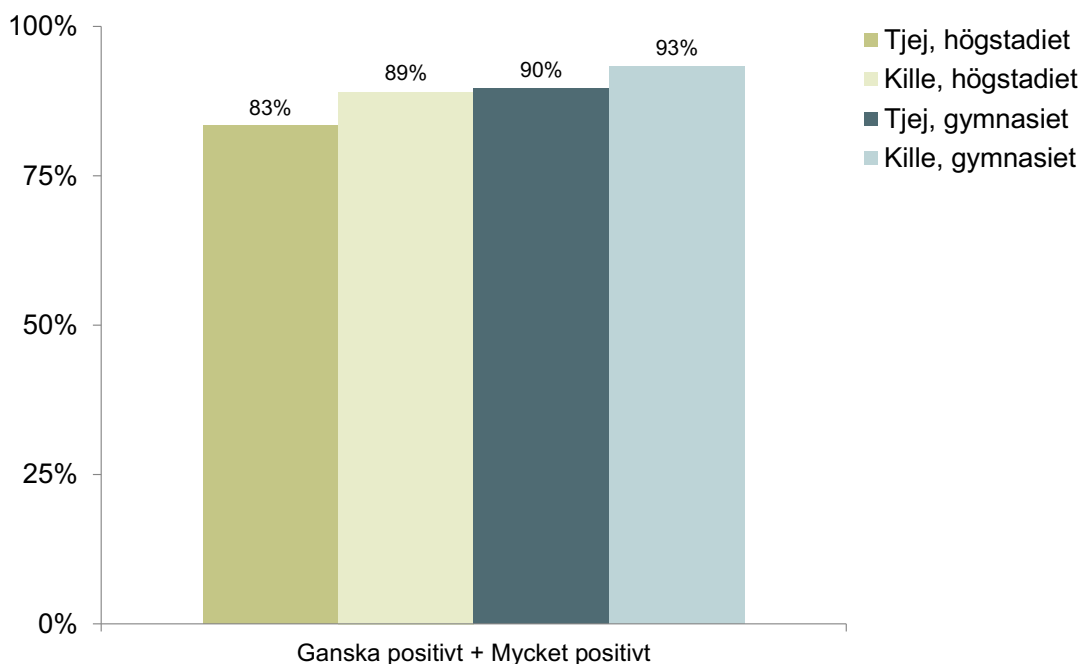

Framtid

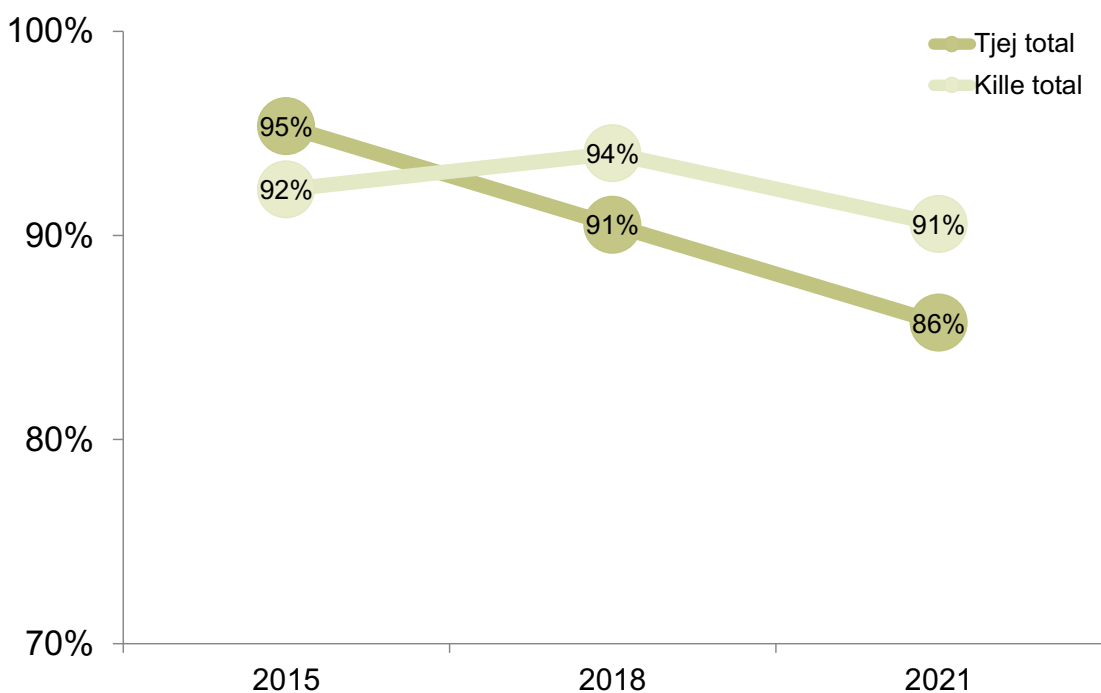
Totalt 85 % av högstadieungdomarna och 91 % av gymnasieungdomarna svarar att de ser mycket eller ganska positivt på framtiden. Högstadietjejerna ser i lägre grad än övriga positivt på framtiden, se diagram H7.

Andelen unga med mycket eller ganska positiv framtidssyn har minskat sedan år 2018. Störst minskning ser vi bland tjejerna, se diagram H7b.

H7. Hur ser du på framtiden? Andel som svarat ganska positivt och mycket positivt

H7b. Hur ser du på framtiden? Andel mycket + ganska positivt. Jämförelse över tid

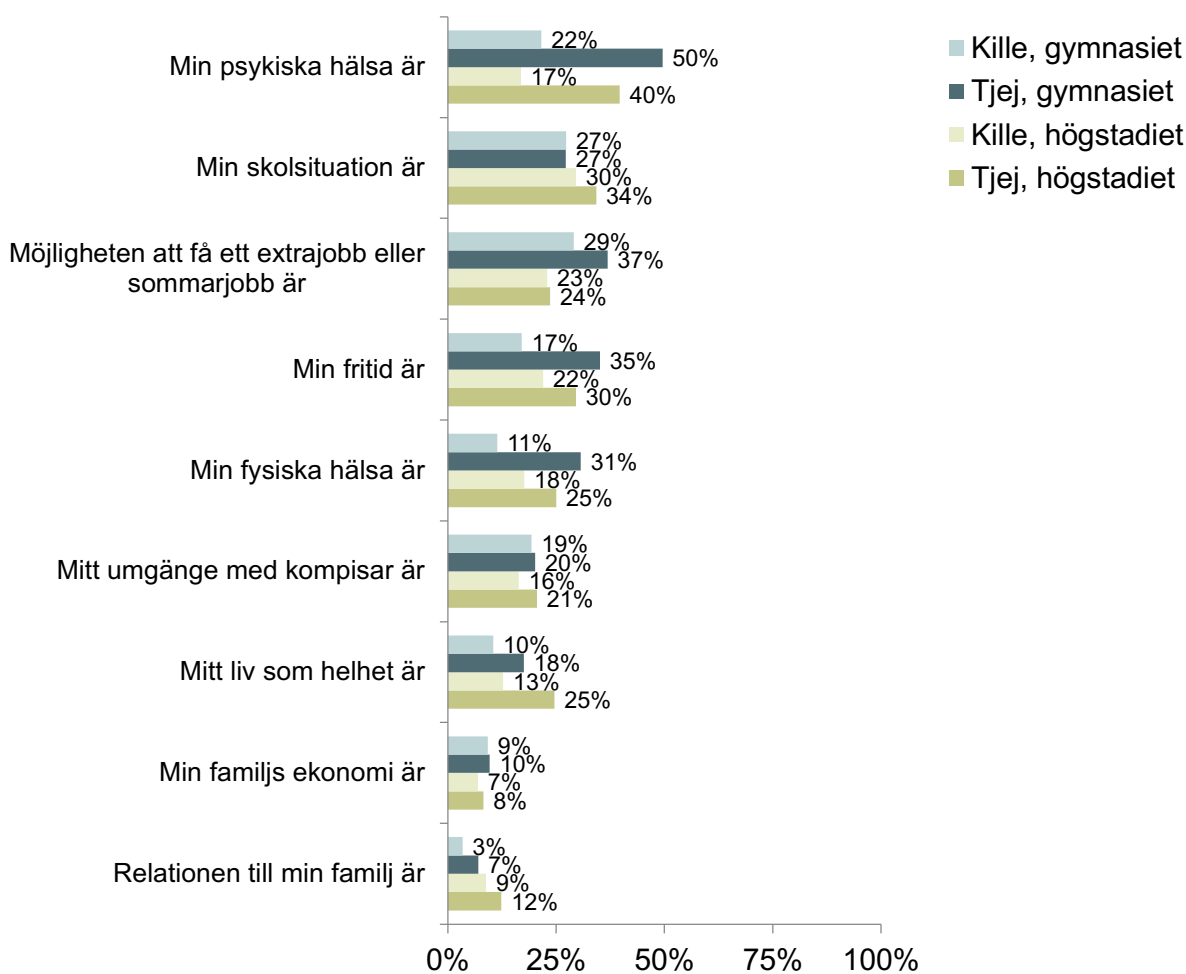
Coronapandemin

I Lupp-enkäten fanns en fråga för att kunna se hur ungdomarna har påverkats av coronapandemin.

Utifrån diagram H8 nedan kan vi se att många unga tycker att deras psykiska hälsa blivit sämre, varav tjejer uppger detta i mycket högre grad än övriga. Högstadiungdomar svarar i högre grad än gymnasieungdomarna att deras skolsituationen blivit sämre. Gymnasieungdomar uppger däremot i högre grad än högstadiungdomarna att möjligheten att få ett extrajobb eller sommarjobb blivit lite eller mycket sämre.

Tjejer uppger i högre grad än killar att deras fritid, deras fysiska hälsa samt deras liv som helhet blivit sämre.

H8. Om du tänker på hur det är nu och hur det var innan coronapandemin började – På vilket sätt har ditt liv förändrats på grund av coronapandemin? Andel som svarat "Lite sämre" eller "Mycket sämre".

H9. Vill du tillägga något om hur coronapandemin har påverkat dig?

"Distansundervisningen var underbar med ett bra upplägg, friare miljö och enklare att studera (på mina egna villkor)!"

– Kille, gymnasiet

"Extrajobb har varit jättesvårt att få. Och man har inte kunnat göra de sakerna som man vill göra. som att bara gå på bio, åka till stan, resa osv."

–Tjej, gymnasiet

"Att jag har missat mycket roligt som jag hade kunnat gjort under den tiden corona pandemin var."

– Kille, högstadiet

"Min psykiska hälsa och mitt sociala liv har påverkats. Jag har inte fått göra saker som mina vänner fått göra och är fortfarande väldigt begränsad.."

–Tjej, högstadiet

"Har ej haft tillgång till roliga aktiviteter, jag har ta avstånd från vänner och annat."

– Kille, högstadiet

Referenslista

- Amnå Erik, Ekström Mats & Stattin Håkan 2016: Ungdomars politiska utveckling
- Bris 2020: "Hållbara liv: Om barnets rättigheter, barns uppväxtvillkor och samhällets ansvar"
- Brottsförebyggande rådet 2009: Grövre våld i skolan
- Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning: Skolelevers drogvanor 2018
- Folkhälsomyndigheten 2018: Skolbarns hälsovanor i Sverige 2017-2018
- Folkhälsomyndigheten 2018: Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?
- Kommittédirektiv 2014:111. Demokratisk delaktighet och inflytande över det politiska beslutsfattandet
- Länsstyrelsen Västerbotten 2015: Idrott och normer
- Mentor & Ungdomar.se 2016: Unga röster 2016. Tema: integration
- Mind 2018: En rapport om ungas psykiska hälsa
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2007: Fokus 07: En analys av ungas hälsa och utsatthet
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2010: Fokus 10: Om ungas inflytande
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2013: Fokus 13: Unga och jämställdhet
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2014: Fokus 14 - Om ungas fritid och organisering
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2019: Fokus 19: Ungas möjlighet till inflytande på lokal nivå
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor: Ung idag 2020: Ungas rätt till en meningsfull fritid
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2021: Fokus 21: Om ungas samhällsengagemang
- Mörk, Sjögren & Svaleryd 2014: Hellre rik och frisk – om familjebakgrund och barns hälsa
- Regeringens proposition 2013/14:191. Med fokus på unga - en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande
- Rädda Barnen 2008: Vems röst väger mest? Barn och vuxna om elevinflytande i skolan
- SCB 2020: Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige
- Skolinspektionen 2010: Framgång i undervisningen
- Skolinspektionen 2020: Grundskolors arbete med jämställdhet
- Skolverket 2009: Grövre våld i skolan
- Skolverket 2011: Utvärdering av metoder mot mobbning
- SOU 2009:64 Flickor och pojkar i skolan - hur jämställt är det?
- SOU 2016:5: "Låt fler forma framtiden" del A
- SOU 2016:55: Det handlar om en jämlik hälsa
- SOU 2016:55, Mörk, Sjögren & Svaleryd 2014: Hellre rik och frisk – om familjebakgrund och barns hälsa
- Statens medieråd: Ungar och medier 2019
- Stockholms stad 2015: Jämlik fritid, bättre framtid: Om unga stockholmarnas fritidsvillkor
- Sveriges Kommuner och Landsting 2014: Ungas inflytande och delaktighet
- Sveriges Kommuner och Landsting 2015 Utbildning - Nyckeln till arbete
- Sveriges Kommuner och Landsting 2018: Maskulinitet och jämställd skola: Arbete för ökad trygghet och bättre studieresultat.
- Sveriges Ungdomsråd 2012, Medborgarprojektet: Ni kan bättre

